MS.—63

MS. — 63
INSTITUTE
OF
ISLAMIC
STUDIES
★
McGILL
UNIVERSITY

34. NEV'I (d. A.H.1007)
Netaicu'l-Funun
4to, 77 fol. naskh. Copied A.H.1237
See Rieu. British Museum Turkish Mss. 114a £12-12-0

ساطوج ماآوج وماسوج

القيلة مالوف دوال

وترك حدخلخ وترك خزر وترك فرخيد

الزنج والزط والحبشة والنوبة

وبربر

ms. 34

دوآل پای

قایش پالدر دیرلر هندستانده ادم پاینه وارر
الدر ایمش بوریرده بنی کتورسن دیرایمش ادم دخی
اکر کلوب او زرینه الوب کتورمک استه ییجک
اوزون پالدرینی قایش کبی بوینینه و بلینه طولرمش
دخی یوری سکه دیرایمش حکم ایلرده اول
قدر سکرتدرر ایمش که ادم مجالی
قالمیوب هلاک اولورمش

من نعمة الله

م

نتایج الفنون

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بی حد احد بی ابتدایه : الف اسم ذاتی هر ابتدایه اول و هو
انتهایه منتهادر و شکر لا یعد نعمت بی غایتنه که نعم عامه فخام کبرا
بلکه نعم شامله صغار ضعفادر ملکوت بی معاوندر که چوکان
تکوین ایله کوی اسمانی کردان و نکین تمکین ایله بساط زمینی
مقهور فرمان قیلدی قهاردر که عموم قهرینی عمیت رسول
دافع اولمز وهابدر که جواز لطفنه زوجیت فرعون مانع اولمز
مثنوی لمنشئه الهی مقدس ز تشریف جاه منزه ز تأیید خیل سپاه
معلا ز توصیف اهل بیان مزکی ز تعریف نام و نشان
مصفا ز آلایش فکر ما معرا ز آرایش ذکر ما نه کس را بدانش
بذاتش ظفر نه دل را ز انشای صنعش خبر مجرد ز ترکیب وهم
و خیال بری از سخنهای اهل ضلال مناجات نثر الهی تاب تهور کو
[illegible]ق الانسان عجولا آتشندن کانون دلده مشتعل در آب زلال
صبر جمیل ایله زائل قیل و دیعه عبرت بینه که ظلام غیظ و شهوت
بردار اولمشدر بارقه شمع هدایت و اشراق صبح سعادت ایله تارمار ایله
رباعی
یا رب که غریق لجه عصیانز آواره کوی حیرت خرمانز
ایتدکلریمزه هپ پشیمان اولدق لطفکه قبوسنده سائل غفرانز

الهی

الهی اول کونکه شراب ذره کائنینک صورت قدحی ایچیلوب شیشهٔ وجود شکست اوله
مجلس خشک بد مستلر ندن قلمه الهی اول کونکه میزان عدل قوریلوب محسنهٔ
مکافات مسیئهٔ مجازات قسمت اولنه فیض فضلک ایله ابو القاسم شفاعتندن
بهره ور ایله در نعت سید المرسلین و ذکر اصحاب کزینی رضوان الله تعالی علیهم
اجمعین شعر ابو القاسم اول رحمت العالمین ¤ رسول کزینی مفخر مرسلین ¤
انک ذاتیدر جمله یه مبتدا ¤ خبر ویردی آندن تمو انبیا ¤ انک یوزی صورینه بی ریب و شک
دونر انجم و اسباب فلک ¤ وجودی اولوب در بحر قدم ¤ قوریلدی نظام وجود و عدم
ازهر الصلوات ما ترنم العنادل علی الشجر ¤ و انور التحیات ما تزین الشجر
بالنور و الثمر ¤ و علی آله و اصحابه ¤ صاحبی محاسن الاثار ¤ و مطائب السمر
بعد بو حقیر بی تقصیر شعر جان کعبه سنک یولنده ساعی ¤ دلتشنه و بی قرار
نوحه ¤ نثر مستسقیٔ عطشان کبی دریا کنار فنون ¤ و حریص وصلت جانان
کبی بر مرتبه ده سکون بولمیوب ¤ تحصیل کمال ایچون مه کبی چراغم صبحه
چقرمدن هلاک ¤ و هر نو خط کتابک عشقی ایله زاویهٔ تحیرده بی صبر و
مجال ایدم رباعی تا اولدی کوکل بستهٔ زنجیر رسوم ¤ قورتلمدی اول دغدغه دن
نفس ظلوم ¤ کوندز یاشم ایله الم خلق کرات ¤ شبخیز اولورسم نه عجب تیته کم
موم ¤ نثر علوم نافعه دن فارغ اولسم کاهی عندلیب ناطقه افنان روایاتدن
فنون حکایاتله نغمه پرداز ¤ و کاهی چمن زار مناقب اسلافدن کلچینلک
ایله پرده سازلق ایدردی ¤ بالجمله کسب فضائله مائل ¤ و شهد الجهد
احلی من عسل الکسل ایله عامل ایدم ¤ اما تصریفات دهوردن کوشهٔ
قرار تنگی ¤ و تحویلات اموردن جانب ثباته تجنب ایتمشیدم رباعی
محو اولمیجق صورت آثار وجود   ثبت اولمدی دل لوحنه اسرار شهود

هر كلشن سيرآب دوتوب شكل سراب   نابود كورندر كوزيمه چرخ كبود

نثر تا كاه كميت خامهٔ خليع العذار صوب تأليفى مسير + و بلبل طبع بى قرار سمت تصنيفده آغاز نقش و تحرير + ايدر اكرچه ساحل بحردن جو ياى كوهر و سرمايهٔ قدمه ايكن طالب افزاولمق دأب عاقل دكلدر زيرا: من صنف فقد استهدف ان احسن استعطف وان اسا استقذف وديمشلردر + المرء فى فسحة مالم يقل شعرا او يؤلف كتابا + باخصوص كلام ندكلو حسن ترتيب بولسه خطادن تهذيب اولنمز مع هذا اداء معناده واقع اولان نظم اشعار وانشاء سخنك نقاط وحاوى ثمرهٔ سر قلم ولفاظهٔ طرف لساندر + اما نظر كرامت ايله ناظر و دامن عفو ايله نقصنى ساتر اولیجق رشحهٔ قلم كرم ايله عيبنى عنيب ايدرلر اعتمادا عليه بر مجموعه جمعنه نصب خاطر ايتدم كه + بر قاچ معتبرات علومدن علامات و رسومى انك بيانى اولنه + زيرا هر علمه بلوغ كمال امر محال و محض خيالدر نته كه ديمشلردر شعر ما حوى العلم جميعا رجل + لا ولو مارسه الف سنة + انما العلم صنوف جمة فخذوا من كل صنف احسنه ترجمه

كسبه قابل دكل جميع فنون   كشى بيك ييل ايدرسه جد و طلب

لازم اولان نفايس اخذ ايت   دخى نفى نفيسه ويرمه تعب

نثر مالا يدرك كله لا يترك كله   بارى بو كتابه توجيه نظر ايدن فى الجمله فضيلت علومدن بى بهره و محروم اولمازهر دوحه دن بر برك تر وهر نهر هنردن بر قطره كمتر حاصل ايدر اكرچه بو درر منظومه كتب مشهورده سلك بيانه منتظمدر اما قعر دريادة اولان كوهر دن ساكن ساحله نه حاصل و تحت الارض طلوع ايدن اخترده فوق الارض

اولانه

3

اولانه نه نور واصل اوله غواص فكوت هزار غوطه يمك كرك كه بردر باقيمت الله كتوره وبو مختصر بعض كتب معتبره دن ترجمه ايدوب الحاق ايتدم اكثر فاينن قطب الكاملين ذو المدارج والمعالى امام غزالى حضرتنه نسبت اولنور بو امنيت العلوم ادلو كتابدن وبعض مسئله سن حضرت عبد الرحمن بسطامى نك فوايح مسكيه سندن ومصنوعات العلوم ادلو كتابدن وسائر رسائل اكابردن وكتب معتبره دن انتخاب ايدوب مختصر مزبور اون ايكى فن مختارى مشتمل قيلدم كه فلك ذات البروجه مماثل شهره منازل اوله وهر فندن اوج مسئله نمودار اولمغيچون اختيار ايتدم كه هر برى مواليد ثلثه كبى زبدهٔ اركان ونتيجهٔ امهات اوله وللاثار على المؤثر برهان وهر مسئله ء فننك كتب معتبره سندن محللرندن اخذ ايدوب مخدرات معانيسن لباس لسان تركيده جلوه كر ومفيد ومختصر قيلدم وهر فننك تعريفنى وموضوعنى وفندن غايته وغرضى نه ايدوكنى واول فنده اولان كتب معتبره وخبير ووسيط ومطول وبسيط اعلام كتاب والقاب مؤلفين ايله اعلام ايتدم وكتابك اولنه جوان فاضل حكايه سن عنوان ايتدم كه نيجه مسائل جليله يى مشتمل واخرينه قصهٔ بشير وشادان كتوردم كه سبب صرف جان ودلدر تا كه داعيهٔ جد وطلب وباعث شوق وطرب اوله نته كه افاضل علما تهيج كبرات الامور صغيرها ديمشلردر ومدت طلبمده هر فندن جمع ايتديكم مسائل مهمه كه فهمى اسهل ونفعى اشمل اوله هر محلده مناسبتى ايله درج ايتدم اول سببدن كتابه نتايج الفنون ديو ادويردم وبعد الاتمام جناب نهال بى مثال حديقهٔ خانيت

و بدر با کمال آسمان سلطنت آفتاب سپهر سعادت سپهر آفتاب عدالت
حبة القلوب جهانداری قرة العین شهریاری دیباجهٔ دیوان فرمان دهی
طراز خلعت شاهنشهی لطف ملخص و نور متشخص باری سایهٔ اخص پروردکاری
یعنی مقدمات دولت و سلطنتدن عمده و نتیجهٔ و ابتدای ابداع ایجاددن
نهایه و خاتمه بلکه بو امور مرتبه نک مرورندن فائده مترتبه و بو جمهور
جمع و حضورکی تقدیم و تأخیرنده غرض اخیر و غایهٔ متأخره نظم

آیت تأیید باری صورت امن و امان | معنی آیات نصرت مهدی آخر زمان
درّ تاج سلطنت درّی اوج معدلت | آفتاب برج دولت ظل رب مستعان
شاه کسری جاه دارا منقبت کطان مراد | خسرو جمشید قدرت داور کیتی ستان
حضرت فاروق و حیدر سطوت و عثمان حیا | پرتو نور چراغ دودهٔ عثمانیان
ظلّ ممدود سحاب کبریاسندن آنک | یار نور جمالنه خرکاه سپهره سایبان

نثر قامت موزونی اقامت امر شرعده سرو بستان فاستقم و رأیت
رأی رصینی فیض تعلیم معلم فاستوادن متعلم فهرست فنون مکارم اخلاق
قانون متون مناظم آفاق ناظر ناموس شریعت و حقیقت کاسر ناقوس
ملت کفر و ضلالت صد هزار سر تاجدار عصرنده سرکشلک ایله تاج
رمح آبدار و پنجه سردار ذو الفقار دهشت شوکتندن تاجدارده منقوش
اولان صور بی جاندن شمار اولنور بر شاه فلک درکاهدر که
الکه وقار و سکینت لازم ماهیت و زهد عصمت داخل حقیقت اولمشدر

نظم شهنشاه عادل که در عدل وجود | عدیلش نیامد ذکر در وجود
جهانرا ببخشید داد و کرم | بقای جمالش مراد کرم
الهی بود تا فلک را مدار | وجود شهنشه شود پایدار

یعنی

یعنی سلطان بن سلطان سلطان مراد خان ابن سلیم خان ادام الله
تعالی وابقاه وازال عدوه وافناه الی انقضاء الحیوة والایمان بلیت
هدایتیله سعادتیله اوله وجود جهاننده دائم زملینی متابع زمان مطاوع
فلک مقادم ملک ملازم حضرت باسعادتلرینک شرف ذکر نام همایونلری
بونامه نامی یه سبب ابهت واحترام داخل توقیع تام وتوقیر مالا کلام
قلندی مرجودرکه بعد مرآت محیای مقال مجلای صورت قبول
اصحاب اقبال اوله بمن الجلیل المتعال ذکر ترتیب فنون علم تاریخ
علم حکمت علم هیئت علم کلام علم اصول علم خلاف علم تفسیر
علم تصوف علم تعبیر علم افسون علم طب علم فلاحت علم نجوم
علم فال علم زجر وعنوان کتاب بهجت نما علم تواریخ انبیا واما
وذکر اساطین حکما قلنمشدر زیرا اگرچه زبدهٔ معارف معرفت ذات الله
وعمدهٔ علوم علم صفات اللهدر اما بو معما یه کمال وقوف اثار بدیعه دن
مؤثر قدیمه استدلال حسبی ایله اوله علم تاریخ مبداء عالم وابتداء
ظهور بنی آدمه موقوفدر ثانیاً علم طبایع موالید ثلثه وامهات
وترتیب اجناس وانواع علویات وسفلیاته مربوطدر ثالثاً
علم هیئات اجرام افلاک وطبقاتنه نار هوا آب خاکه منوطدر
سبب بودرکه علم تاریخی علم حکمت وهیئته تعقیب ایتمشلردر اما جمله دن
مقصود معرفت ذات معبوددر قال الله تعالی وما خلقت الجن
والانس الا لیعبدون ای لیعرفون معلومدرکه شرف علم
شرف معلوم حسبی ایله در ودلائل توحید وبراهین معرفت
صمصام خونریز اهل ضلال وبدعتدر قال الله تعالی

بل نقذف بالحق على الباطل فیدمغه فاذا هو زاهق نته‌کیم اخبار
خلفاده کلمشدر **حکایت** روایت اولنور که ادیان باطله‌دن بش نفر
جهلا برى یهود و برى کبر برى ثنوى برى باطنى برى ترسا خلفاء
بنى عباسدن امیر المؤمنین واثق بالله اوکنه جمع اولدیلر و علماء
اهل اسلامدن بر جوان ماهر اول مجلسده حاضر بولنوب واثق بالله
اول جوانه بیوردیکه بو جهوده دینلرینه متعلق سؤال ایله کوره‌لم
اندن جوابه مجال اولورمى **سخن گفت با یهود** جوان فاضل جهود جاهله
متوجه اولوب دیدیکه یا اخا الیهود نیچون نبوت محمد علیه السلامى انکار
وانکاریکزده اصرار ایدرسز جهود عنود جواب ویروب دیدکه انکاریمزه
سبب بودرکه محمد علیه السلام موسى علیه السلام امر ایتدکلرینک خلافنى امر ایتمشدر
امر اولنک خلافنى امر ایتمک بدادر بداکشتن رأى در یعنى پشیمانلق
دیمکدر حکیم دانایه پشیمانلق ناسزادر جوان سخندان ایتدى سز دیمزمیسزکه
خداى تعالى بزه تیهه کیتمک امر ایتدى و قرق ییل انده مکان طوتدق جهود
دیدیکه بلى جوان دیدیکه خداى تعالى بیوردیکه تیهدن رجعت
ویته بیت المقدسه عودت ایدکده جهود ایتدى بلى جوان دیدیکه
پس بو امر مذکوره داخى بدا اولور و بدا حکیمه ناروا اولور جهود
حجود جواب ویرمیوب مبهوت اولدى بو مقامده تحقیق مرام بودرکه
طائفهٔ یهود لعنهم الله تعالى نسخ حکمى انکار و شریعت موسى علیه السلامک
تأبیدینه اصرار ایدوب دلائل نقلیه و عقلیه ایراد ایتمشلردر اما
دلائل نقلیه‌لرندن کتب اصولده مذکور اولان مشهورى بودرکه
حضرت موسى علیه السلام تَمَسَّكُوا بِالسَّبْتِ اى بِالعِبَادَةِ فِيهِ مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ

والارض

والارض دیمشدر و بو جبر بزه تواتر ایله منقولدر و توراتده مسطوردر
دیرلر و شریعتی لا تنسخ وانا خاتم النبیین دیمشدر جملهسی متواتردر دیو
زعم ایدرلر اما بز اولا تحریف کتاب ایله جواب ایدرز که سزک الیکزده
اولان توراتیه بزه ایمان واجب دکلدر زیرا سزک تمسک ایتدوککز
توراتک نقلنده تواتر باقی دکلدر بنی اسرائیل اصحاب تواریخله بو قولده
متوافقلردر که وقتا بخت نصر بنی اسرائیله مستولی اولدر دجاللرین قتل عام
و ذریتلرین سبی ایدوب اسفار توریتی احراق بالنار ایدوب روی ارضده
حافظ تورات قلمدی بعده زعم ایتدیلر که الله تعالی عزیره بخت النصر
الندن خلاص اولدقده توریتی الهام ایدی و بعض احبار یهود دنهم ویدرکه
حضرت عزیر آخر عمرنده اول ملهم اولان توریتی یازوب شاکردینه
ویردی و بنی اسرائیل توریتی شاکرد مزبوردن اخذ ایتدیلر بو
بو تقدیرجه احکام توریة خبر شاکرد ایله ثابتدر خبر واحد خود مفید
علم اولمز و بعض احبار یهود زعم ایتدیلر که شاکرد توریة مزبوره
زیاده و نقصان و تبدیل و تحریف ایدی پس بو تقدیرجه موثوق به اولمز
و زعم احبارده بو دلیلدر که توریة نسخه لری اوچدر بری قنائه
الندهدر بری سامری الندهدر بری نصارا الندهدر و نسخ توریة اعمار
دنیاده اختلاف اوزرهدر اما نصارا الندهاولان توریتده دنیانک
و اهالیسنک عمرلری بیک اوچیوز ییلدن زیادهدر و مسیحک خروجنه
و رسول آخر الزمانک ظهورینه وعد واردر و بونلرک خروجنده تحریم
سبتک ارتفاعنه دخی وعد واردر پس ثابت اولدیکه نقل ایتدکلری
تأبید دین و تحریم حضرت موسی یه افترادر العیاذ بالله ولئن سلم

ولئن سلم یعنی تسلیم ایده لم که ذکر ایتدکلری کلام توریتده مکتوب اولسون
اما دوام مذبور طول مدتدن عبارت اولسون وانا خاتم النبیین قولنده
لام عهد ایچون اولسون مراد زمانی انبیاسی در و بو قصه معروفدر که
حضرت موسی دورنده درت بیك مبعوث نبی وار ایدی بر کون حضرت موسی
صلوات الله علیه وسلامه جبرائیل علیه السلامی هواده طیران ایدوب اول
انبیایه الله تعالی جانبندن انزال وحی ایدرکن کورر حضرت موسی یه
غیرت غلبه ایدوب الله تعالی امری ایله درت بیك نبینك روحی برکیجه ده
قبض اولندی وانا خاتم النبیین کلامی اول مقامده وارد اولدی اول تقدیرجه
معنی اول هلاك اولان انبیانك خاتمی یم دیمك اولور ودلیلنا سمعا
علی جواز النسخ بل علی وجوده المستلزم لجوازه اهل اسلامك جواز نسخه
بلکه جوازی مستلزم اولان وجود نسخه دلیل سمعیلری بودر که نکاح اخوات
شریعت آدمده موجود ایدی بعده منسوخ اولدی وکندو جزئی ایله استمتاع
حلال ایدی زیرا حضرت حوا آدمك ضلعندن مخلوق ایدی صکره منسوخ
اولدی و جمع بین الاختین شریعت یعقوب علیه السلامده مشروع ایدی
منسوخ اولدی و یوم سبتده عمل ایتمك شریعت موسی ده اول مشروع ایدی
منسوخ اولدی زیرا یهود متفقلردر که سبت شریعت موسی یه مخصوص اوله
ورفع اباحت اصلیه بزم قاتمزده نسخدر وزیرا ناسی جمیع زمانده مهملا
ترك اولنمامشدر البته بر وقتده عالم بر حل و حرمتی بیان ایدر شریعتدن
خالی اولمز پس اباحت و تحریم جمیع اشیاده شریعت ایله ثابت اولیجق
اباحتك رفعی دفع حکم شرعی اولور رفع حکم شرعی نسخدر اویله نسخه
قائل اولمیان ملت که یهودیلردر ملزم اولورلر وقال فی السفر

الرابع من التورية كل عبد خدم ست سنين يعرض عليه العتق فان لم يقبل
تثقب اذنه ويستخدم ابداً ثم قال في موضع اخر يستخدم خمسين سنة ثم يعتق في تلك
السنة وامثال ذلك كثيرة يعني توراتك درد نجی جزوندن ديديكه
قوللره التي ييل خدمت ايده الكه عتق عرض اولنور اگر قبول ايتمز ايسه
قولاغی دلينوب ابدی قوللانيلور بعده موضع اخرده ديديكه اللی ييل قوللانيلور
بعده اول سنه دن ازاد قيلنور بونلرك امثالی يعني حكم ثانی حكم اولی
نسخ ايتمك كتب الهيه ده چوق واقع اولور اما توراتدن نقل اولنديغی
طائفهٔ يهودی نسخك وجودينه كندو كتابلری ايله الزام ايچوندر والد
والدليل العقلي لهم وطائفهٔ يهودك حجت عقليهسی اولدر كه ايدرلر البته
الله ورسول اللهدن براقر واقع اولسه مأمور بهك يعني امر اولنان
شيئك حسننه دلالت ايدر ونهی واقع اولسه منهی عنهك يعني نهی اولنان
شيئك قبحنه دلالت ايدر پس بو امر اولنان حسن نسخ اولنسه حسنی زائل
اولوب قبيح اولماسنی ايجاب ايدر ونهی اولنان قبيح نسخ اولنسه قبحی زائل
اولوب حسن اولمهسنی اقتضا ايدر بو تقديرجه نسخ بدا ايجاب ايدوب عاقبت
اموره جهل استدعا ايدر والله تعالى عن ذلك علواً كبيراً وجواب بويله در كه
بر فعل اردر اولور كه بر وقتده مصلحت نافعه اولور بر وقتده اولماز مثلا
شرب ادويه كبي وفي هذا الحكمة بالغة پس شيء واحد بر زمانده حسن وبر
وبر زمانده قبيح اولمق جائزدر كذا في شرح جامع الاسرار للمنار وغيره
من الكتب الاصولية سخن كفتن با ترسا بو كره واثق بالله جواتنه نكاه
ايدوب اى جوات ترسايه دخی خطاب ايدوب سؤالی واراية جواب
ويرديدی جوات دانا ايتدی ای ترسا طريق نسطوريانی دوترسن

دوتوتسن یا طریق یعقوبیانی یا طریق ملکائی‌یی دوتوتسن ترسا ایتدی طریق
ملکیائی‌یی
یعقوبیان جوان ایتدی آنلرک حق عیاده اعتقادنا سزاکری ندر ترسا ایتدی
قدیم مریم ایله متحد وعیسی آنلردن متولد اولدی جوان ایتدی قدیمک حادث ایله
تضادی وار ایکن مریم ایله اتحادی نه وجهله در بیان ایت قدیم متلاشی
اولوب حقیقتی متبدل می اولدی یا اوز حالنه مقررمیدر ترساون مقاله
مجال اولمیجق طریق نسطوریانه انتقال ایدوب دیدیکه بن قول نسطوریانی
قائل وانلرک کتابی ایله عاملم جوان ایتدی آنلرک حق عیاده کلام ناتمامی
ندر ترسا ایتدی قدیم بالذاتک مریم ایله اتحادی ارادت ایله در ذات ایله دکلدر
جوان ایتدی بزم دخی ایمانمز بودر • اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ
عیسی ارادت ایله موجود اولوب دعوای اتحاد نابود اولدی ترسا بوکره جوابه
مالک اولمیوب طریق ملکائیانه سالک اولدی جوان دیدیکه آنلرک قولی ندر
ترسا ایتدی قدیم ایکی جوهردر بری ازلی و بری زمنی جوهر زمانی مریم ایله
متحد اولوب ایکیسندن مسیح پیدا اوله اولمغه سزا اولدی پس جوان دیدیکه
پس جوان دیدیکه سنک قولنه اول کیمدرکه جهودلر بردار وکشته زار ایتدیلر
ترسا ایتدی اول ناسوت مسیحا ایدی اما لاهوت مسیحا ذنه در جوان ایتدی
لاهوت نیچون لایموتدر ترسا ایتدی لایموت قدیمدر موت قدیم اثم
عدیمدر جوان ایتدی الله اکبر پس ناسوت ایله متحد اولوب مخلوق
ایله بر اولمدیغی ظاهردر سخن ترسا منقطع اولوب واثق بالله کبر ایله
دخی مباحثه‌یه امر ایلدی سخن کفتن باکبر جوان سخنه ویوزینی طرف کبره
دوتوب ایتدی سویله که صانع عالم و معبود بنی ادم برمیدر کبر دیدیکه
ایکی‌در جوان سببدن سؤال ایدیجک کبر بی ادب ایتدی عالمده افعالک

وصلی

اصلی ایکی در بری خیر بری شر فاعل خیر لایق دکلدر که شری خالق اوله
جواب دیدی نیچون لایق اولمز کبر ایتدی زیرا فاعل خیر خیردن بهتر
وفاعل شر شردن بدتر در پس اگر یزدان فاعل شر اوله کرکدر که شردن
بتر اوله جواب ایتدی الآن ثابت ومقرر میدر که شر فعل اهرمن واهرمن
شردن بتر اوله کبر ایتدی بلی جواب ایتدی پس جواب ویر که بو اهرمن دیدوککی
نه اصلدن پیدا ونه عنصردن هویدادر کبر ایتدی فکرت یزداندن
پیدادر بو وجهله که یزدان ازل آزالده فکر وخیال قیلدیکه هیچ کندونک
حکومت شاهیسنه مانع بر شریک منازع اولامی پس اول فکر بددن
بر دیو منافر مخلوق اولوب نامی اهرمن اولدی جواب ایتدی چون دوکلی
سز اهرمندن عیان واهرمن فکرت یزداندن نمایاندر پس ظاهر
اولدیکه یزدان دوکلی شردن بتر وجمیع شروره سردفتر اوله نعوذ
بالله من شر الشیطان کبر لعین دخی دهبسته اولوب جوابه تحسین اولندی
سخن گفتن با ثنوی جواب واثق بالله امریله ثنوی یه التفات ایدوب
دینلرینه متعلق کلمات استیجاب ثنوی دیدیکه بزم دینمزده ایکی
اصل قدیم مثبت در بری نور وبری ظلمت در نور بالطبع خیر وحکیم
وظلمت بالطبع شر وسقیم در وهرشیئه که عالمده خیر در نوردن ظهور
وهرشیئه که شر در ظلمتدن صدور ایدر جواب دیدیکه اگر ظلمت ونور
بنم حضورمده اوله لر ایدی بن انلره سؤال ایدر ایدمکه من الظلام منکما
یعنی ایکوکزدن قنغیکز ظلمتدر اگر جوابی دیرسه که ظلمت بنم سوزی
کذب وزور اولور کذب زور اندوشر در اولور نوردن خود اولمش
صدور ایتمز واگر جوابی ظلمت دیرسه که ظلمت بنم سوزی صدق اولور

صدق اولور صدق فود خبر در ظلمتدن خبر صادر اولماز پس شوی
ملعون دخی مبهوت ومحزون اولوب باشن کریبان خجالته صالدی
واثق بالله آفرین ای جوان بو ملحد جاسدی دخی اعتقاد فاسدینه
الزام ایله دیدی سخن گفتن با ملحد باطنی جوان ملحد باطنی یه نگران
اولوب سن دخی مذهبک بیان ایت دیدی باطنی دیدیکه حق تعالی
خلقدن باطن ومستور در مکر پیغامبر صادق یا امام معصوم که انک
معرفت شهودنه لایق اوله جوان دیدیکه سویله ای باطنی باطل که
پیغامبرک صدقی وامامک عصمتی نه ایله مثبت اولور قوللرینه اعتماد
وکندولره انقیاد اولنه باطنی ایدی پیغامبر معجزه سندن وعصمت
امام کلام پیغامبردن معلوم اولور جوان ایدی امدی کوره لم معجزه
محسوسات قبیلندن اولدیغی تقدیرجه انکله شعبده مابینی فرق
حواس ظاهره ایله اولورسه ممکن دکل زیرا حس غلط ایدر اکر عقل ایله
اولورسه عقل امور باطنیه یه دلیل اولمق لازم کلور بو تقدیرجه حق
مستور اولماز ملحد سخننده متردد اولوب گفتاره اقتداری قالمدی واثق
بالله بیوردی جوانه بر خلعت فاخره کیدیروب ونعمت وافره بخشش
قلوب امر ایتدی بر اسب تازی یه سوار ایدوب بازار بغداده اوزرینه
سیم وزر نثار واول ملاعینی بردار وخاکسار ایتدیلر علم التاریخ
علم تاریخ عبرت نمای عالم وبصیرت فزای بنی آدمدر کچمش وقایع
ظهوره وقوف ایله مجرب امور ومدبر مصالح جمهور ایدر منافعنه حد
یوقدر علوم ادبیه دندر تعریفه هو معرفة احوال الطوائف ورسومهم
وعاداتهم وصنائع اشخاصهم وانسابهم وموالدهم الی غیر ذلک

موضوعه

موضوعه احوال الاشخاص الماضيه من الانبياء والحكماء والملوك وغير ذلك
الغرضيه الوقوف على كيفية تلك الاحوال فائدته العبرة والتنقيح الكتب
المصنفة فيه تاريخ ابن كثير وتاريخ طبرى وتاريخ ابن اثير جزرى وتاريخ ابن جوزى
ومرآت الزمان لابن جوزى سبع مجلدات وتاريخ شمس الدين خلكانى خمس مجلدات
وتاريخ ابن الحجر مجلدين وتاريخ صفدى مجلدات وتاريخ جلال الدين سيوطى مجلدات
وسير الصحابة والزهاد مجلدات وحلية الابرار عشر مجلدات وتاريخ حاكم نيشابورى
وتاريخ بغداد كذلك وتاريخ الحكماء وكشف الغمم فى تاريخ الامم مجلدين الى غير ذلك
مسئله فى اول الزمان ومبدء الدوران قال رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم ان الزمان قد استدار كهيئته يوم خلق الله السموات والارض
الى اخر الحديث قطب العارفين مولانا شيخ صدر الدين قنوى احاديث
اربعين شرحنده بو حديث شريفك حل رموزنده افاده بيوردقلرينى شيخ
اكمل الدين شرح مشارقده نقل ايدر كه علوم الهيه نك راسخلرى واسرار
حكميه نك كاشفلرى كشف تام ايله بويله خبر ويرديلر كه عرش اعظمك ابتداء
دورانى برج ميزانده واقع اولدى زيرا عدل روحانى اول مرتبه ده ظاهر اولدى
فواتح مكيه ده ايدر ثم اعلم ان اول وجود الزمان كان فى الزمان الميزان
پس ابتداء زمان برج ميزاندن اولدى بعده ميزاندن عقربه عقربدن
قوسه قوسدن جديه جديدن دلوه دلودن حوته واريجه الله تبارك وتعالى
ارواح سماويه وصور اصليه يى جوف عرشده ابداع وايجاد قيلدى بروج
سته ده اولان حركاتنك مدتى يكرمى بيك ييل اولدى بعده حملدن سنبله يه
كلنجه اولان بروج سته نك مدتى حكمه الهى بيك ييل اولدى بعده دور سنبله نك
حكمنده نوع انسانى حكم ربانى ايله ظاهر اولوب خلعت وجود كيدى

و مدت دور سنبله یدی بیك ییلدر رسول آخر الزمان صلوات الله علیه وسلامه
یدی بیك ییلین آخرنجی بیك ییلنده بعث اولنندی كه بر زمانی جامعدر دور سنبله ایله
دور میزانك احكامنی و دور میزانك اخرینه مختصدر پس مبعث رسول الله صلی الله
علیه وسلم دنیانك آخرت ایله امتزاجی زماننه اولمشدر مثلا مبعث رسول الله
ایله یوم قیامتك ما بینی اول نهاردن طلوع شمسه وارنجه اولان زمان دكلمودر
تم كلام الشیخ رحمة الله ابتداء عالمده اقوال معتبره ومشهوره چوقدر اما بو كتابه
نوادر التزام اولنمغین بو حقیرك كلامی ذكر اولنندی قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم كَانَ اللهُ وَلَمْ یَكُنْ شَیْءٌ غَیْرَهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَی الْمَاءِ وَكَتَبَ فِی الذِّكْرِ ای
فی اللوح المحفوظ كُلَّ شَیْءٍ وخلق السموات والارض یعنی عالمك عدمده
ایكن الله تعالی موجود ایدی وعرشی ماء اوزرنده ایدی دخی لوح محفوظده جمیع
اشیایی یازدی وبعده سموات وارضی خلق ایتدی شارح مشارق اكمل الدین
ایدر بو حدیثده دلالت واردر كه اول مخلوقات بو عالمده ماء اولوب سائر
اجسام اندن خلق اولنه تلطیف وتكثیف ایله سعید بن جبیر حضرتلری بیورررلركه
ابن عباسدن سؤال ایتدم مانك اوزرنده قرار ایتدی سما وارض خود مخلوق
دكل ایدی بیوردیلر كه ریح اوزرنده ایدی پس ایمدی نظر ایله حكماء جهله و
سفهاء سفله نك قدم عرشه ذاهب اولدقلری محضا هوای نفسلرینه راغب اولدقلریدر
تم كلام شارح بعده عالم امكانده اول ظاهر اولان صُوَرِ نَباتِیَّه‌دَنْ زیتون
وصور حیوانیه دن هوائیه سندن اول نسر طائر مخلوق اولدیكه طائر معمر وقدر
ومائیه سندن اول ماهی مخلوق اولدی بو جمله دن صكره آدم حوا مخلوق هویدا
اولدی ومعلوم اوله كه اول روح انسانی روح رسول ربانی محمد علیه الصلوة والسلام
واول جسم روحانی جسم آدم مكرم ایدی علیه الصلوة والسلام بعده معلوم اوله كه

مدت

مدت دور سنبله یدی بیك ییلدر و ابتداء نوح بشردن وقت مكافات
خیدوشد یعنی عالم آخرت یدی بیك ییلدر كذا فی الفوائح اما بهجة التواریخده
ابتداء ظهور حضرت آدمدن حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم زمان
شریفنه دك اولان مدتده روایات مختلفه در مجوس روایتنده التی بیك
یوز یتمش ایكی ییلدر وبنی اسرائیل روایتنده نص توراتله بیك اوچیوز قرق
ییلدر وترسالر روایتنده نص انجیل ایله بش بیك طقوز یوز یتمش ایكی ییلدر
اما اصح روایت ابن عم نبی صلی الله تعالی علیه وسلم عبدالله ابن عباس قولنجه
التی بیك یتمش یش ییلدر مسئله فی سبب ظهور الانبیا وتواریخهم وقتا
اقتضاء قضاء ربانی وجود نوع انسانینك الی اجل مسمی بقاسنه تعلق ایدوب
وانسان دخی امر معاشنده مستقل اولمیوب بلكه مدنی بالطبع اولوب ابناء جنسی ایله
معاوضه ومعامله یه محتاج اولدیله ومعاوضه ومعامله میزان عدالته ومیزان
عدالت میزان شریعته وسیاسته وشریعت وسیاست شارعه محتاج اولدقده
حق سبحانه وتعالی بو یدی بیك ییلدن هر بیك ییلك ارالرنده شفقة لعباده
الضعفا معجزات باهره وآیات ظاهره صاحبی مستحق طاعت ولایق خلافت
بر نبی كوندردی كه كندو ذاتنك صفات سنیه سنه مظهر اولوب اوامر
نواهی سنی مثبت ومقرر قلوب محسنه وسیئه جزا وعقاب ذات مجازی یه
معرفتی ایجاب ایدوب معرفت مجازی یی محافظه ایچون معبودی
مذكر عبادات متكرره وضع اولندی صلوات خمس كبی تاكه دنیاده
سبب نفع عظیم آخرتده باعث اجر جزیل اوله وهر پیغامبر مبعوث
۱۰۰۰ اولدیغی دورده حاكم اولان كوكبك طبیعتنه منسوب قیلندی الف
اولده آدم علیه السلام ارسال اولندی زحله اتصالی وار در بعده شیث

شیث نبی دور آدمده رسالتله مکرم قیلندی الف ثانیه‌ده ادریس نبی
مرسل قیلندی مشتری یه مختصدر انلره کوکدن اوتوز صحیفه منزلدر
الف ثالثه‌ده نوح نبی مرسل قیلندی مریخه منتمی در هود نبی قوم عادی
ارشاد ایچون بو دورده موجود اولدی و حنظله بن صفوان بو دورده
عنوان رسالت ایله معنون قیلندی الف رابعه‌ده آب رحیم حضرت ابراهیم
مبعوث اولندی نبی مرسلدر لسان سریانیده آب رحیم دیمکدر انتاکی
شمسه در ذوالقرنین بو دورده در حضرت علی کرم الله وجهه رجل صالحدر دیدی
عکرمه نبی اولمق راجحدر دیدی حضرت لوط و اسمعیل و اسحق و یعقوب
و یوسف و ایوب و شعیب بو دورده انبیاء مرسلیندر الف خامسه‌ده حضرت
موسی صلوات الله علیه الی یوم الجزا تبلیغ رسالت قیلندی زهره یه تابعدر
زاویه فناده بقاء مقدورلری یوز یکرمی بیلدر خضر علیه السلام بعضیلر
طلعت نبوت معزز و بعضیلر طراز ولایت ایله مطرزدر دیدیلر یوشع
نبی و الیاس نبی و داود نبی و سلیمان نبی علیهم السلام لقمان حکیم بعضیلر
نبیدر درلر یونس عزیر دانیال ذکریا بو دورك انبیاء مرسلیندر
یحیی بن ذکریا بو دورده در کاری شغله جهاد و قوت بدنیه‌سی حداد
ایدی هزار سالباشی که اوچ یاشنده توریتی ازبر قرائت ایدوب وذیث
عیسی یه اول هدایت اولنمشدر قاتلسی برحورندر که ارمیل دیرلر
یتمشی انبیادن آخر مقتولی حضرت یحیی در دمشقده مقتولدر روایت
اولنور که بخت النصر دمشقی مستقرا ایتدکده حضرت یحیی نك قانی
جریان اوزره بولوب یتمش بیك نفر شخصك قانن دوکوب خوف
یحیی سکون بولدی بو ترتیب اوزره ظهور موسی ایله بعث عیسی نك ما بیننده

بیك

بنیك نبی مبعوث اولدر دیرلر الف سادسده عیسی علیه افضل التحایا
ساحهٔ نبوته قدم باصدی نسبتی عطارده در ابن جوزی ایدر هبوط
ادمدن صعود عیسی یه وارنجه بنی بیك بشیوز اللی ایکی ییلدر و زمان
فترت که رسول بعث اولنمدیغی مدتدر درت یوز اوتوز درت ییلدر
دیرلر الله اعلم حبیب نجار و جرجیس دور عیسی ده در و خالد ابن سنان
زمان فترتده نبوت عنوانن بولمشدر رسول صلی الله علیه وسلم انك حقنده
نبی ایدی قومی انی ضایع ایتدی بیورمشدر و خالدك قزی رسول اللهه تبعیت ایتمشدر
الف سابعده محمد سید الکونین شهر ربیع الاولدن اون ایکنجی اثنین کیجه‌سی
ولادت ایدوب سن اربعینده تاج نبوت کیوب رسول الثقلین اولدی جمع
متتبعیدر اصحاب تواریخ ایدر حضرت محمد علیه السلام عام فیلده طوغوب بنی
سعددن حلیمه ادلو بر دایه یه تسلیم اولندی بنی سعددن اولدیغی سعادتلرینه
دلیل اسمی حلیمه اولدیغی خُلق عظیم اورزه اولملرینه سبیل اولدیغی اهل
حکمت قاتنده وجه جمیلدر بعده حضرت آمنهٔ اخوالنی زیارته مدینه یه کیدوب
نبی علیه السلامی بیله الوب کیتدی بش یاشنده ایدی بعده امنه وفات ایدوب
حضرت محمد علیه السلامی ابو طالبه تسلیم اولنوب التی یاشنده ایدی و ابو طالب
شامه الوب کیتدیکی زمانده اون ایکی یاشنده ایدی بعده خدیجه بنت خُوَیلِه
شامه کوندردکی یکرمی بش یاشنده ایدی بعده خدیجه یی تزوج ایدوب خلقه
رسالت ایله مبعوث اولدیغنده قرق یاشنده ایدی بعده ارجعی الی ربك
دعوتنه اجابتلری التمش اوج یاشنده ایدیلر الله اعلم و ابتدا عالمدن
بو دمه کلنجه بین الامم واقع اولان ادیان مختلفه که حقه مطابق اوله
التی عدد در اول دینی ادم علیه السلام ایکنجی دینی نوح علیه السلام اوجنجی

اوچنجی دینی ابراهیم علیه السلام دردنجی دینی موسی علیه السلام بشنجی دینی
عیسی علیه السلام التنجی دینی محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم وحضرت
محمد علیه الصلوات والسلامدن مقدم کلن سائر انبیا سابقا مذکور اولن
ادیان خمسه دن خارج دکلدر انبیادن التی نفری اولوالعزم در ادم
نوح وابراهیم وموسی وعیسی وحضرت محمد علیه الصلوات والسلام
مرسل دیو ملک نازل اولنلره دیرلر اولوالعزم دیو واضع شریعت
اولنلره دیرلر بعضیلر محاربه ایله مأمور اولنه دیرلر دیدیلر بعده تجدید
دین واحیای ایلین مجددی ایچون ظهور ییلدیکو بر قرن کاملدر حق سبحانه
وتعالی شریعتله عامل بر صاحب وجود پیدا قیلدی وملوکدن دخی الکا
تقویت ایدر بر عدل وسیاست وفضل ودیانت اهلی شخص اقامت ایدی
مائه اولده ملوکدن عمر بن عبد العزیز در عبد العزیز خلفاء بنی امیه دن
مروان نک اوغلیدر مذبور عبد العزیز حضرت عمرک اوغلو عاصمک
دختر نبی زوجه ایتمشدر عمر ابن عبد العزیز بو ایکیسندن وجوده کلدی
دختر مذبوره نک اسمی ام عاصم ایدی حضرت عمر تقواسی والطافی طرفندندر
دیدیلر مائه ثانیه ده علمادن محمد باقر خلفادن مأمون بن رشید مائه ثالثه ده
علمادن امام شافعی خلفادن مقتدر بالله جعفر بعضیلر مائه ثانیه ده شافعی
ثالثه ده اشعری دیرلر مائه رابعه ده محمد بن جریر الطبری خلفادن قادر بالله
ابو العباد مائه خامسه ده علمادن محمد بن صلیق السلمی بعضیلر غزالی دیدیلر
خلفادن مستظهر بالله مائه سادسه ده علمادن غزالی خلفادن ناصر الدین الله
ابو العباس سابعه ده محمد بن عمر الرازی ثامنه ده تاسعه ده اختلاف وشبهه
اولندی بعض اهل تاریخ سکزده بر قوقی طقوزده سلطان سلیم دیرلر

عاشره ده

عاشره‌ده محمد مهدی دیدیلر الله اعلم ذکر اولنان اولیا و انبیا هر بیلك
بیلك و هر یوز بیلك اول جزئنه کلمك لازم دکلدر همان اثناسنده کلمه‌سیدر
معلوم اوله که نظام التواریخده مذکور اولدیغی اوزره ملوك فرسکه دولت
محمدیه‌دن مقدم ممالك عجمده مستقل پادشاهلکلر درت طبقه‌در طبقۀ اولی ٧
پیشدادیانلر اون نفردر کیومرث اصح اقاویل اوزره نوح علیه الصلوة
والسلامدن اولمق اوزره‌در بالاتفاق اول پادشاهاندر مدت سلطنت ٤٠
مدت عمری ... هوشنگ کیومرثك اوغلو سیامکدر سیامکی دیولر قتل ایتدوکی
کیجه هوشنکك اناسندن طوغمشدر سیامکك اوغلیدر مدت سلطنت ٤٠ طهمورث
نبیرۀ هوشنکدر یعنی اوغلی اوغلیدر مدت سلطنت ... جمشید طهمورثك
برادری یا برادرزاده‌سیدر آخر عمرنده سودای حماقت غلبه‌سیله خلقی بت پرستلکه
دعوت و کندو صورتنه عبادت ایتمکی امر ایلدی خذله الله مدت سلطنت ٧٠٠
ضحاك عادیلردندر نظام التواریخده ایدر عملیق بن عادك اوغلی
شدادك چونکه جهانیانه غلبه ایتدی ضحاکی رفیقی بابل و پارسه کوندردی
جمشیدی هلاك ایدوب یرینه پادشاه اولدی مدت سلطنت ١٠٠٠ فریدون
چون کاوۀ آهنکر خروج ایدوب ضحاکی قتل ایتدی کندو پادشاهلق
استمیوب فریدون که اسباط جمشیددندر ضحاك خوفندن بر یرده مختفی
ایدی بولنوب پادشاه نصب اولنوب کاوه سپه سالاری اولدی اما
کاوۀ آهنکرك خروجنه سبب بودر که ضحاکك ایکی اوموزنده ایکی مار
شکلنده لحم زائد ظاهر اولمش ایدی اول اجلدن بغیر حق چوق
نفوسی ضایع ایتمش ایدی کاوه‌نك دخی ایکی اوغلو بو طریقله قتل
اولنمغله مارکزیده کبی مضطرب الحال اولوب بر کون تیمورجیلر

اوکینه طوتدیغی پوستی برچوبک اوجنه بند ایدوب ضحاکه ستمه

اغاز ایدوب دکانندن خروج ایدیجک سائر خلقک دخی چونکه زهادلرینه

تخم استعداد عناد اکلمشلر ایدی هرجا نبدن آتش افروز اولوب قطره ایجره

سیل وجدول ایکن نیل اولدیلر اخرالامر لشکر جرار دریا مثال

ایله واروب ضحاکک ماری مخرقه بجر حوف ایتدیلر بعده اول پوست

پاره‌لی کیانیلر انواع جواهر له مرصع قیلوب سنجاقلری اوجینه بند

ایتمشلر ایدی اول اجلدن سنجقلرینه درفش کاویانی دیو کاوه نسبت

ایدرلر چون دولت کیانیان یزدجرد شهریارده منکوس اولدی حضرت

عمر زماننده اول درفشی احضار ایتدیلر پوست پاره ده جواهر بیشمار

بولنوب بیت المال ضبط ایتدیلر **بیت** چون بیکی پاره پوست ملک توانی

کرفت ٭ حیف بود در دکان کوره و دم داشتنی ٭ فریدونک اوچ

اوغلو وار ایدی ۱ ایرج ۲ وتور ۳ وسلم ٭ حیاتنده ملکی بونلره تقسیم

ایدوب اما ایرجی ولی عهد قیلدی تور وسلم ایرجی برحیله ایله قتل

ایدوب بعده منوچهر که بعضیلر دختر زاده و بعضیلر پسر زاده ایرجدر

دیرلر تور وسلمی قتل ایدوب پادشاه اولدی بونک زماننده شعیب علیه السلام

اولاد مدینه مبعوث اولدی موسی وهرون فرعونه بعث اولندی فرعونکه

عادیان اولادندندر که شداد انلری مصره حاکم قلمش ایدی ادی ولید

بن مصعب در مدت سلطنت ۵۰۰ فریدون مدت سلطنت ۱۲۰ منوچهر افراسیاب

پشنک اوغلیدر مدت سلطنت زاب بن طهماسب منوچهرک اوغلو

اوغلیدر مدت سلطنت ۳۰ کرشاسف رستم داستان بونک نسلندندر مدت

سلطنت ۲۰ طبقهٔ ثانیه کیانیاندر مدت ملک ایشان بونلر طقوز نفردر

فیلقوس اوغلو اسکندر بونلرک آخرنده کلمشدر کیقباد نوذر بن منوچهر
اوغلو اوغلیدر مدت سلطنت ١٢٠ کیکاوس کیقبادک اوغلو اوغلیدر سیاوش
کیکاوسک اوغلیدر باباسندن رنجیده اولوب افراسیاب یاننه واروب قزینی الدی
قزینی الدی افراسیابک برادری حسد ایدوب عاقبت سیاوشی بی کناه قتل اولندی
سیاوشک هنوز ماتمی مجمع عیدر دیرلر داود و لقمان و سلیمان علیهم
الصلوة والسلام اول زمانک پیغمبرلریدر مدت سلطنت ١٥٠ کیخسرو
سیاوشک اوغلیدر افراسیابی بو قتل ایتمشدر مشاهیر حکمادن فیثاغورس
انک عهدنده در مدت سلطنت ١٢٠ لهراسب کیکاوسک برادرینک اوغلی
اوغلیدر انبیادن ارمیا و عزیر و دانیال علیهم السلام بونک
دورنده در بخت النصر بونک زماننده در مدت سلطنت ١٢٠ کشتاسب
لهراسب اوغلیدر زرادشت حکیم بونک دورنده خلقی دین صابیاندن
دین مجوسه دعوت قیلدی اسفندیار بونک اوغلیدر سکا پادشاهلغم
ویره یم دیو آنی برنیجه جنکه کوندردی جمله سندن مظفر کلدی آخر رستم
داستان جنکنه کوندردی رستم بر تیر ایله ایکی کوزینی برحوت ولوا آره
حیاتک سرنکون ایتدی رستم آنی حیله ایله هلاک ایتدی یوخسه
اربکوه اسفندیار غالب ایدی بهمن اسفندیار اوغلیدر مدت سلطنت ١٢٠
بهمن بن اسفندیار مدت سلطنت بقراط و بقراطیس بونک دولتنده در
خمانی تبت بهمن بهمنک ایکی اوغلو اوچ قزی اولوب ساسان و دارا
و خمانی و فرنک و بهمن دخت خمانی ولی عهد قیلوب شکمنده تاج وضع
ایتدی زن هشیار و اهل حزم و رأی ایدی عاقبت ملکی دارایه تسلیم ایتدی
مدت سلطنت ١٢٠ دارا بن بهمن آنک عصرنده حکماسندندر افلاطون

افلاطون تلمیذ سقراط مدت سلطنت دارا بن دارا بعضیلر بوکه اردشیر
دیرلر اسکندر رومینک باباسی فیلقوس دارایه خراج ویردی بوینه اسکندر
پادشاه اولیجق خراجی کوندرمیوب دارا اوزرینه خروج ایتدی طرفیندن
جنک آماده اولوب دارا عسکرندن ایکی مرد همدانی دارایه محکم زخم
یتشدیروب اسکندر عسکرینه فرار ایتدیلر دارا حالی موتنده اسکندره
وصیت ایدوب دختری الوب وملوک فرسی ییکانه کورمیه سک
دیدی اسکندر عهدنه وفا ایدوب ملوک طوائف وضع ایتدی بعضیلر
طوائف وضعنه سبب بودر دیرلر طبقهٔ ثالثه اشغانیاندر عددلری
اون طقوز نفردر چون دارا اسکندر ایله جنک ایدوب هلاک اولدی
اسکندر رأی ارسطاطالیس ایله ملکی طوائف ملوکه احصه لری هر بر
آخر ایله مشغول اولوب کندو آسوده حال اوله وهم قتل که اعظم محظوراتدر
اندن سالم اوله بعده اشک بن دارا خروج ایدوب سائر ملوک طوائف
ایله اتفاق ایدوب ملکی رومیاندن خالی قیلدی ملوک طوائف ایله اشغانیانک
اشغانیانک مدت سلطنتی ایکیوز اللی ییلدر دیرلر بونلرک زماننده
انبیادن جرجیس و زکریا ویحیی وعیسی علیهم الصلوة والسلام
وارایدی وحوادثدن اصحاب کهف وقعه سی ظهور ایتدی ووحی
ویس ورامین قصه سی اولدیکه ملوک طوائفدندر دیرلر اشک بن دارا
اول اشغانیاندر جمله سک بوکه نسبت ایدرلر مدت ملک واشک بن اشکان
مدت سلطنت شابور بن اشکان مدت سلطنت حضرت عیسی بونک دورنده
مبعوث اولدی بهرام بن شابور مدت سلطنت ۱۱ بلاش بن بهرام ۱۱ سال هرمز بن بلاش
۱۹ سال نرسی بن بلاش سال فیروز بن هرمز ۱۷ سال بلاش بن فیروز ۱۲ سال خسرو

بن

بن بلاشان ٤٠ سال بلاشان بن بلاشان ٢٤ سال اردوان بن بلاشان ١٨ سال
اردوان بن اشکان ٣٢ سال خسرو بن اشغان ١١ سال بلاشان بن اشغان ١٢ سال
جودرز بن اشغان ٣٠ سال حضرت یحیی نک قانن طلب ایتمکله شامه واروب جهودلری
قمع ایدوب نبوت بنی اسرائیلدن بالکلیه منقطع اولدی بری بن جودرز ٢٠ سال
جودرز بن بری ١١ سال اردوان ٣١ سال طبقهٔ رابعه ساسانیاندر مدت ملکلری ٤٢٩ سال
عددلری نفر ٣١ اوتوز بر عدد در اردشیر بن بابک اردشیر ساسان بن بهمنک
اوغلی اوغلیدر روی زمینه مالک اولان ملوکک اربعه نک بری بودر دیرلر
عقل وحکمت صاحبیدر جملهٔ وصایا سندندرکه لَا مُلْكَ اِلَّا بِالرِّجَالِ
وَلَا رِجَالَ اِلَّا بِالْمَالِ وَلَا مَالَ اِلَّا بِالرَّعِیَّةِ وَلَا رَعِیَّةَ اِلَّا بِالسِّیَاسَةِ
مدت ١٤ سال شابور اردشیر اوغلیدر اردوان قزندندرکه واقعهٔ اردواندن
صکره اردشیرین سرآینه ایدی اردشیر حسن وجمالنک مفتونی ایدی آخر
بر وضع نامطبوع کلوب قتل امر ایدوبه وزیر حملنی حس ایدوب حرمنده
بر قاچ کون محرملر ایله حفظ ایدر شابور وجوده کلوب برکون اردشیرین
ولی عهدی اولمدیغندن دلکیر ایکن اکلیوب وزیر واقع حالی عرض ایدوب
اردشیر شاد اولور اما ازالهٔ شک ایچون شابوری کتوروب بر قاچ صبیان
ایله کوی وچوکان اوینمق امر ایدر ناکاه طوپی اردشیرین سراپرده سنه اترلر
شابور بی باک سراپردهٔ اردشیردن کیروب طوپی آلور دهشت وحجاب
اولمادیغندن علو نسبنه وقوت عرقنه استدلال اولنوب اردشیرک شکی
زائل اولور سخا ایله کرم ایله معروفدر ٢١ سال هرمز بن شابور ٣ سال بهرام
بن هرمز ٣ سال و ٣ ماه مانی نقاش بنوک عهدنده در بهرام بن بهرام ١٧ سال بهرام
بن بهرام بن بهرام ١٣ سال نرسی بن بهرام بن هرمز ٧٢ سال هرمز بن نرسی ٧ سال ٥ ماه

شابور بن هرمز شابور ذو الاکتاف دیمکله معروفدر هرمز وفات ایدوب قائمقام اولور فرزندی بولنمیجق خاتوننک حامله اولماغله تاج هرمزی خاتوننک باشی اوزینه زنجیر زر ایله آویخته قیلوب امرینه منقاد اولدیلر آخر شابور وجوده کلوب پادشاه اولدی قسطنطنین یونانیدن خراج آلمشدر انا بدیعه صاحبیدر سلطنت ٧٧ شابور بن شابور مدت سلطنت سال ٥ ماه ٥ بهرام بن شابور سال ١١ یزدجرد بن بهرام الاثیم غایت بدنهاد و مدمغ ظالم ایدی علما و اکابری تحقیر ایدر ایدی بر کون قصرینه قریب یره بر وحشی آت کلوب آنک حسن و لطافتن کوروب هر چندن کندو بالذات وار وب آتی بر حیله ایله طوتوب اکرلیوب پالدم وضع ایدرکن آت یزدجردی سینه‌سنده بر جفته ایله ضفته بسترفنا ایدوب راه بیابانی طوتدی بیت چنان بجست که تیراز کمان چنان نجهد چنان برفت که باد صبا چنان نرود کویا یزدجردک عمر عزیزی ایدی کذران ویا مرغ روحی ایدی طیران اندی حسنک بو بیتده اثیمدن مراد بو اثیم در بیت درکفته‌های من همه انصاف من ظلوم بهرام کور مایه رحمت بلا اثیم بهرام کور یزدجرد اوغلیدر یزدجرد آنی حیاتنده سوارلق صنعتنک تحصیل ایچون نعمان بن منذره که عرب بکلر بکی ایدی کوندروب نعمان دخی بهرام کلدکده اکا مسکن ایچون سنمار ایله مسمی اولان معماره قصر خورنق یاپدرمشدر بعده بر وجهیله سنمار قتل اولنوب جزای سنمار روزکارده ضرب ضرب مثل اولمشدر احسانه مقابله سنده اسائت اولنه ضرب اولنور زیرا اول قصر بی قصوره بذل مقدور وسعی موفور ایتمش ایدی دیرلر پس یزدجرد اثیم اولیجق خلق ظلمندن دلکیر اولمغین بهرام ایله مقید اولمیوب بیر بیوشدر آداب فرسی بلمز دیو اردشیر اوغللرندن کسری

آدلو

آدلو برشخص پادشاه اولدی آخر بهرام کور ملک موروثن طلب ایده کلوب
بالاجمال کار بوکا منجر اولدیکه تاج شاهی ایکی کرسنه ارسلانک اوتاسنه قویه لر
هرکه جرئت ایدوب اول ایکی شیرک اورتاسندن تاجی دباادا تاج وتحت دخی
سزاوار لایق اولا پس کسری دعوینکدر دیو امری بهرامه تکلیف ایدوب بهرام
داخی جرأت ایدوب اول صلاح طرفه اولان شیرک صحا ایوب اوزرینه سوار
اولدی وکرز ایله باشینه اوروب هلاک ایدر صول طرفنه اولان شیر خوفندن
کریزان اولوب بهرام یتشوب پاینه یاپشوب اولکی شیرک باشینه اوروب
خوردو مرد ایلدی بیت پنجهٔ شیر اولسم پنجه کی آنی ایلر شکست ع بومثل
مشهور در دست بر بالای دست ما پس کسری بهرامک آیاغنه دوشوب
عذرخواه اولدی بهرامه سلطنت تسلیم اولنجق نیجه روزکار کامران اولوب
آخر اثنای شکارده بر کورک آردنجه تکاپوی ایدوب کیدرکن برجزوی ع
باتقلی شورابه دوشوب آتی وکندو باتوب ناپدید اولدی شعر بهرام که
٢٢ وکورکرفتی همه سال ع این نادره بین که کور بهرام کرفت ع مدت سلطنت
یزدجرد بن بهرام غایت سلطنتدن یزدجرد نرم دیرلر جوانلقده نهایة
بلادت ایله متصف ایدی حتی برکون استادی عاجز اولوب قابل فیض
دکلدر دیو بهرامه یأسی خبرین ویروب باخصوص بو حما قیتله بردختره
عاشق ودلبسته در دیدی بهرام شاد اولوب ایلدی قبول فیضنه عاشق
اولدیغی دلیل صادق در دیوب خفیةً معشوقه طرفندن عشوه ونازی
افزون قیلدر دیلر آخر یزدجرد اتش عشقیله زرکبی خالص الجوهر وسزاوار
تاج وافر اولدی مدت سلطنت سال وماه هرمز بن یزدجرد بیوک
برادرینه غلبه ایدوب وملکی آلوب آخر مغلوب اولوب امر برعکس اولدی

پرویز بن یزدجرد ملک عادل ایدی یولنده خصملری چاه قازوب
غفلتله دوشوب هلاک اولدی مدت سلطنت ۲۶ بلاش بن فیروز سه
سلطنت ۱ قباد بن فیروز آنک عصرنده مزدک صباحی ظهور ایدوب قبادی
کندویه منقاد ایدوب محرمانه رخصت ویردی مدت سلطنت ۴ سال شاه
انوشروان بن قباد وصایای اردشیر ایله عمل ایدوب بزرجمهری وزیر ایتدی
وحیله پردازلق ایدوب مزدکی اله کتوروب قتل ایتدی بنفسه مباشر اولدی
عدل ودادی تعریفدن مستغنی در رسول الله صلی الله علیه وسلم آنک
عالمی تشریف ایتدکلرده حدیث انا ولدت فی زمن الملک العادل آکا اقوای
دلائل در ولادت همایون لیله سی آتشکده لر مرده و بحر ساوه خشک اولوب
ایوان کسری دن اون ایکی کنکره ساقط اولدی سطیح کاهندن سؤال اولنو
نبی محترمک صلی الله علیه وسلم وجوده کلمه سنه و اون ایکی ملکدن صکره
ملک عجم غیره مسلم اولماغنه علامتدر دیدی دیوانشه درت صندلی قورلوب
برنده بزرجمهر برنده قیصر برنده قبچاق برنده ملک چین اوتورلردی
مدت سلطنت ۴۷ سال شاه هرمز بن نوشروان بهرام چوبینی انک پهلوان
زماننده مدت سلطنت ۱۱ سال شاه پرویز بن هرمز فخر عالم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندمزک دعوت ایچون ارسال بیوردقلری نامه همایونی چاک ایتدکدر بعده
عامل یمنه خبر کوندردیکه اول نامه ده پیغمبرلق دعواسنی ایدن کمسه قومی
دیننه رجعت ایتدررک یاخود باکه کوندرک اول طائفه رسول اللهه واروب
خبر پرویزی اعلام ایتدکده رسول الله بیوردرکه اول ذکر ایتدوکوکز کمسه
دونکیجه قتل ایتدیلر واقعا اول ملعونک بزه کمان ایله جان خبیثنی
جهنمه روان ایتمشلر ایدی اوغلو شیرویه الندن هلاک اولمشدر شیرویه بن

پرویز

پرویز باباسنی قتل ایدوب کندو دخی عقبنجه طاعوندن هلاک اولدی آنک اوغلی
اردشیر بن شیرویه مدت سلطنتی ١٤ سال بعده کسری بن فرهان نام ملوکدن بر
حریف پادشاه اولدی ١٤ سال کسری بن قباد بن هرمز مدت سلطنتی ٣ ماه
توران دخت بنت پرویز مدت سلطنتی ١ سال و ٦ ماه فیروز بن مهران بعضا
بعضیلر قتلنه برادر یزدجرددر مدت حالی شش ٦ ماه اردمی دخت بنت
پرویز مدت سلطنتی ٦ ماه یزدجرد شهریار آخر ملوک عجمدر عسکر اسلام ایله
جنگ ایدوب منهزم اولوب نتیجه دونکار فرار اوزره اولوب اخر دوران
کجرفتار آنی سرگشته و زار دوندررکن بر آسیابینک دکرمننه مهمان
ایدوب آسیابی زیب و لباسنه طمع ایدوب آنی هلاک ایدر قطعه لغیه
آسیابه دهر دونکه حاصلی یک حزه اولمه دورناهموار ینه یک کرچه بو قاچ کون
مرادنجه دونر یک دکمز اقبالی ولی ادبارینه یک بعده ملک مسلمانلره مسلم اولدی
و بو واقعه امیر المؤمنین حضرت عثمان زمانینده ایدی مدت سلطنتی ٢٠ سال بعده
خلفاء الراشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و سائر امراء مسلمین درکه ذکر اولنور
بونلرک مدت ملکلری ٦٤٥ سال بونلر اوچ طبقه در طبقهٔ اولی راشدین حضرت ابوبکر
رضی الله تعالی عنه مدت خلافتی ٢ سال حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه مدت
خلافتی ١٢ سال حضرت عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه حضرت رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندمزک ایکی کریمه لرینی الدیغیچون ذو النورین دیرلر مدت خلافتی
١٢ سال حضرت امیر المؤمنین شاه کرار ولایت جناب امام علی بن ابی طالب
کرم الله وجهه و رضی الله تعالی عنه حضرت عثمان شهید اولوب مسلمانلر حضرت علی یه
بیعت ایدوب عائشه و طلحه و زبیر خلاف ایتدیلر عاقبت طلحه و زبیر جنکده
قتل اولندیلر بعده معاویه ایله محاربهٔ عظیمه اولوب اخر حضرت امام علی

بی

حضرت امام علی کرم الله وجهه کوفه‌یه کلوب مقیم اولوب بعض خوارجدن
اوچ شخص اتفاق ایدرلرکه رمضانک یکرمی یدنجی صبحکا هنده بریسی
جناب حضرت علی رضی الله عنه وکرم الله وجهه‌یی بریسی معاویه‌یی بریسی
عمرو بن عاصی هلاک ایده‌لر عبدالرحمن بن ملجم حضرت امام علی کرم الله وجهه‌یی
نمازده بولوب زخم اوروب اول زخمدن شهید اولدیلر معاویه‌یه زخم اورانک
تأثیر ایتدیره‌میوب خلاص اولور و عمرو اول کون طشره چقمیوب برادرزاده‌سنی
کوندرر هلاک اولور مدت خلافت امیر المؤمنین حضرت امام علی رضی الله عنه
٤ سال ٩ ماه حضرت امام حسن بن امام علی رضی الله تعالی عنهما اهل عراق
حضرت امام حسن ایله بیعت ایدوب معاویه‌یه محاربه‌یه قالقوب حضرت امام حسن
رضی الله عنه مصالحه ایدوب حجاز طرفنه عزیمت بیوررلر ایکن خاتونی
تسمیم شهید ایلدی سرتاج عاشقان حضرت شاه شهیدان امام حسین
بن امام علی رضی الله عنهما قصه‌سنک ذکری باعث غموم وموجب اکدار
هموم اولوب عدم ذکر یزیدک لطعنی ظاهر وباهردر مولانا سعد الدین شرح
مقاصدنده ایدر یزیده لعنی تجویز ایتدیلر سائر خلفانک دینه تجاوزندن
خوف ایدوب ایتمدیلر شعار روافض کبی وعقاید شرحنده بیوررلر
فَنَحْنُ لَا نَتَوَقَّفُ فِی شَأْنِهِ بَلْ فِی اِیمَانِهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَیْهِ وَعَلَی اَنْصَارِهِ
وَاَعْوَانِهِ بیت وعمر بورک بو بیتی کعنه دخی استدلاله مجال واردرکه
شراب حقنده دیمشدر بیت عربی یَشِیرُ اِلَیْهَا بِالْبَنَانِ کَاَنَّمَا بیت یشیر اِلَی الْبَیْتِ
الْعَتِیقِ الْمُحَرَّمِ بیت فَاِنْ حُرِّمَتْ یَوْمًا عَلَی دِینِ اَحْمَدٍ فَخُذْهَا عَلَی دِینِ مَسِیحِ
اِبْنِ مَرْیَمِ بیت طبقهٔ ثانیه بنی امیه در مدت ملکلری سال صحیح بودرکه
اون سکز نفر اوله معاویه بن ابی سفیان ازکیای عربدندر مدتی سال

شامده

شامده مدفوندر يزيد بن معاويه حضرت شاه شهيدان امام حسين افندمز
رضي الله عنه حضرتلرينك شهادتلرينه سبب اولمشدر مدت سالي ٤
حضرت ابو ايوب انصاري عليه رحمة الباري يزيد بن معاويه ايله
رومه بيله وارمش ايدي اللي بر سنه سنده قسطنطنيه ده وفات ايتدي
عبد الله بن زبير يزيده بيعت ايتميوب مكه و مدينه ده مستقل خليفه
اولدي يزيد كبر دكدنصكره جمله عراق خلافتنده اتفاق ايدوب
كاري قوي اولوب كعبه‌يي مجددا بنا ايتدي آخر عبد الملك بن مروان
زمانينده حجاج ظالم الينده هلاك اولدي تاريخ كعبه علما اتفاق ايدركه
كعبه شرفها الله تعالى بش كره بنا اولندي اول ملائكه بنا ايتدي ثاني
حضرت ابراهيم عليه السلام ثالث قريش زمان جاهليتده كعبه‌يي هدم ايدوب
التي عماد اوزرينه بنياد قيلوب حجر كه مقام معلومدر بيتدن اخراج
ايتديلر اول زمانده حضرت رسول عليه السلام اوتوز بش ياشنده ايدي
كعبه‌يي بيله بنا ايدوب حجر الاسودي مقامنه انلر وضع ايتدي بعده محمدك
هجرتنك آلتمش اوجنده ابن زبير كعبه‌يي هدم ايدوب قواعد ابراهيم عليه السلام
اوزره اساس وضع ايليوب حجري بيته الحاق ايتديلر زيرا يزيد عليه اللعنه
زمانينده حرق واقع اولمغله بناسنه تزلزل كلمشدي اول اجلدن
تجديد ايتدي ديرلر بعده عبد الملك بن مروان امريله ابن زبير قتل
اولنوب هجرتك يتمش دوردنده حجاج بنا ابن زبيري قلع ايدوب وكعبه‌يي
وضع سابق اوزره اعاده ايتديروب بيتدن حجري اخراج ايتدي
حالا حجاجك طواف ايتدوكي بنا حجاج بناسيدر باذن الله تعالى مروان
بن حكم يزيدك خاتوننك آلمشدي طقوز آي حكومت ايدوب آخر مسموما

مضمحلاً هلاك اولدی عبد الملك بن مروانك حجاج یوسف انك امریله زبیری صلب ایدوب وكعبه‌ٔ بنا ایدن ابن زبیر در دیو عبد الملك امری ایله هدم ایدوب اسلوب سابق اوزره یاپدی مدت سلطنت ۲۱ سال
ولید بن عبد الملك ۹ سال سلیمان بن عبد الملك عادل ایدی هر كون یوز رطل طعام یر ایدی مدت امارت ۲ سال ۷ ماه عمر بن عبد العزیز خلفاء راشدیندن عدّ اولنور بو یله متدیّن و متّقی كمسنه كلمشدر حضرت عمرك اوغلندن قزی اوغلیدر بنی امیّه حضرت علی یه سب ایدرلر ایدی بو نلر سب یرینه منبرده ان الله یأمر بالعدل والاحسان آیتنی قرائت ایتدردیلر مدت خلافت ۲ سال ۹ ماه یزید بن عبد الملك مدت امارت ۴ بونك زمانند عبد الله بن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس دعوته آغاز ایتدی ابو مسلم خراسانی‌ٔ خراسانده دعوته كوندردی هشام بن عبد الملك مدت ۱۹ سال ۷ ماه ولید بن یزید بن عبد الملك مدت ۱ ماه ۶ ابراهیم بن ولید بن عبد الملك مدت امارت ۳ ماه وچند روز مروان بن محمد بن مروان الحكم مدت امارت ۵ سال مروان حمار دیرلر اولاد عبّاس خروج ایدوب آفتاب دولت بنی امیّه غروب ایتدی بنی امیه اوتوز كشی خطبهٔ اوقودلر ایدی بنی عبّاس ایاق اوزره اوقودیلر طبقهٔ ثالثه خلفاء بنی عبّاسدر رضی الله تعالی عنهم عددلری اوتوز یدیدر مدت ملكلری بشیوز یكرمی بیلدر سنه ۵۲۰
ابو العبّاس بن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس بن عبد المطلب السفّاح رضی الله تعالی عنهم آل عبّاسدن اوّل خلیفه بودر هجرتك یوز اوتوز ایكیسنده خلیفه اولمشدر مدّت خلافت ۴ سنه ۸ شهر منصور دوانیقی سفاحك برادریدر امام ابو حنیفهٔ كوفی وامام مالك مدنی وسفیان ثوری

رحمهم الله

17

رحمهم الله بونك عصرنده در امام ابو حنیفه یه قاضی لق تکلیف ایدوب
قبول اتمدوکیچون یوز قرباچ اوروب حبس ایلمشدر امام حبسنده وفات
ایتمشدر مدت امارت سنه ۱ شهر ۱ الهادی موسی بن محمد یدی آیله قریب خلافت
سوردی غایتله عالم وفاضل ایدی هارون الرشید هادینك برادریدر اول
بیعت ایدن یحیی بن خالد برمکی در وخزینه هادینك اوغلی جعفر بونلرك
بونلرك خوفندن اختیاری ایله خلافتدن فراغت ایتمشدر روایت اولنورکه
هارونك عباسه نام برهمشیره سی وار ایدی جمال وکمال صاحبی ایدی داخل
مجلس هارون ایدی جعفره انی نکاح ایتمشدی اما مجامعت اولمق شرطیله
مجدد محرم اولمامغیچون جعفر دخی کوزل جوان ایدی برکون ایکیسی تنها
جمع اولوب بری پروانه بری شمع اولور شرطی ابطال ایدرلر آخر عباسه
حامله اولوب سری فاش ایدرلر برمکیلرك اعداسی هجوم ایدوب جعفر
قتل اولنور برادری فضل و باباسی یحیی حبس اولنوب بالجمله برمکیلرك
رشته دوتلری کسسته اولوب عقد وزارت فضل بن ربیعه مسلم اولور امام
ابو یوسف بونك زماننده قاضی اولوب وامام محمد والی بیت المال اولوب
امام شافعی حضور هارونده بالاقعات ابو یوسف وامام محمد ایله بحث ایتمشلر
دیرلر امام احمد بن حنبل دخی ملازم مجلس ایدی درلر مدت خلافت سنه ۲۴
مأمون بن هارون افضل واعلم خلفاء عباسیه دندرکه علوم حکمیه بونك
عهدنده لسان عربی ایله ترجمه قلنمشدر مدت خلافت سنه ۲۰ ماه ۵ معتصم بالله
محمد بن هارون کنیتی ابو اسحق در اعتزاله میلی وار ایدی سکز بیل سکز ای
سکز کون خلافت سوردی خلیفه مثمن درلر الواثق بالله هارون بن المعتصم
مرد قوی ایدی ایکی النه ایکی قیونی طوتار ایدی بوسکن چقدرلر ایدی خلافت

خلافت سال ۵ ماه ۹ متوكل على الله نظام آلتواريخده مردسنّى ايدى علما يد ما ايك ايدى ديرلر بهجة التواريخده ظالم ايدى حتى حضرت امام حسين رضى الله تعالى عنهك مرقدى منورى اوزرينه اكين اكدرمشدردرلر مستنصر بالله مدت سلطنت سال ۱ ماه ۶ مستعين بالله مستنصرك ابن عمى در تركان الى قتل ايدوب معتز بالله بيعت ايتديلر معتز بالله متوكل على الله اوغليدر مدت سلطنت سال ۴ ، اول عادل حكره ظالم اولدى عيجوت عكرى الى اسمى حمامه قيوب جكريني ياقوب بعده چقروب اوزرينه صوغوك صو سربوب هلاك ايتديلر مدت سال ۱ المهتدى بالله بن الواثق ميغيلر اون اى بعضيلر اون براى خلافت سوردى ديرلر معتمد على الله احمد بن المتوكل مدت خلافت سال ۲۳ ماه ۴ معتضد بالله احمد بن طلحه بن المتوكل مدت خلافت سال ۹ ماه ۷ المكتفى بالله على ابن احمد المعتضد مدت خلافت سال المقتدر بالله على ابن احمد المقتدر جنيد بغدادى انك زماننده وفات ايتدى حسين بن منصور الحلاج قتل اولندى طائفهٔ قرامطه ظهور ايدوب مكه يه كلوب كعبه قپوسنى وحجر الاسودى يقديلر مدت امارت سال ۲۵ قاهر بالله محمد بن مقتدر مدت امارت سال ۱ ماه ۶ غايت ظالم ايدى كوزلرينه ميل چكلدى احر فقير اولوب چارسوده سؤال ايدردى الراضى بالله محمد بن مقتدر مدت امارت سال ۶ ماه ۱۰ متقى بالله ابراهيم بن مقتدر خلافت سال ۴ ماه ۱ مستكفى بالله خلافت سال ۱ ماه ۴ يعنى تاريخده يكرمى اوچ ييل يازمشلر مطيع بالله مدت خلافت سال ۲۹ اوغلو طائعه طوعاً تسليم ايتدى طايع بالله خلافت سال ۱۷ ماه ۹ قادر بالله عمى اوغلى اولوب خلافتى چوق ايتمدر خلافت سال ۴۱ طايع بالله دنصكره علويلردن اون اوچ نفر كسنه بوز طقسان ييل خلافت سورديلر بعده تكرار

آل

ال فاطمه‌دن آل عباسه نقل ایتدی وقادر بالله خلیفه اولدی قایم
بامر الله بن القادر مدت امارت ٤٤ سال وفات قدوری فی ٤٢٧ سنه وفات
ابو علی سینا عمرش ٤٢٧ سنه انتهاء دولت ملک دیالمه که ال بویه انلردر
٤٥٠ سنه ابتداء ال سلجوق طغرل بیک بن میکائیل بن سلجوق بونک زمانینده
ظهور ایتمشدر اول بونلرک دولتنه معاوین اولن آل بویه ایدی ال سلجوق
ظهور ایدوب ال بویه منقرض اولدی سلجوق بخارا اتراکندن برجوان
اید یکم متعلقاتی چوق ایدی سلطان محمود غزنوی زماننده شوکت
بولمشیدی اخر سلجوقک اوغلو میکائیل سلطان محمود اولادندن ملکی الوب
خراسانده مستقل پادشاه اولدی بو تدریجله عالمکیر اولدیلر قائم بامر الله
قوت درت ییل پادشاه اولوب فوت اولیجق دولت ال سلجوق جانبنه یوز
طوتوب خلافت تزلزله اولدی مقتدی بالله خلافت ١٩ سال مستظهر بالله
ابو العباس احمد مدت خلافت ٢٥ سال مسترشد بالله مدت خلافت ١٧ سال ٧ ماه
راشد بالله مدت خلافت ١ سال مقتفی لامر الله مدت خلافت ٢٤ سال ٤ ماه مستنجد
مستنجد بالله مدت خلافت ١١ سال آل سلجوق ضعیف اولدی مستضی بنور الله
عادل ایدی دولت غزنیان منقطع اولدی مدت خلافت ٩ سال ناصر
لدین الله ال سلجوق تمام اولوب سلطان محمد بن تکش که خوارزمشاه ایدندر
عزیمت بغداد ایدوب ناصر لدین شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینی
رسالتله سلطان محمده کوندروب کلام رسول سمع قبولله استماع اولنمایوب
بلکه اهانتی مشعر اوضاع اولندقده اول کیجه عظیم قار یغوب قراره
مجال اولمایوب رجعت و فرار ایتدی مدت خلافت ٤٥ سال ظاهر بامر الله
طقوز ای اون کون مدت خلافت اولدی مستنصر بالله مدت خلافت ١٧ سال و ٧ ماه ٩ ١٠

مغول خوارزم میانه مستولی اولوب استیصال ایتدی وفات شیخ
شهاب الدین سهروردی ٦٣٢ وفات عمر بن فارض ٦٣٥ مستعصم بالله
آخر خلفاء عباسیه در مدت خلافتی ١٦ سال هجرتک التی یوز اللی التی
سنه‌سنده هلاکو بغداده مستولی اولوب مستعصمی قتل و هلاک ایتدی. بغدادی
اول وزیری شیعه ویردی قوق کوند نصکره نصیر طوسی یه ویردی دیرلر
وال سلجوق ترک مال مملکت ایدوب روم طرفنه متوجه اولدیلر سلطان
ابوسعید و ابو المظفر کبی بعضه ذکر اولنیجق یده طائفه خلفاء بنی عباسیه
زمانلرنده ملک ایرانده مستقل پادشاهلق ایتمشلردر طائفه صفاریه
مدت ملکلری اللی بیلدر عددلری اوچ نفردر یعقوب ابن اللیث
عمرو ابن اللیث طاهر بن عمرو بعده طائفه سامانیه مدت ملکلری یوز
یوز یکرمی بیلدر والتی آی در عددلری اون نفردر للری بخارادر اسمعیل
بن احمد ابو نصر بن اسمعیل امیر ابو الحسن نصر ابن احمد نوح بن نصر
عبد الملک بن نوح منصور بن نوح نوح بن منصور ابو الحرب منصور
بن نوح عبد الملک بن نوح منتصر اسمعیل بن نوح طائفه غزنویه
ابو القاسم محمود بن سبکتکین غزنوی سلطان مسعود بن محمود سلطان محمد
بن محمود سلطان مودود بن مسعود سلطان مسعود بن مودود علی ابن مسعود
عبد الرشید بن محمود ابراهیم بن مسعود مسعود بن ابراهیم ارسلان شاه
بن مسعود بهرام شاه بن مسعود خسرو شاه بن بهرام طائفه دیلمیه
اون سکز نفردر عماد الدوله علی بن بویه رکن الدوله الحسن بن بویه
معز الدوله احمد بن عضد الدوله فخر الدوله علی بن مؤید الدوله عز الدوله
مجد الدوله شرف الدوله صمصام الدوله بهاء الدوله سلطان الدوله

مشرف

شرف الدوله عماد الدین نور الله الملک الرحیم الملک ابو منصور الملک
ابو سعید خسروشاه الملک ابو علی طائفهٔ سلجوقیان مدت ملکلری
یوز التمش ییل عدد لری اون دورت سلطان رکن الدین ابو طالب طغرل
١٦٠ ١٤
بیک محمد بن میکائیل بن سلجوق سلطان معز الدین الب ارسلان محمد بن
جاقر بیک بن میکائیل بن سلجوق سلطان معز الدین ابو الفتح ملکشاه
رکن الدین ابو المظفر برکیارق غیاث الدین معز الدین ابو الحارث سنجر
مغیث الدین غیاث الدین ابو شجاع معز الدین ابو الحرب رکن الدین
ارسلان مغیث الدین طغرل طائفهٔ ملاحده بونلره ملوک قهستان
دیرلر مدت ملکلری یوز یتمش ییلدر هجرتک درتیوز اوتوز اوچنجی
٤٣٢ ١٢٠
خروج ایدوب التی یوز الی طقوزده تمام اولدیلر یدی نفردر حسن صباح
٦٥٩
محمد بن بزرک امید خلیفهٔ حسن صباح محمد بن صباح محمد بن بزرک امید
محمد بن حسن جلال الدین حسن نو مسلمان علاء الدین خوارزمشاه طائفهٔ
سلغریان اتابک مظفر الدین سنقر بن مودود اتابک مظفر الدین
تکله بن زنکی طغرل بن سنقر بن سعد بن زنکی اتابک ابو بکر سعد بن
زنکی سعد بن ابی بکر محمد بن سعد محمد شاه بن سلغرشاه ابن زنکی سلجوق شاه
بن سعد بن زنکی ابش بنت سعد بن ابی بکر بن سعد زنکی طائفهٔ خوار
زمیان یدی نفردر خوارزمشاه محمد بن سبکتکین خوارزمشاه اتسز
بن محمد ایل ارسلان سلطانشاه علاء الدین تکش سلطان محمد بن تکش
بونک زماننده دولت خوارزمیان ذروهٔ اعلاده ایدی سلطان جلال الدین
بن محمد طائفهٔ مغول جنکیز خان اوکتای قاان بن جنکیز تولوخان
بن جنکیز کیوک خان ابن اوکتای هلاکوخان بن تولو اباق ابن هلاکو

ابن هلاکو احمد خان بن تولوی خان بن جنکیز خان سلطان محمد خدابنده نك
آدی اولجایتو ایدی ارغون خاندنصکره غازان خان پادشاه اولدی
اولجایتو برادر پدر قتل اولنمق خوفندن کریزان اولوب غازان
وفات ایتدکدنصکره تخت سلطنتی قبض ایتمشدر ایلکسی دفعی ارغون
اوغلیدر اولاد ندن اول اسلامه کلن احمد در خدابنده نك اوغلی
ابو سعید پادشاه اولوب بعده اللی یه قریب ملوك طوایف حکم ایدوب
تا یدی یوز سکسان برنده جنکیز پیدا اولدی دولتشاه تاریخنده بویله
یازر که معلوم اوله که جنکیزلی تمین هجرتك التیوز اون یدی سنه مملکت
چیندن خروج ایدوب ماوراءالنهر و خراسانه سیل روان کبی
دوان اولوب سلطان محمد بن تکش فرار ایدوب ماوآسی دارالقرار اولدی
بعده جنکیز قتل عام و تخریب تمام ایتدی اهل وقوف ایدر مجرای عادت
طریقه اوزره بیك ییل توالد و تناسل اولوب آفت الهی ایرشمه ملوکا
مجموع اول محارلت بولمیه و اتفاق بونك اوزره درکه طوفان نوحدن
صکره جنکیز واقعه سندن اعظم واقعه اولمیه هجرتك التیوز یکرمی دردنده
جنکیز هلاك اولوب بعده التیوز اللی التی سنه ده تولی بن جنکیز خان
اوغلو هلاکو روم مستولی اولوب بعده بغداده نزول ایدوب مستعصمی و عیالینی
قتل ایدوب اشراف علمادن بیحد نفوسی تیغ ابداردن شربت شهادت
ایچدیلر قتلی عد اولندقده بیك کره بیك و سکز یوز کره بیکدن زیاده
اولدی دیرلرنته که بیت هنوز کفته نیاید ز صد هزار یکی که کرم بهر سو موجی
بود هزار زبان که جنکیزك خروجنه یعلم الله او جه سبب وارد ایکیسی
معنوی بریسی صوری در معنوینك بریسی بودرکه نفحات انسده مذکوردر که

شیخ

شیخ مجد الدین بغدادی حضرتلری ایچون خلیفه نك اناسی ایله معامله سی
واردر دیو افترا ایدوب خلیفه یه شیخك حالنی القا ایدرلر بی توقف
شیخی دجلیه آترلر و بریسی دخی بو اوله که سلطان محمد بن تکش درت یوز
بیك عسکر ایله بغداده قصد ایدوب خلیفه اموال و امتعه ایله شیخ شهاب الدین
سهروردیئ صلحه کوندروب سلطان محمد جوانلق غرور ایله شیخه التفات ایتمیوب
بلکه اهانت ایتدی دیرلر اول دیارده قار یاغمق معتاد دکلی ایکن
بر عظیم قار یاغوب خیمه لرین ییقوب اول باغی عسکر ضروری ماور
ماوراء النهره رجعت ایدرلر سبب صوری بودر که چون سلطان محمد
بوسغه دن دونوب تختگاهنه واصل اولور چنکیزك چلبی جانبندن
رسوللری کلوب تجار چلبی اول دیاره واروب کلمکه اذنی طلب ایدر سلطان
اذنی ویروب بعده تجار چلبی انزارادلو سمرقنده کلورلر اول اسوقدك
ملکی سلطاننك ابن خالی اولوب سلطانه مخفی خبر کوندروب بلدز ایدر که بونلر
تجار دکل جواسیس اشراردر زیرا اکثر متاعلری کمش اولماغین
بدبخت طمع خام ایدوب آخر سلطاننك سرا اذنی ایله بازرکانلری قتل
ایدوب مالارینی قبض ایدر بعده چنکیز اول شخصی سلطاندن طلب ایدر
سلطان ویرمیجك چنکیز بی تمیز خروج ایدوب اوّل اول شخصی اله
کسوروب کوزلرینه و قولاقلرینه کمش اقیدر پس سلطان دخی چشم غفلتی
باز و بلنبه نسیانی کوش هوشندن بیرون قلمغه جانب دشمنه کوز قولاغی
اولوب ایکی بیك سنغاً ممالکندن خراج الوب عسکرینی مضاعف قیلور
بیت بخت و دولت چون اولا لر ناقص ❊ چاره یوق عسکر مضاعفدن
اما جمله بخسوزك تدبیردن بریسی بو اولور که سمرقنده اوچ کوننلك یولدن

یولدن سوریا یمق امر ایدر وعسکرینی اطرافه پراکنده قیلور جنکیز کلدکده
عسکر مجتمع بولنمز که مقاومته مجال اوله بلیت هر کرا بخت رهبری نکند
کوشش وجهد یاوری نکند وجمله فتنه‌دن بریسی انزارده ساکن ابن العمید
آدلو برشخص وار ایدی که نایب وزیر ایدی اهل وقوف ایدی سلطان محمد انی
باباسنک واهل بیتنک قتل ایتمش ایدی جنکیزه یانه واروب حیله تعلیم ایدوب
سلطانک ملوکی اخذندن جنکیزه محبت نامه‌لر یازوب وآنی برحیله ایله
سلطانه ایصال ایتدیروب ملوکی ایله کندو مابیننده تفرقه براغوب آخر
الامر سلطان جنکیزه مقاومت ایده میوب قاچوب برجزیره‌ده علیلاً فوت اولور
شعر اکر بشنبه دربحر می‌نه بنیان وکر بهنده بر چرخ میکشی اشکال
نه بخت ماند ونه دولت نه تاج ماند ونه تخت نه کنج ماند ونه لشکر نه اهل ماند ونه ال
کجاست ملک سلیمان کجاست خاتم جم کجاست سام نریمان کجاست رستم زال بلیت عربی
مررت فی فلوات علی منازلهم وما جدت بغیر الرسوم والاطلال شعر تفکره
نه تأسف نافع نه تلهف مفید یَفعَلُ اللهِ مایشاءُ وَیَحکُمُ مایُرِیدُ آل سلجوق جنکیز
فتنه‌سنده وطنلرینی ترک ایدوب رومه عزیمت ایتمشلردی بونلر کلمه اوغوز
طائفه‌سندن ارطغرل نام برمرد کم سلسله وسایط ایله یافث بن نوح علیه السلام
اولادندن ایدی اوچیوز قرق مقداری ارایله کلمش ایدی سلطان علاء الدین
بن کیقباد بن کیخسرو بن قلچ ارسلان بن طغرل ثانی یه خدمت ایدوب کفار ایله
جنک ایدوب نیجه فتحلر نصیب اولدی اخر ارطغرل وفات ایدوب هجرت
نبویه‌دن تسع وتسعین وستمائه ۶۹۹ ده سلطان علاء الدین عثمان بن ارطغرله
سلطنت یرلغینی یازدیلر وتوغ ونقاره وشمشیر وخلعت کوندروب
عثمانی خزاینه مخصوص ایتدیلر اینه کولی یکی شهری کوپری حصاری بلجکی

وسائرینی فتح ایتدی سلطان علاء الدین فوت اولوب اکثر غازیلر عثمان
یاننه جمع اولدیلر مدت سلطنت عثمان غازی ٣٦ سال امیر اورخان ازنیقی
بروسایی وسائرینی فتح ایتدی اوغلو سلیمان پاشا یی روم ایلی یقاسنه
کوندروب انلر دخی قرق نفر غازی ایله کمر نام موضعده صغر دریسندن
صال ایله دریادن کچوب اودکوکلک و اکامیل قلعه سنی ملغزه و ابالة
وویزه و بولایری یی فتح ایتدیلر مدت سلطنت ٣٥ سال مرادخان اول
غازی خداوندکار دیرلر اورخان اوغلیدر مقدما لالهشاهلیی ادرنه
فتح ایچون عسکر له کوندروب ادرنه تکفوری چیقوب عظیم قتال اولوب
اخر منهزم اولوب قلعه یه کیردی مرادخان کلیجک مریج طاشقلیی بوغمایی
تکفور صندله بنوب وقاچوب قلعه یی ضبط ایتدیلر بعده قوسووه ده
دسبوت عسکر یله جنک اولوب انهزامدنصکره بر کافر بکی اطاعت
صورتنه کلوب الین اوپرکن خنجر یله اوروب شهید ایتدی مدت سلطنت ٢١
ییلدرم بایزید خان غازی مراد خان شهید اولدقده قرنداشی یعقوب
چلبی یی باباک سنی استر دیو چادره کتوروب بوغدی پادشاهلر برادرینی
شهید ایتمک سنتی بوندن قالمشدر افلاقی فتح ایدوب وقرمان
اوغلنی طوغیان ایتدکده اول اجلدن قتل ایدوب قونیه یی
اقرآیی نیکده یی قیصریه یی وسلانکی و یکی شهری وسائر بلادی
فتح ایتمشدر بعده ییلدرمک بعضی بکلری قچوب تیمور یاننه واروب
تیموری تحریک ایدوب رومه کتوررلر ایکی عسکر چبوق اووه سی نام
موضعده بولشوب عظیم جنک اولوب ییلدرم خان غضوب پادشاه
اولماغین عسکری بیوفالق ایدوب یعنی تیمور یاننه اولان بکلره قول

جلوس ییلدرم سلطان بایزید خان ٧٩١

فرار ایدوب وزیرلرک انهزامی مقدار اولیجق شهزاده سلیمانی الوب قاچدیلر
ییلدرم خان غیور پادشاه اولماغین فرار ایتمکی اختیار ایتمدی یتمور
اوزرینه یوریوب اخر عسکر تاتار قمری هاله احاطه ایدرکبی قپلیوب ییلدرمی
گرفتار دام بلا ایدنجه یتمور برمقدار ییلدرم خانه استقبال ایدوب ییلدرم خان
غضبندن یتموره ملتفت اولمیوب بالجمله اظهار مغلوبیت ایتمیوب. برمقدار
مصاحبتدنصکره ییلدرم خان حبس اولنوب اخر قماغ محرقه دن وفات
ایدر ییلدرم خان استنبولی تکفوردن استیوب تکفور دخی ییلده ای
اون بیک فلوری خراجه راضی اولوب استانبول ایچنده مسلمانلره
محله تعیین اولنوب وجد یا بلدک و قاضی نصب اولندی بعده یتمور
وقعه سنده مسجدی ییقوب مسلمانلری روم ایلنه سوردی مدت سلطنت سنه ٦٦
سلطان محمدخان بن ییلدرم خان یتمور جنکنده اون بش یاشنده اولوب
اماسیه بکی ایدی یتمور ییلدرم خانی الوب رجعت ایتدکده سلطان محمد
اماسیه عسکری ایله یتمورک اردندن یتشوب جنک ایدوب نیجه
اثقالک براقدرمشی باباسی میتک الی قوشدر اما بوندن اقدم برادری
میرسلیمان سکز ییل باباسی تختنده اوتورمشدر بعده اخر برادری موسی چلبی
روم ایلنده پادشاه اولوب اوچ بچق ییل سلطنت سوردی سماونه اوغلی
قاضی عسکری و میخال اوغلو محمد بک بکلربکیسی ایدی اخر سلطان محمد
اوزرینه عسکر چکوب وارد قده جمیع بکلری سلطان محمده کلوب بالجمله
صماقوده موسی چلبی طوتیلوب سلطان محمده کلوب کاری تمام اولور و سماونه
اوغلونه ایکی یوز اقچه الوفه ویروب عیالی ایله ازنیقه سوردیلر اخر سماونه
اوغلونه بعض اشرار متابعتی ایله سودای سلطنت دوشوب پادشاه آدملری

کندوروب

کندوروب زغره ده طوتیلوب سیروزده پادشاهه کتوروب چارسوده
صلب ایدرلر فی سنه ۷۲۵ مدت سلطنت سال ۷ ماه ۱۱ سلطان مرادخان ثانی
ابن سلطان محمدخان وزراسی چاروجه پاشا اوروج پاشا شهاب الدین
پاشا وغیرهم بونک زماننده دوزمجه مصطفی پیدا اولوب ییلدرم
خانک تیمور جنکنده ضایع اولان مصطفی نام اوغلی بنم دیوب اخر
تزویری ظاهر اولوب طوتیلوب ادرنه حصارینک برجنه اصیلدیلر
وقرمان اوغلو عصیان ایدوب عفو اولندی سمندره و موره
فتح اولندی وقیتلی اقتینی اولدی و نیجه ممالک فتح اولندی
بعده سلطان مرادخان اختیار ایله سلطنتی اوغلو سلطان محمده ویروب
کندو مغنیساده تقاعد ایدر فی سنه ۸۴۶ خلیل پاشا وزیر منلا خسرو
قاضی عسکری ایدی بعده یکیچری باشی قالدوروب ینه سلطان مرادی
تخته کچوروب سلطان محمدی مغنیسایه کوندردیلر ارکنه کوپریسن
بنا ایدر فی سنه ۸۲۰ مدت سلطنت سال ۳۱ موسی چلبی روم ایلنه پادشاه
اولدقده ادرنه ده اسکی جامع بناسنه شروع ایتمشدی و بنا یر یوزینه
چقدقده وفات ایتدی بعده سلطان محمد ایله سلطان مراد زماننده تمام
اولوب جمعه قیلندی حضرت ابوالفتح سلطان محمدخان غازی بن سلطان
مراد جلوس بر تخت فی سنه ۸۵۵ مدت سلطنت سال ۳۱ عمرلری سال ۵۱ بناء یکی حصار
فی سنه ۸۵۶ فتح قسطنطنیه فی سنه ۸۵۷ اللی کون جنک اولوب اللی برنجی چهارشنبه
کونی فتح اولنوب جمعه کونی ایاصوفیه ده نماز قیلندی فتح ایتدیکی ولایتلرک
نهایتی بلکه حد وغایتی یوقدر بو مختصره مناسب دکلدر که جمعا ذکر اولنه
ابتداء جامع سلطان محمد فی سنه ۸۶۷ انتهاء جامع فی سنه ۸۷۵ منلا کورانی

منلا کورانی و حضربك و منلا خسرو و خطیب زاده علی قوشجی
منلا فناری حسن چلبی خواجه زاده مشاهیر علماسندندر الحدیث نبوی
کلام نعم الامیر ع که رسول اکرمدن صادر اولمشدر بونلرك حقنده در حضرت
ماه در کرامات عجیبه و آثار بدیعه صاحبی در حضرت سلطان بایزید ولی
بن سلطان محمد خان جلوسی او بر تخت فی ۸۸۶ سنه مدت سلطنتی ۳۲ سنه
عمرشی ۶۲ سنه وزراسی کدك احمد پاشا داود پاشا که جامع و مدرسه سی
واردر علاء الدین فناری روم ایلیه و اناطولی یه قاضی عسکر اولدی
حاجی حسن زاده قاضی عسکر ایدر تاجی زاده محمود پاشاده مدرس ایکن نشانجی
اولمشدر جم سلطان قرامانلودن کلوب سلطان اولمغه بایزید خان ایله جنك ایدوب
صنوب مصره واروب حج ایدوب بعده وارسق طائفه سی و طورغود بکلری
ایله ینه خان بایزید اوزرینه کارزاره کلوب تکرار صنوب فرنکستانه فرار
ایتدی فی ۸۸۷ سنه شیخ حیدر اوغلو اسمعیل ظهور ایدوب بعض عجم بکلرین
قتل ایدوب تبریزی الوب شاه عنوانی ایله معنون اولدی فی ۹۰۸ سنه
سلطان سلیم باباسی اوزرینه عسکر چکوب چورلیده منهزم اولوب وارنه دن
کمی یه بینوب کفه یه کیتدی فی ۹۱۸ سنه حضرت سلطان سلیم خان ابن السلطان
بایزید خان ولادت با سعادتلری اماسیه ده در فی ۸۷۲ سنه جلوس بر تخت شاهی
فی ۹۱۸ سنه مدت سلطنتی سه ماه فرق التی یاشنده پادشاه اولدی ادرنه یه متوجه
اولوب چورلی قربنده زجاجه مزاجلری منکسر اولوب آکله مرضندن وفات
ایتدی هجرتك طقوز یوز یکرمی سنه شاه اسمعیل ایله چالدران اوواسنده
ملاقات ایدوب حرب و قتال اشتغال اولندقده اسمعیل مغلوب اولوب کریزان اولدی
هجرتك طقوز یوز یکرمی ایکیسنده منلا ذیرك ایله قراجه احمدی قانصو غوری

یعنی

يعنى مصر سلطاننه ايلجيلكه كوندريلوب حلب قربنده برجه دابق نام
موضعده جنك اولوب قانصوغورى اول جنكده دار فنايه اهنك ايتدى
بعده طعقوز يوز يكرمى اوجه محرمينك يكرمى اوجنده قاهرة مصر فتح اولنوب
سلطان مصر طومانباى باب الزويلده صلب اولندى خيربك مقدم
اطاعت ايتمكين مصر حاكمى ايتديلر استانبوله نزول بيوردیلر فى سنة ٩٢٤
زيرك زاده ايله كمال پاشا زاده مصره واردقده قاضئ عسكرلر ايدى
وزراسندن پيرى پاشا قره مانى هرسك اوغلى احمد پاشا سنان پاشا
وغيرهم سلطان سليمان خان بن سلطان سليم خان ولادت با سعادتلرى ٩٠٠
جلوسلرى فى سنه ٩٢٦ طريق معدلته سلوك ايدوب وجادهٔ انصافى مسلوك
طوتوب كاه وبيگاه احوال رعايا وسپاهى تفقد بيورمق رسم شاهانه لرى
ايدى اخرجمه لرنده مزاميا تدت پايسكليه معرض ومحرماتدن متنفراولدى
منع شراب ورفع چنك ورباب ايتمشلر ايدى رودوس وبودون وبلغراد
بونلر كبى نيجه بلاد فتح ايدوب اكرسكتوار قلعه سى محاصره سنده عليلاً
وفات ايتدى مفتى على چلبى كمال پاشا زاده سعدى چلبى چوى زاده
وحالا افضل العلما مفتى خواجه چلبى انك عصرى علماسنك مشاهيرندندر
مدت سلطنت ٤٨ سنه وزراسى پيرى پاشا رستم پاشا ابراهيم پاشا اياس پاشا
مصطفى پاشا سليمان پاشا على پاشا محمد پاشا در حضرت سلطان سليم خان بن
سليمان خان مد الله ظلال رأفته الى مفارق ابناء الزمان وسد ثغور
اهل ايمان بسداده وجوده الى انقراض الأمن والامان

لمنشئه الحقير

چراغ سلطنت سلطان سليم ان شاه دريادل   كه از نور جمالش مهر رخشانى كند حاصل

شهنشاه بلنداختر سکندر رأی رستم فر   شود در خدمتش چاکر هزاران سنجر و طغرل

نثر جسم لطیفی چشم اضداده شیر وژیان ودیعهٔ اهل وداده خورشید
درخشان صورت لطف وقهری زبان تیغنده آمیخته وصفت تریاق
وزهر کفتار غنچه سنه تعبیه قیلنوب بالجمله دور سلطنتلرنده بنای دیار مقلوع
وبنیان عیش وعشرت مرفوع ایدی انلرک دخی وقتها اشعار تغزل
دیمک کارلری وکفتار شیرین سویلمک کردارلری ایدی ولادت
باسعادتلری فی سنه ۹۲۹ جلوس همایونلری فی سنه ۹۷٤ وزیر آصف تدبیر ومشتری
ضمیرلری حالا حضرت محمد پاشا طول الله عمره الی یوم الجزاء در زمان
عدالت قرانلرنده واقع اولان فتحلک بریسی قبرسدر که فتح مصره معادل
هر بر حصنی اسواری رفعت واستحکامده فلک ذات البروجه مماثلدر
ویمن طالع خورشید لامعلری ایله دیار یمنک فتحی مدفوع اولوب
وندیکک تعیینی وبج قرالی مقهور اولماغلرینه التزام وخراج رواج
بولوب بعده دیار مغربده فتح حلق الواد انلرک فتحی عدادنده در من بعد
بو فتح وظفره نیجه فتحلر ضم اولوب وکسر عدوبه هزار کسرلر منضم
اوله سعادتلو پادشاهمزه نصیب اولان ملک سلطنت قیاصرهٔ روم
واکاسرهٔ عجم وخواقین چین واساطین دیلمدن بلکه اقیال عرب
وتبع یمن وآل بویه وملوک ساسان وسلاطین سلجوقیه دن بر فرده
نصیب اولماشدر واولمز حق سبحانه وتعالی عمر عزیزینی قد وزلف
خوبان کبی نشاط سرور ایله دور ودراز ووجود شریفلک سلاطین
جهاندن مزید عدل وانصافله سرافراز وممتاز قیلوویره آمین
بحق نبی الامین وتاریخ ملوک عجمه بو بیتلر وصفا فکدر

نظم

نظم از کیومرث تا بعهد قباد | پس ازان تا بلکوی بر واد
بآن از عهد شاه نوشروان | تا بعصفا دیان کند بنیاد
بعد زان دیلمی و ساماتی | تا زمانه بغز تیان شد شاد
پس ز تاریخ ملک سلجوقی | تا بخوارزمیان قرار افتاد
همچنین از زمان جنکیز خان | تا بدین دورکان مخلد باد

قطعه لمنشیٔ

سکا عبرت دکلمی بو بجه عبور | قننه کیندی بو د کلو ما اهله شال
فکر و تقبلیله کجدی کونک | حال ماضی یه قلمدک اقبال

نثر مسئلهٔ فی معرفة الحکما جملهٔ اساطین حکمادن لقماندر بعض عور خلس حمزه آدهٔ ابراهیم خلیل در دیرلر پس باعور اولور بعضیلر غلام سیاه بعضیلر پیغمبر درلر فیثاغورس معاصره کشتاسب شاکرد لقمان صاحب سلیمان نبی در خواص اعدادی استخراج ایتمشدر و آنه زنماطیقی اولو کتاب ایجاد ایتمشدر صفوت جوهر ندن لقمان حرکات افلاکی استماع ایدوب اصول موسیقی یه ابداع ایتدی جاماسب برادر کشتاسب شاکردی لقماندر بقراط شاکرد فیثاغورس بقراطیس شاکرد بقراط و جملهٔ اساطین حکمادن هرمسدر روایت اولنور که هرمس حکیم فلک زحله صعود ایدوب اوتوز بیل فلک زحل ایله دائر اولوب احوال فلکیاتی سایر اولدی بعده ارضه هبوط ایدوب علم نجومدن خبر ویردی هرمسدن سؤال ایتدیلر که اصل حکمت ندر طباعک التام دیدی مفتاح حکمت ندر طباعک التام دیدی طباع تام ندر دیدیلر روحانیت فیلسوف درکه کوکبی ایله متصل و مدبر در دیدی

وعدیده در دیدی اکابر حکمادن و معتمد بونلردرکه سقراط شاگرد بقراطدر
افلاطون الهی شاگرد سقراط و معاصر دارابدر ارسطو شاگرد افلاطون
بلنیاس شاگرد ارسطو جالینوس شاگرد بلیناسدر بطلمیوس شاگرد جالینوس
بزرجمهر حکیم مولانا لطفی مقتول رحمه الله حاشیهٔ مطالع ایکی اوراق
حواشیسنده قوت نظریه و عملیه بحثنده روایت ایدرلر که کتب ارسطو
سابقا موره ولایتنده آتنه ایله مسمی قصبه نك کنیسهٔ معروفه سنده
مخزون ایدی که زمان سابقده قصبهٔ مزبوره مستقر اعیان حکما
و مقر اشراف عقلا ایدی ملوك یونانیدن بر ملك صاحب عنوانك
زیر حکومتنده ایدی مأمون بن هارون الرشید عقل و فراستده فرید و رشد
هدایت و فهم و کیاستده اسمی ایدی دیلدیکه حکمانك اسرار علومنه واقف
و استار مخدراتنك کاشف اوله کتب ارسطویه راغب و جمله سنی ملك
مزبوردن طالب اولدی ملك خلاف و طغیان ایدوب مأمون دخی
غضبان و پریشان اولدی و جمع عساکر ظفر نشان قلیچ خنجر مهابت
اثر ملك یونانه منعکس اولوب بطاریق و رهابین شیاطین قوینی
ملکه بویله تلقین ایتدیلر که دین مسلمینه کسر و انهدام ایرشوب فرق متخالفه
متخالفینه انقسام دیلرسك کتب مزبورهٔ بالتمام ارسال ایله ملك
استحسان ایدوب کتب مخزونه‌یی مأمونه گوندروب بعده مأمون دخی
ابن حمیددن حنین بن اسحق و ثابت بن قره و غیریسنی جمع ایدوب تراجم
متخالفه ایله ترجمه قیلدیلر و اول تراجم اطناب و تطویل اوزره تهذیب
و تلخیص اولنمایوب تا حکیم فارابی زماننه دك بطون دفاترده قالوب
حتی رسوم اوراق مندرس اولمغه مشرف و ناظر اولدی بعده اول عصرك
ملکی

ملکی منصور بن نوح سامانی فارابیدن اول تراجم متخالفه‌نك تهذیب
وتلخیصینی طلب ایدوب فارابی دخی التماسنه اجابت ایدوب ویازدیغی
کتابه تعلیم ثانی دیو اد ویردی اول سببدرکه کندو دخی معلم ثانی
ایله ملقب اولدی پس کتاب فارابی وسائر تراجم اصفهانده صیوان
صیوان الحکمه ادلو بر کتابخانه‌ده محزون ایدی تا اول زمانه دك كه سلطان
محمود سبکتکین اوغلو سلطان مسعود غزنوی شیخ ابوعلی‌یی طبابتی ایچون
طلب ایدوب وزیر مقرب ایدندی و اول خزانهٔ کتبی شیخه تسلیم ایتدی
وهنوز تعلیم ثالث فارابی‌نك مسوّده‌سی ایله ایدی بیاضه اولمامشیدی
زیرا فارابینك تألیف وتصنیفه رغبتی و تألیف ایله اولان عز و دولته
التفاتی یوغیدی اهل تجرید ایدی پس شیخ ابوعلی اول کتابدن شفایی
انتخاب ایتدی بعده کتابخانه‌یه آتش دوشوب جمیع کتب و اوراق یاندی
حتی مأخذ مصنّفاتی معلوم اولمسون دیو حرقی ابوعلی‌یه تهمت ایدرلر
اما بهتان و افترادر زیرا شیخ مواضع کثیره‌ده کتاب شفا تلخیص ثانیدر
دیمشدر و حکمتی اول کتابخانه‌دن اخذ ایتدوکنه معترفدر اما معلم اول
ارسطاطالیس درکه ارسطو انك مرخمیدر افلاطونك شاکردیدر اولاً
مؤسّس بنیان حکمت ومشید ارکان معرفت اولدر اول سببدن
معلم اول اسمنه محل اولمشدر رئیس مشائیاندر ومشائین انلردرکه
حکمت بحثیه‌یی جناب افلاطوندن سؤال وجواب وافاده واکتساب طریقی
ایله اخذ ایتمشلردر و شاذن ایله وجه تسمیه‌لرینه سبب بودرکه خدمت
افلاطونه متصل کلورلر کیدرلر ایدی اما حکمت اشراقیه صاحبی که انلره
اشراقیون درلر بونلرك خلافیدر انلر ارباب عزلت وملازمت خلوت ایدر

وملازمت خلوت ایدرلر کسنه لردر صوفیهٔ صافی نهادلر کبی فؤادلری
دائما جناب رب العباده معتقد و منقادلردر بونلر معارف الهیهٔ
عالم غیبدن بی شک و بی ریب اشراق نور هدایت ایله استفاده ایتمشلردر
اشراقیه دینلمسی بونلره حکمت و وجه تسمیه لرینه اشارت بودر روایت اولنور که
ارسطو وقتا که حکمت بحثیهٔ افلاطوندن اخذ ایدوب تمهید قواعد وتقریر
فوائده قلمه متصدی اولدی بوندن اول فن حکمت مکتوب و مدون دکل
ایدی اکرچه بعضی رسائل متفرقه رمز وایما ولغز ومعما طریقی اوزره واقع
اولمشیدی زیرا متقدمین علم حکمتی وسائر علوم حقیقیهٔ افشا ایتمزلر
ایدی علم وراثت ایله اولور دراست ایله اولمز ایدی پس چون بو عرضی
افلاطونه عرض ایتدی افلاطون ایتدی اتریدان تفشی سر الحکمة
التی کتمه الحکماء الی زماننا هذا یعنی دیلرمیسن که سر حکمت اشیایی
افشا ایده سن حکمانک علم مکتومنی معلوم جهلا ایده سن ارسطو ایتدی
بر وجهله ایده یمکه ابکار معانیسی نامحرملره عرض دیدار قلمیه
افلاطون اجازت ویروب ارسطو اصول حکمتی ابواب و فصول و
واقتصار وایجاز بلکه تعمیه و الغاز اوزره ترتیب قیلوب بعده قوت
قریحه سندن فن منطقی اختراع ایدوب فن حکمته آلت قلدی پس معلم
اول ایله ملقب اولدی که خصوص مزبور باعث اولدی معلوم اوله که
حکماء مشائین نبوته منکرلردر دیو سوء ظنه مصر اولمقدن حذر کرکدر
زیرا کتب مشائین اثبات نبوت بیانیله مشحوندر افلاطون الهی نک
نبولت مرتبهٔ ظنه منتهی درته کم بعضی احادیثده واقعدر که اصحاب
رسول اللهدن بریسی اسکندریه یه سفر ایدوب عودت ایتدکلرنده

مجلس

مجلس رسول اللهده صلى الله عليه وسلم كوردیكی بجا يیدن سؤال اولنوب
دیدیكه برقوم كوردم سیاه پوشلر كه افلاطونك ذكرینی اكثار ایدرلر
بعض اصحاب رسول افلاطونه لعن ایدیلر رسول الله صلى الله
عليه وسلم لعنی نهی ایدوب ایتدیكه لَا فَاِنَّ اَفْلَاطُونَ كَانَ نَبِيًّا جَهِلَهُ
قَوْمُهُ یعنی لعن ایتمك تحقیق افلاطون نبی ایدی قومی آنی بیلمدی
و سقراطك نبوتنه علمادن و حكمادن قول واردر افلاطون خود
انك شاكردیدر و سلسلهٔ سقراط لقمانه منتهیدر كه صاحب داود
عليه السلام و بالجمله سلسلهٔ اشراقیون و مشائون جملهسی اصحاب
سقاریه یه منتهی اولور بو تقدیرجه بونلر ملل انبیادن برملته
ملتزم دكل ایدوكنه جازم اولمق لازم دكلدر ملتزم اولمدقلری
تقدیرجه دخی كفر لازم كلمز زیرا انبیاء سابقه نك نبوت عامهلری
یوق ایدی توصل الی جناب الله در خود بدون الانبیا ممكندر اویسی
قرنی كبی مثلا محصل كلام اكابر حكما مطلقا كفره نسبت اولنمق لازم
دكلدر مذكور اولان حكما دولت محمدیه دن اول اولنلردر اما حكماء
اسلام كه زمانلری دولت محمدیه یه موافقت ایتمشدر انلر ملتزم شریعت
و مقتبس انوار حقیقتدر مثلا ثابت بن قرة و كندی و فارابی و ابن سینا
كبی مولانانك كلامی تمام اولدی ظاهر مولانای مذبورك ملتزم
شریعت دیدوكی حكما اهل شرعه جمیع امور شرعیهٔ اعتقادیه ده
موافقت ایتمشلردر و یاخود اخر عمرلرنده ظن فاسدلرندن
رجوع ایتمشلردر و الا الحذر انلرك متابعتندن والله اعلم
الامور علم حكمت واسطهٔ عقد علوم و درة التاج سرآی طلبه

سلاطین رسوم نتیجهٔ کمالات انسانیه و وسیلهٔ معارف سبحانیه در
وَمَن یُؤْتَ الحِکْمَةَ فَقَدْ اُوتِیَ خَیْراً کَثِیْراً وحکمت بر علمدرکه موجودات
خارجیه نک احوالندن بحث ایدر نفس الامرده واقع اولدیغی اوزره
طاقت بشریه مقدارنجه موضوع حکمت موجودات خارجیه در کتب
مصنفهٔ حکمت مختصراتدن هدایة الحکمة اثیر الدین ابهرینک که مولانا
زاده آنی شرح ایتمشدر واشارات ابو علی مطولاتدن شرح اشارات
امام فخر رازی وشرح نصیر طوسی ومحاکمات قطب الدین رازی
وشفا وحکمة الاشراق سهروردی معلوم اوله که حکمت ایکی قسمه منقسمدر
زیرا علم حکمت که موجوداتدن بحث ایدر کوره لم اول موجودده بزم قدرتمزک
واختیارمزک مدخلی اولهجق اولورسه حکمت علمیه درلر اگر قدرتمزک
واختیارمزک مدخلی اولمایجق اولورسه حکمت نظریه دیرلر حکمت
علمیه دخی اوچ قسمدر زیرا اگر شخص واحدک اعمالنه تعلق ایدرسه
علم اخلاق دیرلر بو علمدن مقصود بودر که اکتساب فضائل واجتناب
عن الرذائل ایلیه اگر اعمال اهل منزله تعلق ایدرسه علم تدبیر منزل
درلر مقصود بو علمدن اول جماعتک الفت وموانستی در واگر
بر شهر قومینک احوالنه تعلق ایدرسه علم سیاست دیرلر بو علمدن
مقصود نظام احوال ملک وسلطنت وانتظام سلسلهٔ عقد مملکت
ورعیت در بونلرده دخی کتب مدونه چوقدر اما جمله سندن شریعت
نبویه غنا ویرشدر حکمت نظریه دخی اوچدر زیرا موجوددن بحث
مطلقا مادهدن منزه اولورسه علم الهی درلر حلین بحثده منزه اولورسه
ریاضی در مطلقا مادهدن منفک اولمزسه طبیعی در بعضیلر منطقی

دخی

دخی حکمتنده فندر. چ قیلدیلر وجه آخر ایله بو جملهدن غرض تحصیل
اعتقادات صحیحه درکه وسیلهٔ سعادت ابدیت و واسطهٔ سیادت
سرمدیه اوله وَمَنْ وَقَفَ عَلَى حَقَائِقِهِ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا كَبِيرًا عَظِيمًا
وَمُلْكًا كَرِيمًا جَعَلَنَا اللّٰهُ وَاِيَّاكُمْ مِنَ الْفَائِزِينَ مسئله جسم نه دن
مرکبدر الجواب جسم عند الحکما صورت وهیولی دن مرکبدر صورت
ایله هیولا ایکی جوهردر بربرینه حال اولمشدر هیولا محل صورت
حال وهیولی قابل صورت مقبولدر زیرا اگر جسم هیولا وصورتدن
مرکب اولمزسه جزء لا یتجزادن مرکب اولور جزء لا یتجزا مذهب حکماده
منفی در بعضیلر اکا جوهر فرد دیرلر جوهر فرد بر جوهردرکه انقسامه
قابل اولمیه لا اصلا لا وقطعا لا وکسرا لا وفرضا لا ووهما لا وجوهر فردک
نفیینده حکمانک اشهر دلایلی بودرکه جوهر فرد متحیزدر هر
متحیزک جانب یمینی جانب یسارینه مخالفدر پس جوهر فردده ایکی
جانب حاصل اولیجق انقسامی دخی قابل اولور دیرلر اما حکمانک
بو قولی مردود وشرحده مبین و مسطور اهل یقیندر که زیرا اثبات
هیولا وصورتک مؤداسی نفی فاعل مختاردر نعوذ بالله من سوء
الفهم ونقصان الافکار بعده اصل مقرّرلری اوزره سلسلهٔ ممکناتک
وترتیب اسباب مسیأتی بیانی ایدوب دیدیلر که مبدأ اول جل ذکره
واحد من کل الوجوه در واحد من کل الجوهدن صادر اولمز الا واحد
صادر اولور اول واحد عقل اولور پس عقل اول ذو الجهتین اولوب
جهت وجوبندن عقل ثانی صدور ایدوب جهت امکانندن فلک
اول ظهور ایتدی عقل ثانینک دخی جهت وجوبندن عقل ثالث

عقل ثالث جهت امکانندن فلك ثالث صادر اولدی ثم وثم عقل
عاشره و فلك تاسعه وارنجه ترتیب مذکور اوزره افلاك تسعه
نفوس پاکلری و عقل دراکلری ایله صادر اولدیلر و عقل عاشر
اولدرکه اندن روح ایله تعبیر ایدوب یوم یقوم الروح ده که روحدن
مراد اول روحدر دیرلر عقل فعال دخی دیرلر عالم عناصرده
مؤثر وارواح بشریه یه مفیض و مدبردر و لسان شرعده قلم ولوح
ولوحدن مراد عقل اول ایله عرش اعظم در دیرلر بعده عقل عاشردنکه
عقل فعالدر هیولای عناصر و حرکات فلکیه سی سببی ایله اولان
استعدادات مختلفه نك تعاقبی حسبی ایله صور متعاقبه دن ظاهر اولدی
بعده هیولای عناصردن معادن صادر اولوب بعده نبات بعده
حیوان بعده نتیجهٔ مقدمات ابداع وایجاد و مقصود امتزاج اجزاء
اجسام عالم کون وفساد وخلاصهٔ مقدور وزبدهٔ امکان یعنی انسان
ظهور ایدوب کرامت خلافت ایله مکرم قلندی اما اثبات عقول
عشره شریعته ناموافق واصول اسلامه غیر مطابقدر نظم تا کی جو حکیمان
ضلالت ثمره لا نفی جز و اثبات عقول عشره لا ابعاد کواکبه نجه بر بو نظر
بر نور یقینی حاصل ایمه کور بصره مبانند محصل کلام عالم آفرینش اوج قسمه
منحصردر قسم اول بخشنده نا پذیرنده یعنی فاعل غیر قابله عقول
ونفوس ملائکهٔ مقربلین کبی که ظلمات هیولانیه و کدورات جسم وجسمانیه
جسمانیه دن منزه و مقدسلردر انلرك وساطتلری ایله فیض واهب
الصور ذوات مکونات علویه وسفلیه یه متواتر و متکرر یتشور
قسم ثانی پذیرنده نا بخشنده یعنی قابل غیر فاعل انلر اجسام

ظلمانیه

28

ظلمانیهٔ دخانیه درکه عالم کون وفساده فی الحقیقه معدوملردر اما
ظاهرده موجود نمایش طوترلر قسم ثالث هم پذیرنده وهم بخشاینده
یعنی هم قابل هم فاعل کثیف ولطیف دن مترکب عالم غیب وعالم شهادت
بیننده منقلب اطوار متنوعیه جهت واحده دن داخل ومراتب متعدده
ونقوش متکثره یه قابل موجود کامل یعنی نوع انسانیدرکه مافوقنده
اولان ملاء اعلادن فیضان عنایتی قابل اولوب ماتحتنه واصل
قیلور چون مستحق جلایای قدسی ولایق حضرات انسی اوله فی الحقیقه
موجود موجود نما اولور اما قجی چاه طبیعته افتاده ولذاید شهوانیه
دلداده اوله فی الحقیقه معدوم ومعدوم نمابشنده اولور مسئله فی نفس
الانسان الجواب تفسیر کبیر صاحبی ایدر نفس انسان اجزاء جسمانیهٔ
نورانیه درکه هیکل محسوسده سریان ایتمشدر ماء وردک ورده ونارک
فحمه سرایتی کبی وهرشخصک انا فعلت کذا دیدوکی زماننده انا ضمیری
ایله اشارت ایتدوکی حقیقته اول حقیقتدرکه هیکل محسوس وقالب
مخصوص دکلدر زیرا هیکل مخصوص تشخص واحد اوزره باقی قلمز
اجزاء بدنیه سی متصل عهد طفولیتدن زمان شیبه دک زیاده و
نقصان اوزره اولور انسان خود من حیث هو انسان رذیلت نقصاندن
سالم در واخر عمرینه وارنجه بر امر دائم دربس انا لفظی ایله اشارت
اولنان شیء هیکل کثیفه مغایر جسم لطیف اولمق لازم کلور قول
مذکور مولانا کمال پاشازاده حضرتلرینک مختاریدر اما مذهب حکما
دکلدر زیرا قول حکماده نفس ناطقهٔ انسانیه ماده دن مجرددر جسم
دکلدر جسمانی دکل لامکانیه در اشارت حسیه قبول ایتمز بدنه

قبول ایتمز بدنه منطبع و داخل دکلدر تعلق تدبیر ایله متعلقدر و بو
بو قول متکلمیندن امام غزالی حضرتنک معتبرلیدر و صوفیهٔ مکا
مکاشفیننک مشهودیدر شرح مواقفده مسطوردر اما تجرد نفسه قایل
اولمق نفس تجرد ذاتی منافیدر بعده معلوم اوله که نفس ناطقه دن قوت
عاقله منبعث اولور و اول قوت ایچون مراتب اربعه واردر مرتبهٔ
اولی قوهٔ عاقله نک مبدأ فطرتده صور معقولاتدن بالکلیه خالی
اولوب و صور مذبوره یه استعدادی اولدیغی حالدر و بو مرتبه یه عقل
هیولانی دیرلر صورتدن خالی اولان هیولایه تشبیه اولنور مثلا صبیانک
عقلی کبی بعده استعمال الآته قادر اولوب حواس ظاهره سی و حواس
باطنه سی تصور ایتدکدنصکره انکچون علوم اولیه حاصل اولوب
و نظریاتک کسبنه استعداد کامل بولور اول مرتبه یه عقل بالملکه
دیرلر بعده قوهٔ عاقله دن معقولات نظریه تکرر کسب ایله مخزون
اولوب قچنی استرسه کسب جدیدسز استحضارینه قادر اولور اول مرتبه سنه
عقل بالفعل دیرلر بعده قوهٔ عاقله ده معقولات نظریه مخزون
اولدقدنصکره متصل مشاهده و مستحضری اولور اصلا ذهول ایتمز
و مشاهده سندن زائل اولمز اول مرتبه یه عقل مستفاد دیرلر بعده
زیرا اول مرتبه عقل فعالدن مستفاددر قوهٔ قدسیه دیو عقل بالملکه نک
نهایتی مرتبه سنه دیرلر شرح اشاراتده ایدر آیت نورده مشکاتدن
مراد مرتبهٔ اولیدر زجاجدن مراد مرتبهٔ ثانیه در مصباحدن مراد
مرتبهٔ ثالثه در نور علی نوردن مراد مرتبهٔ رابعه در تحقیق حقیق بودر که
حقیقهٔ انسانیه نفس الامرده شیٔ واحددر اما انکچون مراتب

مختلفه

مختلفه و اعتبارات متنوعه واردر مدبر بدن اولدیغی اعتبار ایله
نفس ناطقه دیرلر و ذو جهتین اولوب برجهتی مبدأ کلی و برجهتی
نفس حیوانیه یه ناظر اولوب بین الجهتین منقلب اولدیغی ایچون
قلب دیرلر و نفس حیوانیه جهتندن اعراض ایدوب مبدأ کل جهتنه
اقبالی اعتباری ایله عقل دیرلر و حیات ذاتیه سی اولوب حیات
بدنه سبب و قوای بدنیه اندن مکتسب اولدیغی اعتبار ایله روح دیرلر
و جهتین مذکورتیندن ذهول ایدوب انوار صفات سبحانیه بالذات
کندو ذاتنه بولدیغی اعتبار ایله سر دیرلر الی غیر ذلک من العبارات
والاعتبارات ذکر اولنان اصول اکثر علمانك شرح قاتنده مقبولدر
مسئله نفس انسانی خانهٔ بدن خراب اولدقده نه فکره الکامرجعی و مآبی
ندر الجواب الاکابر حکما و متکلمین قتنده نفوس مجردهٔ انسانیه نك
حدوثی متفق علیه اولدیغی کبی بعد خراب البدن بقاسی دخی متفق
علیه در اما حکمادن روحه مزاجدر دینلر قولنجه بعد خراب البدن
فناسی لازم گلور بو مذهب مذهب مردود در اگرچه قدمادن افلاطون
و غیریسی حدوثنه قایل اولمشلردر زیرا بطلان تناسخه محقق و نفس
حدوث نفسدر بعده نفس ناطقه نك بدنه تعلقندن حکمت باعثه
تحصیل مطالب فایقه و تکمیل کمالات لایقه در طاقت بشریه مقدارنجه
لکن نفوس بو خصوصده مراتب مختلفه اوزرینه در مرتبۀ اولی مرتبه
عرفای فائزین و سعداء واصلیندر که نفوس بشریه یه ممکن اولان معارف
انلره حاصل اولمشدر تارةً قوت نظریه و تارةً قوت عملیه حسبی ایله
قچنکه شواغل بدنیه دن مستخلص کدورات هیولادن مصفا

مصفّا و مقدّس اوله‌لر درجات سعادته ارتقا و لذائذ عقلیه‌یه اتصال
و انتما ایدرلر مرتبهٔ ثانیه اول طائفه مرتبه‌سیدرکه انلره جمیع مطالب
ممکنه میسّر اولمامشدر اول طائفه اوچ قسمدر برقسمی شول نفوس صالحه‌درکه
انلرک مرآت استعدادلرنده بعض صور مطالب عالیه جلوه‌گر اولمشدر
اما اضداد مطالبک کسبنه اصلا استعدادلری یوقدر اول نفوسه
نفوس بُلْه دیرلر وَهُمْ فِي سَعَةٍ مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ انلر دخی قیود بدن ایله
مقید اولمایجق سعادت لائقه‌لری ایله مسعد اولورلر رسول الله
صلی الله علیه وسلم حدیث شریفنده اَكْثَرُ اَهْلِ الْجَنَّةِ اَلْبُلْهُ دیدوکی
بونلردر دیمشلر و بو اوغلی اشارته دیمشدرکه اَلْبَلَاهَةُ اَدْنٰى
اِلَى الْخَلَاصِ مِنْ فِطَانَةٍ بَتْرَاءَ ایکنجی قسمی شول نفوس جاهله‌درکه
مطالب حقیقه‌نک اضدادندن غیری نهادلرنده برشی متمکن اولمامشدر
اما جهل مذبور کیفیهٔ راسخه دکلدر مثلا اعتقادات عوام مقلدین
کبی اسبابدن برسبب ایله زائل اولور بونلر تعذیب دائمله معذب
اولمازلر اوچنجی قسمی نفوس اشقیادرکه آینهٔ فکرتلرنده امور نفس
امریه‌نک نقایضندن غیری نسنه نمایش ایتمامشدر و جهل مذبورلری
بر کیفیت راسخه‌درکه ازاله‌یه قابلیت یوقدر اُولٰئِكَ الَّذِينَ
اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ
نظم بو نکته بلنمز کنایاتیله بو حکمت طویلمز اشاراتیله
اچلمادی برکیسه بو قفل نه مفتاحله نه فتوحاتله نثر
علم هیئة علم هیئتک بین العلوم قدری آسمان کبی برتر و مرتبه‌سی
طاق عرشه برابردر انظار دقیقه و افکار انیقه صاحبلری بو علم

شریفه

شریفه نائل و علوشانه قائل درکه شرف علم شرف معلوم حسبیله در
تعریف الهیئت بر علمدر که اجرام بسیطه نک علویه سنک و سفلیه سنک
احوالی واشکالی واوضاعی ومقادیری وابعادی انکله بیلنور
موضوعی علم هیئت اجرام مزبوره در حیثیات مذکوره ایله اما
علم هیئت گاه اولور براهینی ایله مذکور اولور اول تقدیرجه علم
هندسه یه موقوف اولور کتب مختصره سندن مجسطی امام ابهرینکدر
متوسطه سندن هیئت ابن افلح مبسوطه سندن قانون مسعودی که
ابوریحانی نکدر اما علم هیئت براهینی ایله مذکور اولمه هیئت بسیطه
دیرلر هیئت بسیطه ده کتب مختصره دن تذکرهٔ خواجه نصیر الدین طوسی
و ملخص جغمینی مبسوطه دن نهایت الادراک قطب شیرازی وحمه
وجغمینی نک شروح معتبره سندن شرح فضل الله عبیدی
وشرح کمال الدین ترکمانی وشرح قاضی زادهٔ رومی که اجود
شروحلردر و کتب مختصره دن مولانا علی قوشجی نک فتحیه سی
وشرحی مولانا سنان وشرحی میرم چلبی که مصنفک دختر زاده سیدر
وبطلمیوسک احوال ماکنه جغرافیا ادلو کتابی واردر و بو
علمک شرفنه کلام الله شاهد کافیدر که وارد اولمشدر قال الله
اَلَّذِیْنَ یَذْکُرُوْنَ اللّٰهَ قِیَامًا وَقُعُوْدًا وَعَلٰی جُنُوْبِهِمْ وَیَتَفَکَّرُوْنَ
فِیْ خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا آیت
علم مذکور تفکر فی خلق السموات والارض دیدوکنه شبهه یوقدر
و بعد التفکر بو نظام بدیع و اسلوب عجیب ایله سیاراتک حرکتی و ثوابتک
و ثوابتک سکونی وهر برینک اوضاع مخصوصه لری بر حکمت خفیه یه مشتمل

مشتمل اولدیغنه شهود کامل اولیجق الله تعالی نك کمال قدرتنه نه مرتبه ده
وقوف حاصل اولدیغی ظاهردر امام فخر الدین تفسیر کبیرده بیورر که
عمر بن خیام خراسانی اوکنه برکون مجسطی قرائت ایدرکن فقهادن
بعضیلر اول مجلسدن کذر ایدوب مباحثه لرینه نظر قلدقده بو قرائت
ایتدکلکز کتاب فنون معتبره دن ینجه فن مستطابدر دیو سؤال ایدر
مذبورلر دخی جوابنده اولم ینظروا الی السماء کیف بنیناها تفسیرینی
اوقورز دیدیلر باخصوص علم مواقیت و علم تقاویم موقوف علیه
اولمشدر ایکیسی دخی مهمات شرعیه دندر مسئله فی عدد الافلاك
سماواتها معلوم اوله که اجسام بسیطه ایکی قسمدر قسم اول عناصردر که
ارض در مادر هوادر ناردر قسم ثانی اجرام فلکیه در و افلاکه
مرکوز اولان اجرام کواکبدر پس هر جسم بسیط اذا خلی وطبعه
کری الشکل اولمق اقتضا ایدر بو تقدیرجه عناصر اربعه واجرام
فلکیه جملهسی کریة الاشکالدر زیرا جملهسی بسائطدر بعده عدد افلاك
یکرمی دردر التیسی فلك تدویر سکزی خارج المرکز
اولوب داخل المرکز فلك تدویرك دخی مرکزی مرکز عالمدن
خارجدر اما خارج المرکز اصطلاح اولنمامشدر و بو یکرمی درت
فلکك طقوزی افلاك کلیه در ماعداسی بو افلاکك داخلنده
جزئیات وتوابع دوشمشدر ومذکور اولان افلاك تسعه نك
وعناصر اربعه نك کرهلری یری برینی محیط اولمشلردر ٢٧ ٨٨ مابینلرنده
بوش محل یوقدر نته که افلاك تسعه نك و عناصرك دخی مابیننده خلا
یوقدردر و بو جمله نك وسطنده کرۀ ارض ساکندر و بو جمله سنك

مرکزی

مرکزی واحددر اما ارض ثقیل مطلق اولدیغی ایچون جوانبندن
تدافع حسبی ایله مرکزه متصلدر انک ما فوقنده مادر زیرا ما
ثقیل مضافدر ثقلی هوایه نسبت ایله در ارضی محیطدر اما
احاطهٔ تامه ایله دکل ما فوقنک قتنده هوادر خفیف مضا
مضافدر خفتی ناره نسبت ایله در مایی محیط و فوقنده ناردر خفیف
مطلقدر هوایی محیطدر ما فوقنده فلک قمردر انک فوقنده فلک
عطارددر انک فوقنده فلک زهره در انک فوقنده فلک شمسدر
انک فوقنده فلک مریخدر انک فوقنده فلک مشتریدر انک فوقی
فلک زحلدر انک فوقی فلک ثوابتدر انک ما فوقی فلک الافلاکدر
فلک اعظم دخی دیرلر فلک اطلس دخی دیرلر کواکبدن خالی اولدیغی
ایچون جمیع اجسامی محیطدر محدد جهاتدر ما وراسنده نه خلا ونه ملا
واردر بو ذکر اولنان اجرام عالم اطلاق اولنور که ما سوی اللهدر الله اعلم

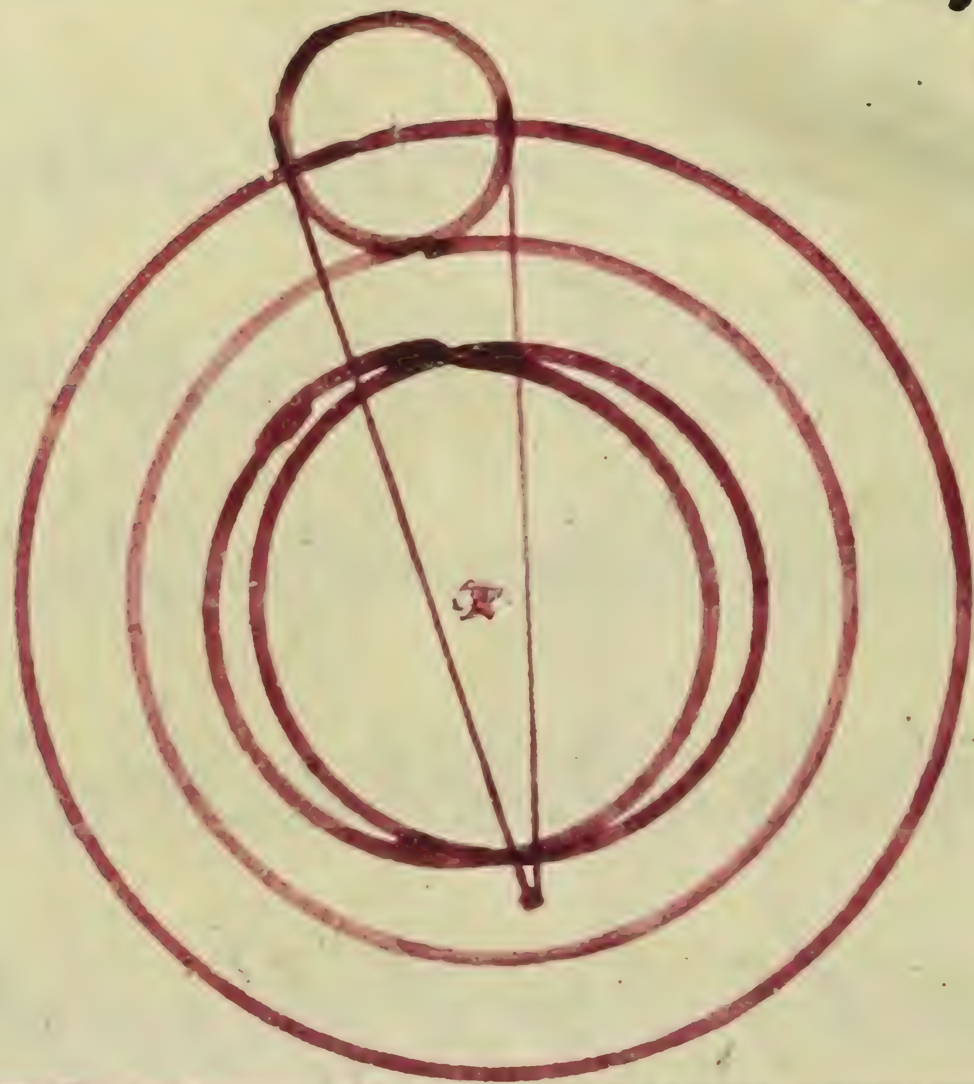
مسئله فی حرکة الافلاك الجواب معلوم اوله كه جمله افلاكك حركاتنه
بو مختصرده دخی وقوف ممكن دكلدر اما ذكر اجمالی بودركه ارضی شامل
اولان افلاكك حركاتی ایكی قسمدر قسم اول مشرقدن مغربه دوران
وقسم ثانی مغربدن مشرقه كذراندر وقسم اولده افلاك اربعه
مشتركلردر اول حركة فلك اعظمدركه حول مركز عالمده مشرقدن
مغربه حركت ایدوب بر كون بر كیجه یه قریب مدتده دوره‌سنی تمام
ایدر فلك اعظم كندو حركت ذاتیه‌سی ایله حركت ایدوب سائر
افلاك بالعرض بونك حركتیله حركت ایدر لوشمسك وسائر
كواكبك طلوعی وغروبی هب بونك سببی ایله در فلك اعظمك
حركتنه حركت كل وحركت اولی دیرلر وقطبلرینه قطب عالم دیرلر
وقطبلری مابیننده اولان خطه محور دیرلر مثلا دولابك ایكی
مثل لیسنده دیر وقطب دیوا صلده دولابك ایكینك اوجلری
طور دیغی محله دیرلر پس اول خط مفروضه كه محور دیرلر بر طرفی
قطب شمالی وبر طرفی قطب جنوبیدر قطب شمالی بر كوكبدر تركیده
دمور قازق وعربیده جدی دیرلر اما بعضیلری قولنجه بر وجهه
اولان جدیدن امتیاز ایچون بوكا جدی بنات نعش دیرلر قطب
جنوبی شمالینك داخی بر كوكبیدركه اسمنه سهیل درلر بزم ارضمزده
طالع دكلدر غارب در قطب شمالی افقدن نه دكلو مرتفع ایسه
اولدخی جنوب طرفنده افقدن اول مقدار منحط اولور بر كم جنوب
طرفنه خط نصف نهار اوستنه التی ایلق یول كتسه سهیل دخی افق جنوبیدن
طلوع ایدر درلر وسهیل مرتفع اولدقجه قطب شمالی غروب ایدوب منحط

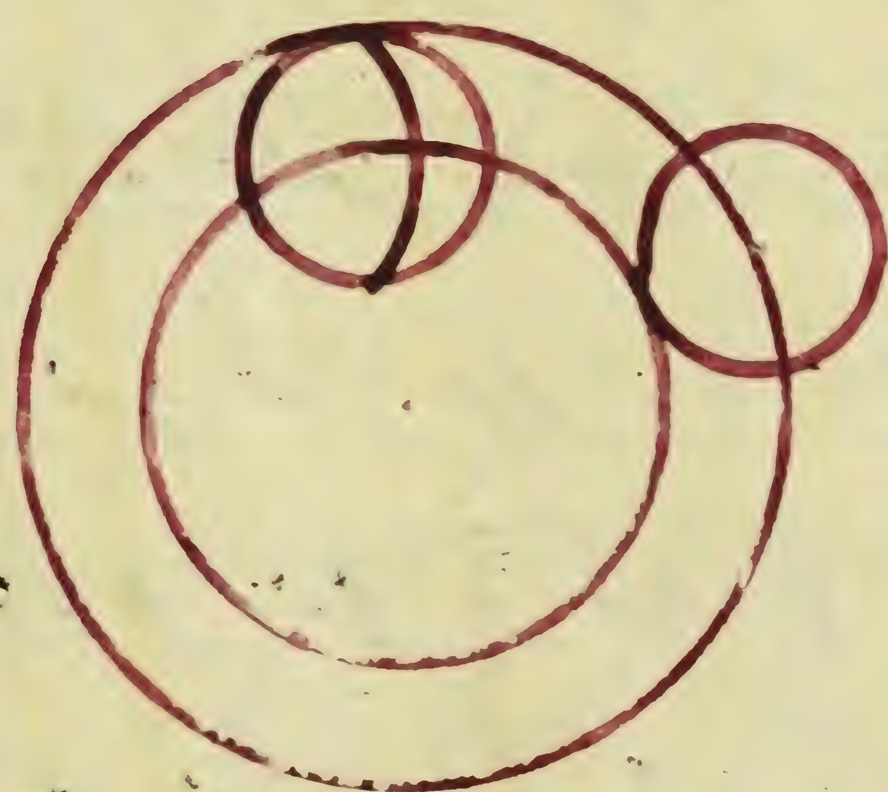
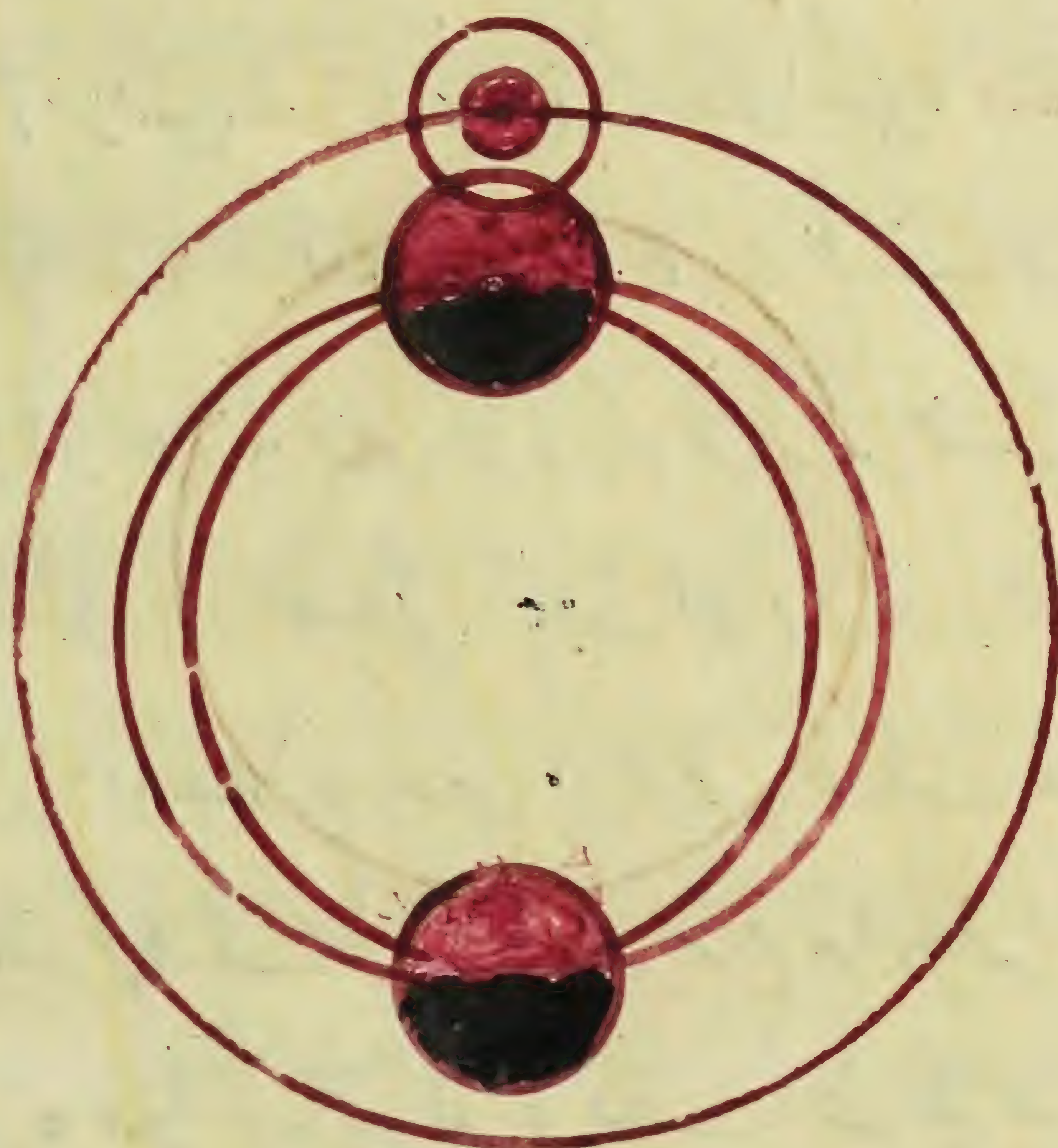
اولور

اولور ارضك كرّيتى بورادن ظاهر اولور فلك اعظـ[مك]
منطقه سى يعنى ميانننده اولان دايرۀ عظيمه سى اوچيوز التمش
جزؤه تقسيم اولنمشدر هر بر جزؤه بر درجه اطلاق ايدرلر يعنى فلك
اعظم اول جزؤ مقدارى دور ايتدوكنه بر درجه اطلاق ايدرلر يعنى
فلك اعظم اول جزؤ مقدارى دور ايتدكده بر درجه تمام اولور وهر درجه
التمش دقيقه تقسيم اولنور وهر دقيقه التمش ثانيه وهر ثانيه التمش
ثالثه يه الى غير ذلك روابع وخوامس وارنجه بو دائرۀ فلك اعظم
بر كون بر كيجه ده دوره ابتدا ايتدوكى موضعه تكرار واصل اولور
زيرا بر كون و بر كيجه يكرمى درت ساعت در دائرۀ اعظم ايسه اوچيوز
التمش جزء در هر جزؤى بر درجه ده تمام اولور اويله اولسه اوچيوز
التمش درجه ده تمام اولور زيرا اوچيوز التمش درجه خود يكرمى درت
ساعتدر وهر ساعتى اون بش درجه در وحركت فلك اعظم اوچ
نوع اوزره در برى دولابيه دركه خط استوا ديدكلرى موضعده اولور كه
كنشك انده سمت رأسدن مرور ايدر دائما وبريسى رحويه دركه عرض
تسعين ده اولور كنش انده دائرۀ افقدن مرور ايدر سنك اسياب
كبى وبريسى حمائليه در بلاد ثلاثه يه قريب اولان موضعلر دكى كبى كه
كنشك دورى سنبد حمايل كبى اولور قسم ثانى مغربدن مشرقه اولان
حركتدر مثلا فلك ثوابتك حركتى كبى كه فلك اعظمه مقابل
حركت ايدر مبدأ حركتى اول برج حملدر اما حركتى حركت بطيئه در
اول اجلدن متقدمينى اصلا حركتى يوقدر ديمشلردر اما متأخرين
سنۀ شمسيه ايله التمش التى سنه ده بر درجه حركتى ظاهر ايتمشلر

ایتدیلر و فلک ثوابته فلک البروج و منطقه دخی دیرلر زیرا فلک
ثوابتک اجزاسنی اون ایکی قسمه منقسم قیلوب قیلوب هر قسمه
برج دیمشلر و هر برجه اول برجده واقع اولان کواکب مجتمعه نک
شکلنه مناسب بر اسم وضع ایتمشلر نجومیلر بیلور برج اول حمل
برج ثانی ثور برج ثالث جوزا برج رابع سرطان برج خامس اسد
برج سادس سنبله برج سابع میزان برج ثامن عقرب برج تاسع قوس
برج عاشر جدی برج حادی عشر دلو برج ثانی عشر حوت و فلک البروجک
قطبلری قطب عالمه مغایردر و محوری محورینه مخالفدر اول سببدن
منطقه سی یعنی دائرهٔ عظیمه سی فلک اعظم منطقه سی ایله تقاطع ایدر
نته کم محوری محورینی قطع ایتدوکی کبی شکل سابقده ظاهردر زیرا بری
بری ایچنده ایکی حلقهٔ عظیمه وضع اتسک محورلری قطبلری مغایر
اولسه البته بری بریله تقاطع ایدر بعده اکرچه فلک زحلک دخی
حرکت یومیه سی فلک اعظمله شرقدن غربه در اما فلک حاملنک
حرکت طبیعیه سی غربدن شرقه در هر بر کونده و کیجه ده ایکی دقیقه
و اوتوز بش ثالثه مقداری حرکت ایدر بعده مشترینک فلک حاملی ایله
حرکت غربیه سی درت دقیقه والی طقوز ثانیه اون التی ثالثه در
حامل مریخک حرکت غربیه سی اوتوز بر دقیقه یکرمی التی ثانیه درت
ثالثه در شمسک حرکت غربیه سی که کونده و کیجه ده الی طقوز
دقیقه سکز ثانیه یکرمی ثالثه در کندو منطقه سینک اجزاسندن
زهره نک حاملی ایله حرکت غربیه سی الی طقوز دقیقه سکز ثانیه یکرمی
ثالثه در عطاردک بر درجه الی سکز دقیقه اون التی ثانیه قرق ثالثه در

قمرك اون درت درجه یکرمی ایکی دقیقه اللی اوچ ثانیه یکرمی ایکی
ثالثه یعنی ذکر اولنان سیارات سبعه هر کون فلك اعظمك قسری ایله
شرقدن غربه دور ایدرکن کندو حرکت طبیعیه لری ایله غربدن شرقه
بر کون بر کیجه ده بو قدر حرکت ایدرلر بونلرك عکسنه حرکتلری
بروج ثابته یه وصوللرندن معلوم اولور پس کنش بر سنه ده اون
ایکی برجی حرکت طبیعیه سی ایله سیر ایدر هر برجی بر آیده قطع ایدر
اما قمر جمیع بروجی بر آیده سیر ایدر هر برجی ایکی بچق کونده قریبده
قطع ایدر عطارد[١] اوچ ای التی کونده زهره[٢] سکز ای التی کونده
مریخ[٣] ایکی ییلده و بر آیده مشتری[٤] اون ایکی ییلده زحل[٥] اوتوز ییلده
قطع ایدر الله اعلم بعده اختلاف حرکات طبیعیه سی ایله کاه اولورکه
محاق قمر
قمره محاق واقع اولور وجهی بودرکه جرم قمر نفسنده جسم مظلمدر
لونی سواده مائل در صیقلی آیینه کبی در نور شمس ایله مستنیر
اولور لکن عند الاجتماع یعنی جرم قمر فلك تدویرنده جرم
شمسك تحتنه کلدکده قمر شمس ایله بزم ما بینمزده واقع اولوب
نصف مظلمی بیزه مواجه اولور و نصف آخری که مستنیردر شمسه
مواجه اولور بو تقدیرجه بیزه ضوء قمر کورنمز محاق اولور صورتی بودر

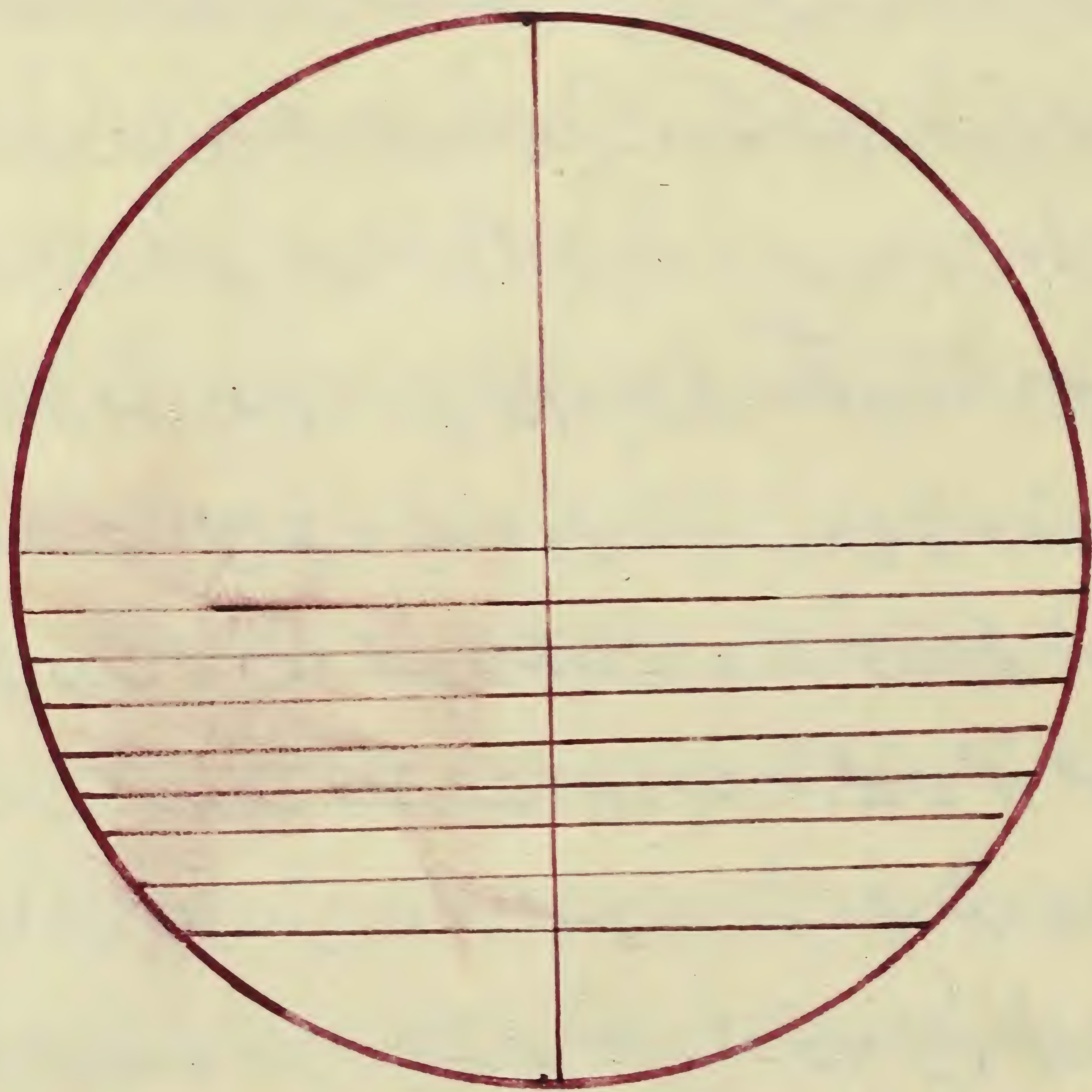
امّا قمر شمسدن بعید اولسه یعنی صورت مزبوره ده شمسك تحتندن
زائل اولسه فلك شمسك اون ایکی جزء مقداری بو تقدیرجه قمرك
مستنیری بیزه مائل اولوب صورت هلال حاصل اولور بعده تدریجیله
نوری زیاده اولور حتی شمسه مقابل اولوب وجه مستنیری بیزه محاذی
اولوب بدر کامل اولور وگاه اولورکه ذکر اولنان اجتماع شمسك

مرور ایتدوکی طریقده واقع اولور پس قمر شمس ایله بزوم ما بینمزه
حلول ایدرسه شمسه کسوف واقع اولور وگاه اولور قمر شمسه استقبال
ایدوب بدر اولدیغی زمانده شمسک مرور ایتدوکی طریقه واقع
اولور ایکیسنک ما بیننده ارض حائل اولوب ارضک ظلی قمرک
شمسه مقابل اولان وجهنه متصل اولوب وجه قمر ضوء شمس ایله
مستضئ اولمیوب ظلام اصلیسی اوزره قالور الا خسوف دیرلر
الله اعلم بحقیقت الحال مسئله فی معرفة الارض و طبقاتها و حقیقة
اللیل والنهار و حقیقة السنة والشهر اولا ثابتدر که ارض کرّیة
الاصل در و کرّیة ارضه دائر بر مسئله غریبه وار در مثلا دیرلر که وجه ارضی
جمیعا سیر میسّر اولسه و موضع واحدده اوچ شخصی متفرق قلسه لر
بری جانب غربه گیتسه بری جانب شرقه گیتسه ثالث اول موضعده مقیم اولسه
بعد زمان غربه گیدن جانب شرقدن گلسه و شرقه گیدن جانب
غربدن گلسه بر حیثیتله که ذهابلری و مجیٔلری وقت واحدده اولسه
غربه ذاهب اولان انک ایام معدوده سی مدت دورده ایام
مقیمدن اکسک اولور و شرقه گیدننک ایامی ایام مقیمدن اولدقلو
ارتق اولور یعنی ایام شرقینک زیاده سی ایام غربینک نقصانی
قدر اولور فرضا یوم تفرق کلیسنه سبت مثلا خمیس اولسه
یوم اجتماع مقیمه سبت جمعه اولور شرقی یه سبت سبت اولور غربیه
سبت خمیس اولور بعینه بو مسئله یه نتیجه مماثل غرائبه متفرع اولور
اهالیسنه معلوم در الله اعلم بعده کرهٔ ارضک اوزرینه اوچ دائره
فرض اولنور برسی دائرهٔ معدّل النهار در که خط استواده اولور

اولور ایکنجیسی دائرهٔ افق استوادر یعنی خط استواکه ازلک وسطنده اولور اول موضعده کور ینن افقک دائرهسیدر اوچنجیسی دائرهٔ نصف نهار دربس دائرهٔ اولی ارضی ایکی شق ایدر برشقی شمالی واقع اولور دائرهٔ ثانیه دخی ایکی شق ایدوب ارضی درت قسم اولوب ایکی قسم جنوبی ایکی قسم شمالی برجر ربع شمالی معمور باقیسی یعنی ارباع ثلثهسی خابدر زیرا اکر معمور اولسه اهالیسندن خبر معلوم اولوردی دیرلر الله اعلم دائرهٔ ثالثه دخی ارض معمورهٔ ایکی شق ایدوب برقطعهسی شرقی وبرقطعهسی غربی اولور ودائرهٔ اولی ایله دائرهٔ ثالثه مابیننده واقع اولان نقطهٔ تقاطعه قبهٔ ارضی دیرلر وارض معمورهنک عرضی طقسان اوزره التمش التی درجهدر واهل مساحت اصطلاحنجه بیک درتیوز التمش فرسخدر وثلث فرسخدر زیرا بودائرهٔ عظیمه اوچیوز التمش درجهیه تقسیم اولنمشدر واثبات اولنمشدر که سطح ارض اوزره مفروض اولان دائرهٔ عظیمهنک هر درجهسی یکرمی ایکی فرسخ وبرفرسخک طقوزده بیری کبیدربس درجهٔ واحدهنک عدد فراسخی التمش التی یه ضرب اولنسه اهل مساحت دیدوکی حاصل اولور اما هر درجه یکرمی ایکی فرسخدن زیاده اولدیغنک طریق علمی بودر که اهل رصد قطب شمالینک برموضعده ارتفاعنک المشلر بعده شمال جانبنه خط نصف نهار اوستنه برنجه مسافت کتمشلردر حتی قطب شمالینک ارتفاعی اولدن زیاده اولمشی بس اول موضعین مابیننده اولان مسافهٔ مسح ایتمشلر دیدکلری مقدار اوزره بولمشلر الله اعلم وطول عمارت یوز سکسن درجه ومساحت ایله درت بیک فرسخ اولور بعده

ارضی

ارض معمورهٔ خط استوایه محاذی طولاً یدی قطعه‌یه تقسیم ایتمشلردر
و قطعات مزبوره‌یه اقالیم سبعه دیمشلردر ابتداءً اقلیم اول خط
استوادن واقع اولمشدر تا اقلیم سابعه واربجه هر براقلیمک نهـ
اولیالیسی طولاً و قصراً بربرینه متخالفه‌در و اراضیسنک دخی طولی
و عرضی بربرینه متخالفه‌در اما خط استوایه قریب مواضعده اختلاف
لیل و نهار اولمز حقیقتی علم مواقیتده معلوم اولور وهذا شکل الاقالیم

و معلوم اوله که قچن شمس فوق الارض اولسه وجه ارض منیر و مستضی
اولور و نهار اولور پس طوپ ارضک ظلی جهت شمسک مقابله‌سنه
دوشر که تحت الارضده‌در اول مکانده لیل اولور عکسی دخی بویله‌در یعنی
شمس تحت الارض اولسه ظلی فوق الارض اولوب لیل اولور شمس زواله

زواله قريب اولسه ظل تمام تحت الارضده اولور اول تقديرجه فوق الارض

نصف نهار اولور تحت الارض نصف الليل اولور وارضك ظلى شكل

مخروطيدر قچن شمس نصف الليلده تمام تحت الارضده اولسه شكل مخروطينك

رأسى سمت رأسده اولور يعنى وسط سماده اولور قچنكه كنشى دائرهٔ افقه

قريب اوله شكل مخروطى سمت رأسدن مائل اولور اول تقديرجه

ضياء شمس ايله مستضئ اولان هوا بزه قريب اولور سبب بياض افق بودر

بعده تدريجيله شمس افقه قريب اولدقجه بياض حمرته مبدل اولور وشمسك

فلك بروجنده برنقطه دن مفارقت ايدوب حركت طبيعيه سى ايله اول

نقطه يه تكرار عودت ايدنجه مرور ايدن مدته سنهٔ شمسيه درلر اما

ابتداء سنه يى رأس حملدن قيلمشلردر و مدت سنهٔ شمسيهٔ بعضيلر

اوچيوز التمش بش يوم و ربع يوم ديمشلر بطلميوس اوچيوز التمش بش

يوم بش ساعت اللى بش دقيقه ايكى ثانيه دردیمش ومدت سنهٔ قمريه

اوچيوز اللى درت كون و خمس وسدس يوم دركه اون ايكى شهردر شهر قمريه

حقيقت قمرك شمسدن مفارقت ايدوب ينه جمع اولنجه مرور ايدن

مدتدركه مابينى هلالين اولور پس بو تقديرجه شهور سنه دن برشهرى

اوتوز و برشهرى اوتوز بر يايكرمى طقوز اولوب ايام شهور ايام سنه يه

منطبقه اولور بعده اول كسر اولان يومى داخى اخر ذى الحجه يه زياده ايدرلر

ذى الحجه دخى اوتوز اولور واول اوتوزنجى كونه كبيسه ديرلر پس سنهٔ

قمريه شمسيه دن اون كون ويكرمى بجق ساعت اكسك اولور تقريباً

اما سنهٔ شمسيه نك شهورى شهور فرسدر هر شهر اوتوز كوندر شهر

اهل فرسه اسامىء اوزره اولمز عربيلكى كبى بلكه هر كونك براسمى

اولور

اولور وهر آخر سنه ده اوچیوز التمش بشنك بش كونى حسابدن
وضع اولنور ايام شهور وايام سنه يه منطبق اولور والسلام رباعى
شعر بو سرى بيان ايتمدى اسفار حكم بيت ناسفته در الآن دخى بودر يتيم
احساس دقيق هيوى محض غلط بيت اشكال قياس منطقى جمله عقيم
نثر علم كلام علم كلام مقبول انام ومتبرك خواص وعوامدر فلاسفنك
عقود واوهامنى حلده برهان متين وقول فصلدر وَمَاهُوَ بِالْهَزْلْ
حق بودر كه صفات واجبه معرفت فنّ كلامسز ممتنعدر اول اجلدن
مرض جهل حادث وقديمه حذقهٔ علما قاتنده دواى نافعدر تعريف
علم كلام برعلم ذو الاعتباردر كه انكله عقايد دينيه نك اثباتنه
اقتدار حاصل اولور ايراد حجج ودفع شبهات ايله موضوع كلام
ذات الله وصفات اللهدر عند القدما بعضيلر قاتنده مطلق معلوم
موجوداتدر منفعت كلام فوز سعادات ابديّه ونيل سيادات
سرمديّه در مبادى كلام علوم شرعيه وعلوم منطقيه در بعضيلر
منطقى علم كلامدن قلديلر پس علم كلام علم شرعيدر زيرا كلامده
معتبر اولان بينات شرعه وارد اولان مسئله اثباتدر يا عقل
ايله يا شرعيله اكر شرع اول مسئله يه موقوف اولورسه يا خود هم شرعيله
هم عقل ايله واكر شرع تلك المسئله يه موقوف اولمزسه اما شرعده
وارد اولمين مسائلينى اثبات علم كلامدن معدود دكلدر بو مقوله لر
كتب كلاميّه ده واقع ايسه استطرادى اولور الحاصل صناعت ايجون
اما فرق غير مقوله دن بعضيسنى اَخَذَ مِنْ اَشَرِّ آبِعْ بخشيده شرط
دكلدر ديمشلر محض اتباع هوا والتباع شهوتدر طعن سلف ايله مطعون

مطعون اولان کلام بو معقوله فرقک کلامیدر یاخود متعقبین
قاصدینک کلامیدر یوخسه اصل واجباتدن منع سلف صالحیندن
متوقع دکلدر وکلامده کتب مختصره دن خواجه نصیر الدین طوسینک
قواعد العقایدی وتجریدی وقاضی بیضاوینک طوالع الانواری
ورازینک محصلی واربعینی وقاضی جمال الدینک لباب اربعینی
مبسوطه دن امام رازینک نهایة العقولی وصحایف سمرقندی ومواقف
عضد الدین و مختصر جواهر الکلام عضد الدین ومقاصد تفتازانی
مع شرحه وشرح للابهری وللسید الجرجانی وللکرمانی وصدر الشریعه نک
تعدیل العلومی وشرح طوالع للاصفهانی وعلی قوشجی وغیرهما مما
لایکاد ان یحصی مسئله حکما که جزء لایتجزانک نفی ایتمشلر دیر
متکلمینه سؤال ایدوب ایدرلرکه جوهر فرد میان جوهرینه یا نه
وضع اولنسه خالی دکلدر یمیننده واقع اولان جوهره ملاقی اولان
جهتنک یسارنده اولان جوهره ملاقی اولان جهتنک عینی اوله
یاغیری عینی در دیرسه تداخل اجزا لازم کلور سفسطه در مقبول
اولمز غیریدر دینیلورسه انقسام لازم کلور جواب بو اقیت
العلومده ایدر جوهر فرد بر مشکل ومحسوس دکلدرکه انکچون اطراف
مخصوصه اوله وجوانب محسوسه اولوب قبول قسمت قیله بلکه بر امر معقولدر
اکا دلیل عقل ایله توسل ایدرلر سایر امور معقوله کبی اما نفسنده متعدد
موجوده در بنفسه محسوس اولمز جواهر کثیره انضمامی ایله محسوسیه
قابلیت بولور نته کیم تار عنکبوت تنها اولسه حجمیتی محسوس اولمز اما
بر نیجه تار انضمامی ایله محسوسیه صلاحیت بولور و اثبات جوهر فردده

دلیل

دلیل مشهور بودرکه اکر خط علی الی غیر النهایه قسمت اولنسه جسم
جبل ایله دانهٔ خردل عظم و صغرده برابر اولیدی زیرا عِظَمْ
صِغَر کثرت و قلّت اجزا ایله معتبردر ایکیسنک دخی اجزاسی
غیر متناهیه اولیجق تساوی مقرّر اولور حضرت امام بو اقیده
بیوررکه اکرچه قوم فلاسفه نک متکلمینه قسمته تناهی بولدقلری
فکر واهیدر زیرا انلرک تناهیدن مرادلری تناهی بولدقلری
بالفعلدر بزم مرادمز خود انقسام بالقوه در و صلاحیت تجزیه در
قوة و صلاحیت متناهیه دکلدر دیرلر تا قول مهمل و فکر نامعقولدر
مجرد ابطال جزءده عاجز اولوب بو قوله وهم باطل و خیال عاطل ارتکاب
ایتمشلر والا جسم رویت روی حقیقته نکران قلنسه تناهی فعل ایله
تناهی قوه یکسان کورینور مع هذا بو فکر نامعقولک مؤدّیسی دانهٔ
خردل ایله جبل اعظم بلکه کرهٔ عالم برابر اولمقدر مؤدّی محال ونهایه
حماقته دالدر عالیحضرتک فطنت جلیّه لرندن بو ورود ایتمشدر وشفای
صدر بونلکه میسردر اکرچه جوهر فردک بطریق تفتیش دلائل
فلسفیه اولدیغی کبی طرق اثباتنده دخی اقاویل کثیره و حجج متعدده واردر
اقوای اوله اثبات نقطه یه مبنی درکه وجودی عند الحکما متفق علیه در
پس موجود اولوب و قابل قسمت اولدوغی تقدیرجه خالی دکل یا
یا جوهر اولور یا عرض پس جوهر اولورسه جوهر فرد اولور عرض اولورسه
قسمتی قابل اولمین محل ایله قایم اولور پس محل مذبور جوهر فرد اولور
بعده جسم بسیطک اجزاء لا یتجزّادن ترکیبنده مذاهب اربعه واردر
مذهب اوّل جسم اجزاء متناهیه بالفعلدن مرکبدر هر بری وجهًا

وَجْهاً مِن الوجوه انقسامی قبول ایتمز نه قطعاً نه وهماً نه فرضاً مذهب
ثانی اجزاء لایتجزا بالفعلدر بالفعل مهیا وغیر مهیادر متناهیه در
درلر نظام معتزلی بو مسئله‌ده منفکدر مذهب ثالث اجزاء بالفعل
حاصل دکلدر اما انقسامات غیر متناهیه قابل دردیرلر جمهور
حکما بوکا ذاهبدر مذهب رابع اجزاء جسم بالقوه متناهیه دردرلر
محمد شهرستانی مذهبیدر بالجمله فرق مثبتین ایله فرق نافین ما بینده
منع ومعارضات مستمردر بعضی طفره حرکته مبنی بعضی انفکاک
رحی یه وآیردر والله اعلم بالسرائر قطعه لمنشئه
شرعک نجه کمر بغلره برجبل متین مه بیلک فکر دقیق عقلادن یکدر
بر لحظه صفای دلیله نفی خواطر مه اثبات جزء لایتجزیدن یکدر
مسئله فی جعل الماهیات ماهیات ممکنه‌نک بسایط ومرکباتنده
بسایط ومرکبات کلیسی مجعوله دردیدی زیرا تأثیر فاعل سبب احتیاج
امکاندر امکان ایسه مرکباته وبسایطه عارضدر جمیعیسی جعل جاعله
وتأثیر فاعله محتاجدر بعضا تأثیر فاعلدن اثر حاصل خارجده ذات
ممکنده وجود ممکنی دکلدر دیر شارح علی قوشچی خواجه نصیرک
تجریدنده وَتَأْثِيرُ الْمُؤَثِّرِ فِي الْمَاهِيَّةِ دیدوکی محلده مؤثرک ما
ماهیتده تأثیرندن مراد ماهیتی موجود قیلمقدر یوخسه ماهیتی ماهیت
قلمق دکلدر زیرا ماهیت ایله نفسی ما بیننده مغایرت یوقدر که توسط
جعل متصور اولوب بری مجعول وبری مجعول الیه اوله دروابوعلی
حکماینک محبت اتحادی ایدوب ایدرکه بر زمانده ابوعلی زردآلو
یر ایدی اول حینده بو مسئله‌دن سؤال ایتدیلر دردیکی کر

ومرکباتنده مجعوله وغیر مجعوله اولمه‌سنده اختلاف اولنده نسخه‌لوی بسایط صح

جاعل

جاعل مشمشی مشمش قلمدی بلکه مشمشی موجود قلدی یعنی اثر فاعل
ماهیتک وجودیله اتصافنده در نفس ماهیتده دکلدر دیمک اولور
وبو محلده کلام سید شریف بودر که تأثیر فاعل نه ماهیتده و نه وجودده دکلدر
بلکه ماهیتک وجود ایله اتصافنده در مثلا صبّاغ نه ثوبی ثوب
ایدر ونه سوادی سواد ایدر بلکه ثوبی سواد ایله متصف ایلر بو تقدیرجه
ماهیاته مجعوله دیمک جائز دکل نفسی اعتباریله وجوددن
قطع نظر مجعوله دیمک دخی جائز وجودیله اتصافی حسبیله
بو معنی مقبول کبراء مشایخدر بعضی قوم مرکبات مجعوله در دیدیلر
زیرا علت افتقار امکاندر امکان ایسه امر اضافیدر بسایط غیر
مجعوله دبسیطه عارض اولمزدیرلر تفصیلی بو مختصره مناسب دکلدر
محلنده مذکور ایله مولانا جلال علیه رحمة الملک المتعال حاشیه شرح
علی قوشجی ده تحقیق مقال ایدوب ایدر تأثیر کاه اختراعی اولور
مواد قابلیه افاضه آثار صور کبی مثلا موجود ذهنیه موجود خارجی
قلمق وعکسی بو قبیلدندر بو مقوله تأثیر مجعول ومجعول الیه
اقتضا ایدر وکاه اولور که تأثیر جاعل ابداعی اولور ایجاد ایس
عن اللیس المطلق کبی بو مقوله تأثیر وجعل مجعول ومجعول
الیه استدعا ایتمز بلکه جعل بسیطدر که شوایب تکثّردن مقدس
ومواد قابله دن مستغنی در ابتداءً ذات ماهیته تعلق ایدر نه ماهیت
اولدیغی اعتباریله وتأثیر حقیقی ایشته بودر الحقّ ظاهر کلامه
تَصیرُ مِنْ غَیرِ نَفْرَةٍ وتلطف بو مذکوردر وانتهی کلامه بو تقدیرجه
جعل مفعولینه تعدیه قلمز خلق وایجاد معناسنه اولور اما عرف اهل

اهل حکمتدن ابدا علم اختراعک مجعول ومجعول الیه اقتضا ایتمکله فرقی بوقدر فرق مزبور فرق لغو بیدر کمال پاشا زاده مرحوم ماهیت رساله سنده افاده بیورمشلر بو تقدیرجه فرق اول ابدالجلالی اولور مولانا جامی مسئلهٔ مزبوره ده بو رباعی‌یی بیورمشلر

رباعی اعیان بحضیض علمی ناکرده نزول ٭ خاشاکه بود بجعل جاعل مجعول
چون جعل بود افاضهٔ نور وجود ٭ توصیف عدم بآن نشاید معقول

نثر وشرحنده افاده لری بودرکه اعیان ثابته دن و ماهیاتدن نفی مجعولیتده صوفیهٔ موحدین ایله حکماء محققین متفقلردر کلام شیخ صدر الدین قونوی وصتابعلری قدس الله تعالی ارواحهم بوکا ناظردرکه اعیان ثابته دن نفی مجعولیتک مبنیسی بودرکه ماهیاته جعلی تأثیر جاعلدن عبارت قلمشلردر وجود عینی نک خارجده ماهیاته افاضه سی اعتباریله وشرا یوقدرکه اعیان ثابته صور علمیه اولدقلری حیثیتدن وجود خارجی انلردن منتفیدر الاعیان الثابتة ما شمت رائحة الوجود ٭ بطون وخفا انلره امر ذاتیدر مظاهرده ظاهر اولان بو اعیانک آثار واحکامیدر بعده عالی حضرتک بعضی محققان ارباب نظر دیدوکی سید شریفدرکه سابقا ذکر اولنان کلامی بالتمام ذکر ایدوب حسن قبول ایله قبول ایدر الله اعلم بحقایق الاشیا

قطعه کشف اولمدی عقل اهلنه اسرار الهی ٭ اسباب نظر گرچه مهیا و مرتب ها
فیض ازلی اولمیجق محو اولمی هیچ ٭ بر عقل بسیط ایله نجه جهل مرکب ها

مسئله فی اعادة المعدوم والحشر الجسمانی معادده اصحاب خلاف وعناد ایراد ایتدکلری شکوک واوهام قابل تعداد دکلدر اما افضل المتأخرین مولانا کمال پاشا زاده حضرتلری معاد ایچون ترتیب ایتدکلری رساله ده

فصل

فصل الخطاب وشفای صدر اولو الالباب اولان اقوالی انتخاب ایدوب
درج ایتمشلردر جمله‌دن امام حجة الاسلام ابو حامد غزالی حضرتلرینک
کلام لآل انتظاملریدر که بیوررلر بعد المفارقه روحک جسمه عودتی
امر ممکندر محال دکلدر ولایقا بودر که عاقل بوندن تعجب ایتمیه زیرا تعلق
اولدن اغرب دکلدر ونفسک بدنه تأثیری تأثیر فعل وتسخیردر وبو
تأثیری قبوله مرةً اخری بدن مستعد اولوب تأثیر اول ثانیاً عودت
ایتمک امر ممکندر امتناعنه واستحاله‌سنه برهان یوقدر اما عقول ضعیفه
ونفوس قاصره تعجب ایدر زیرا استعداد انسانی ابتداً امر تدریجیدر
نطفه وعلقه ومضغه وجنینی اولمشدر بو تدبیرا ولیلیجق قبول تسخیر
مشکل کورینور اما بو تعجبک دفعی بودر که برشی که ابتداً تدریجیله
حدوثی ممکن اولمه ثانیاً انک حدوثی دفعةً واحدةً ممکن اولور بونده استحاله
یوقدر واکرچه توالد امر تدریجیدر اما تولد تدریج محسوسیله اولمز مثلا
فاره‌نک توالدی تدریجیدر اجتماع ذکر وانثی وحمل وسفاد ایله اولور
اما تولدی امر دفعیدر دفعةً واحدةً حاصل اولور مثلا بویله دکلدرکه
اجزاء ارضیه‌سی جمع اوله دافی بعضی شغوردن تراب بعضیسی حجم فاریه
قوة قریبه‌ده اولوب تدریجیله حیوان اوله وذباب دخی متولددر دفعةً
واحدةً عفونات صیفیه‌دن حاصل اولور پس مذکور اولان نشأةً انسانیه
ثانیه دخی تولدیه‌در اجزاء اصلیه‌دن موجود اولور اکرچه تلک
الاجزاء تغییر حسی ایله بعضی صوری منخلعدر اما خدای واهب الصور
صوری موادنه اعاده ایدوب مرةً اخری مزاج مخصوص حاصل اولور
وابتداً حدوث مزاجیله اول مواد ایچون حادث اولان نفس مدبره

نفس مدبر دخی تسخیر وتصرفنه عودت ایدر بلنهاده اولان علاقهٔ سابقه
ولاحقه جسمی ایله مثلا راکب سفینه سفینهٔ غرق ایدوب تکرار اجزاء سفینه
حالت اولایه ردّ اولنسه راکب سفینه ینه سفینه یه عودت ایدوب اجزاء تصرف
ایدر وبو واجب دکلدر که مزاج مجدّد نفس اخرایه مستحق اوله زیرا حدوث
مزاج کندونک نفس سابقه سی حدوثنه مستحق اولور بعضه ارباب
تحصیله افاده ایچون تفصیل ایدوب بیوررلر که اما مزاجک حالت اولایه
عودی مستحق اولمز الا نفسک حالت اولایه عودتنه مستحق اولور
بعضه اجزاء ارضیه ابدان نفوسه کفایت ایتمز دیدکلری ظنون واوهامدر
بو مقامده معتبر اولان دکلدر امر مزبور مساحت مهندس وقیاس
عقولدن خارجدر اما کتب الهیه ده اولان اختلافات که توراتده
وارد اولمشی اهل جنت نعیمده اون بش بیک ییل اکلنورلر بعضه ملائکه
اولورلر واهل نار جحیمده اولدقلو زیاده اکلنورلر بعضه شیاطین اولورلر
وانجیلده وارد اولمشی که ناس محشور اولورلر ملائکه اولدقلری حالده
وقرآن عظیمده ناس ابتداءً خلق اولندقلری کبی محشور اولورلر دیو
وارد اولمشدر نته کم الله تعالی بیورر فَسَیَقُولُونَ مَن یُعِیدُنَا قُلِ الَّذِی
فَطَرَکُم اَوَّلَ مَرَّةٍ وسؤال ابراهیم علیه السلام وقول عزیر علیه السلام و
مکث اصحاب کهف جمله سی دلالت ایلدر که نشئهٔ ثانیه ممکن اولمق قال الله
تعالی اَیَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ بَلَی قَادِرِینَ عَلَی اَنْ نُسَوِّیَ
بنانه بو مرتبه یه ایمان واجبدر قدیم الدهردن معرکهٔ ارا ومحل اختلاف
عقلا اولدوغیچون بو مرتبه گروه انبیا صلوات الله علیهم براهین
قاطعه وامثلهٔ محسوسه ایله اثبات ایدکلملردر نشأه اولادن

العجب دكلدر نهايت نشئهٔ اولى فاهره معتاد اولماغلين تعجب ساقط
انتهى كلامه شيخ اكمل الدين رحمه الله مقصد ادلوكتابنده بيوررلر كه ظاهر كلام
الجيلدن معاد روحانى منفهم اولور اما نبى اخر الزمان صلوات الله
عليه وسلامه مظهر مرتبهٔ جامعيت اولدوغيچون جسمانيدن وروحانيدن
خبر ويردى وبو لطيفه حكايت ايدرلركه سنه اربعين سبعمائه ده اتفاق
بر حكيم سيحى ايله كندولر جمع اولوب حكيم مذبور حضرت سرور انبيا محمد
المصطفى عليه السلام افندمزك خاتميته شيخ دن حجت طلب ايدر شيخ
دخى دلائل نقليه ايراد ايتدكلرده حكيم ملزم اولميوب دليل عقلى طلب
ايتمكين شيخ مستحضر بولنميوب حكيم جانب شيخدن سوق دليل ايدوب
ديمشكه نبوت حكمتدر حكمت يا علميه در يا عمليه در يا بينهما بى جامعدر
پس نبوت موسى عليه السلام حكمت عمليه ايدى زيرا تكاليف شاقه يي
واعمال متعبه يي مشتمل ايدى وحكمت عيسى عليه السلام علميه ايدى زيرا
تجرد صرف وتصوف محضى متضمن وروحانيه يه مائل ايدى پس حكمت
حبيب اكرم حضرت محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم بينهماده مرتبهٔ جامعه
اولدى بو تقديرجه بعضا بنى بعث اولنسه حكمت عمليه ايله مبعوث اولورسه
موسوى اولور حكمت علميه ايله مبعوث اولورسه عيسوى اولور بينهماده جامع
اولورسه محمدى اولور پس خاتميتى ضرورت حال اقتضا ايتدى هذا اخر
كلامه اما جواز اعادهٔ معدومده سوق دليل عقلى بودركه اكر برشيئك
بعد العدم وجودى ممتنع اولسه كورهلم اكر امتناع امر زاتى ايسه اول
تقديرجه قبل العدم دخى وجودى ممتنع اولور زيرا برشيئك صفت ذاتيه سى
اول شيدن بهر حال منفك اولمز واكر امتناع امر عرضى ايسه ذلك الامر هذا

ذلك البعض ذواتی ایله عودت وجود جائز اولور زیرا عارضدن قطع نظر ذات من حیث هی عودته قابل اولور الله اعلم قطعه

اولمز حکیم اگرچه فتره قایل ک سن سویله طبیب قایم اول محروم

دل مرده ایکن لبکله اولدی ذنده ک شاهد بویت اعاده معدومه

علم اصول الفقه وعقیب اصول دینی علم اصول فقه متین دخی علوم

رسمیه یه سردفتر ورسوم عملیه یه اصل مهتر در هر علمدن انه بر بهره

وهر فندن بر ثمره مقرر در حق بو درکه علم غریب و فن عجیب درکه

ودلغیبدر سائر علومدن مزیتی عقلیه سی بلکه حسیه سی واردر زیرا جمله

علوم اقسام ثلاثیه مقسومدر اول عقلی محض حساب وهیئت وسائر

ریاضات کبی ثانی نقلی صرف علم تفسیر واخبار کبی ثالث هم عقلی وهم

نقلی مجمع البحرین ومنبع النهرین علم اصول فقه کبی پس شئ بسیط

ایله کیفیت ترکیب رتبه قریب اولمزنه کم علم مزبور حقنده اهالی

فضول دیمشلر در بیت اذا لم تقرر انوصول بالاصول نطق الناس بالفضول

تعریف علم اصول فقه بر قواعد علم درکه اول قواعد سببی ایله علم فقه

علی وجه التحقیق وصول بولنق اولور موضوعی فقه ادله شرعیه کلیه در

احکام شرعیه اجمالیه نک اندن کیفیت استنباطی حیثیتی ایله مبادیسی

عربیتدن وبعضی علوم شرعیه دن مأخوذدر غرض تحصیل ملکه

استنباط احکام فائده احکام شرعیه یی علی وجه الصحه استنباطدر

وبو علم اگرچه علم الهیه دندر اما علوم اصلیه مرتبه سنه مترقیدر وعلم

اصولده کتب مختصره قواعد ابن الساعاتی ومختصر ابن الحاجب ومنهاج

بیضاوی ومختصر روضه ابن قدامه ومنار وشرحی جامع وشرحی کمال الدین

وشرحی

و شرح ابن ملك المغنی وشرح منصور قاآنی والمنتخب للاخسیکثی
وشرح تحقیق عبد العزیز بخاری وشرح تبیین لقوام الدین اتقانی
متوسطدن تحصیل ارموی ومنتهی السؤال والامل فی علم الاصول
والجدل لابن الحاجب مبسوطدن احکام الاحکام آمدی محصول امام
فخر الدین رازی وتوضیح شرح تنقیح متن وشرح صدر الشریعه نک وتلویح
تفتازانی که فن اصولده غایت عظمی در وشرح مختصر مزبوره یه شرح
ابن الحاجب مولانا عضد الدینک ج
ابهری و حواشی تفتازانی وجرجانی و مختصر مزبوره یه شرح ابهری دا صفهانی
وعلامه شیرازی ومعتبرات اصولدن تصنیف امام بزدوی وشرح کشف
وشرح تقریر اکمل الدین الی غیر ذلک بعده معلوم اوله که امام
شافعی ایله امام حنفی ما بیننده اصول متفق علیه درت کتاب بدر
سنت در اجماع امت در قیاسدر اما امام اعظم خلاف شافعی استحسانی
زیاده ایتمشدر و امام شافعی خلاف حنفی استصحاب حالنی زیاده ایتمشدر
واما استحسان امام اعظم قتنده قیاس خفی در بیله اصول اربعه ده داخلدر
استصحاب حال حجج فاسده دندر ابقاء ما کان ایچون حجت اولور اما
اثبات ما لم یکن ایچون اولمز حاصل کلام شافعی قتنده دفع والزامه
حجت اولور حنفی قتنده دفعه حجت اولور الزامه اولمز وامام شافعی
قتنده استصحاب قیاسه ملحقدر اصول اربعه ده داخلدر وکتابدن
مراد قرآندر وشرایع من قبلنا کتابه داخلدر حتی شارح بزه بغیر
انکار ذکر ایلسه وکتاب الله اولان اقوال جمیعی متواتر در
اما سنت کذلک افعالی در رسول اللهک من غیر وجوب ملازمت
ایتدوکی دیرلر عبادتدن اوله سنن هدی عادتدن اوله سنن زواید

سنلن زوایده وادله ده رسولك كتاب اللهدنغیری صدور ایدن قولنه
درلرکه حدیث شریفدر و فعلنه درلر و تقریرینه درلر تقریر دیو
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم برشخصك برفعلنی کوروب بغیر
انکار مقرر قلمسنه درلر بو محلده مراد سندن اولدربس حدیثك
رواتی هر درجه ده جماعت غیر محصوره اولوب کذبه توافقلری
ممکن اولمایجق اولورسه متواتر درلر علم یقینی ایجاب ایدر واکر حد
تواتر قرن اولده بولنمایوب بعده بولنورسه یعنی قرن اولده خبر واحد
اولوب قرن ثانیده حد تواتره یتشورسه مشهود درلر علم یقینی ایجاب
ایتمز اما علم اطمینانی ایجاب ایدر واکر قرن اولده قرن ثانیده
حد تواتر بولنمزسه خبر واحد درلر غلبهٔ ظنی مفید اولمز واصحاب
رسول اللهه اسناد ایله ذکر ایدوب مثلا قال رسول الله دیدکلری
حدیثه مرفوع دیرلر وتابعینك رسول اللهه اسناد ایتدکلری یسنه
مرسل دیرلر واصحابدن رسول اللهه اضافتسز منقول اولنه
موقوف دیرلر اجماع مجتهدین امتك مسئلهٔ شرعیه اتفاقیدر
تعامل ناسی بوکا ملحقدر قیاس براصل شرعیه اولان حکمی
محل اخره تجاوز ایتدرمکدر بینهماده اولان علة جامعه سببی ایله که
اول علة مجرد لغت ایله ادراك اولنمیه مثلا رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم اَلحِنْطَةُ بِالْحِنْطَةِ مِثْلاً بِمِثْلٍ یَداً بِیَدٍ وَالْفَضْلُ رِبواً
یعنی حنطه یی حنطه یه بیع ایلك وزنلری برابر اولدوغی حالده زیاده سی
ربادر مثلا حنطه نك جیدی کیل واحد اولوب ردیسی بر بجق کیل اولمق
لازم کلورسه جائز دکل نصف ربادر پس نص مزبورده اولان حکم

ربايي ارزه تعديه ايتدردك يعني ارزده دخي موجوددر يعني حنطه ده
حرمت ربايي ايجاب ايدن مثلا علتي اكون اولمجقا ارزده دخي
اول علت موجوددر وقس على هذا ذكر مذاهب اربعه معلوم اوله كه
علوم عمليه دن غايت وغرض تحصيل ظن غالبدر تكميل تعيني قاطع
دكلدر اول اجلدندركه مقلد قنغي مجتهدك مذهبنه ذاهب اولورسه
جايز وقنغي عالمك ذيلنه متشبث اولسه ممكندر اما علوم اعتقاديه
يقينيه درظنيه دكلدر زيرا حق بوننده واحددر واعتقاد خلافي باطلدر
پس علوم عمليه ده هر مجتهدك ظن غالبي معتبردر مجتهده ومقلده
ظن غالبي ايله عمل واجبدر اعتقاد خلاف باطل دكلدر احتمالدركه
حق اوله پس مذهب اهل سنتده مجتهد كاه مخطي كاه مصيب اولور
اما معتزله يه هر مجتهد مصيبدر زيرا معتزله لي قاتنده اجتهادياتده
حق متعدده در اهل سنت قاتنده واحددر پس مجتهد اكر حقه
اصابت ايدرسه اجرينه مستحق اولور برى اصابت برى اجتهاد مقابلنده
اما خطا ايدرسه اجر واحده مستحق اولور نته كيم اجتهاد مقابلنده
بعده شرح محمديه مذاهب معتمد عليها دورتدر اول مذهب حنفيه در
كه امام اعظم ومجتهد اقدم اولدر اما مذهب مذبورده تلاميذك
افضلاي حسبي ايله اختلاف واقع اولمشدر ابو يوسف ايله امام محمد كبي
اما جمله سنك اصولي واحددر اختلاف جزئيات فروعده جاريدر
ثاني مذهب ابي عبد الله محمد بن ادريس الشافعي در رحمه الله ثالث
مذهب امام مالك ابن انس در رحمه الله رابع مذهب احمد بن حنبلدر
رحمه الله ومذاهب اربعه مابينده اصولاً وفروعاً خلاف واردر

وار در مسئله وقوف معانیه وجوه قجدر جواب دورندر عبارت
نص در عبارة نص اول منطوقدرکه کلام انوکچون سوق اولنمش اوله
مثلا مجتهدک الصلوة فریضة حکمنه اقیموا الصلوة ایله استدلالی
عبارت نص ایله استدلالدر واشارة نص اشارت نص اول
منطوقدرکه نص انکیچون سوق اولنمامش در اما اشارت وار در
نته که قوله تعالی وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ الآیه اثبات نفقه زوجات
ایچون سوق اولنمشدر اما نسب ابا ایچون اولماسنه اشارتی واردر زیرا
لام اختصاص ایچوندر ولد فور من حیث الملک مخصوص اولمازن
پس من حیث النسب مخصوص ایدوکی مقرردر ودلالة نص در
دلالة نص معنای نص ایله ثابتدر لغت ایله اجتهاد ایله دکل
نته کم قیاسه امر برعکسی در مثلا قرآنده وَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ
ایتی حق ابوینده وارد اولمشدر نهی افدن نهی ضربه استدلال
اولنور زیرا لفظ افدن منفهم اولان معنی اذا در ازی حوذ
ضربده مع زیادة متحققدر پس ضربک حرمتی اولویتله ثابت
اولدی واقتضاء نص در اقتضاء نص غیر منطوقی منطوق قلمقدر
معنای منطوقیسی تصحیح ایچون مثلا برکمسه اعتق عبدک عنی
بالف یعنی قولکی بندن بیک اقچه ایه ازاد قیل دیسه مقدما اقتضاء
نص ایله بیع ثابت اولور بعده عبد ازاد اولور کلام عاقلی لغودن
صیانت ایچون ومفهوم مخالف که منطوقه مخالف مسکوت عنه ده
حکم اثبات ایتمکدر حنفیه قتنده حجة فاسده دندر شافعی قتنده حجت
صحیحه در فحوای خطاب دیرلر فی تقلید المقلد تقلید که غیرک قولنی

بلا دليل قبولدر اصول دينده و فروع دينده حجت اولمز قال الله تعالى ﴿ اَوَلَوْ كَانُوا لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴾ الآيه اما ايمان مقلد قول مختارده صحيحدر حنفيه ده و شافعيه ده اما مقلد اولديغى اعتبار ايله دكل بلكه تصديقى حقه موافق اولديغى اعتبار ايله در اما اجماع علما بونك اوزرينه دركه مقلد ترك استدلال ايله عاصى اولور مسئله اهليت خطاب و محليت تكليف نه ايله در جواب اهل سنت مذهبنده اثبات اهليه ده عقل معتبر در و عقول متفاوت الخلق اولنمشدر نجه صغير درجه كماله مترقى اولور كبير دركه ضلاله قالور وعقل آلت معرفتدر موجب الله تعالى در واسطه عقل ايله اما اشعريه قتنده اصلا عقل معتبر دكلدر مادامكه سمع وارد اولميه پس حسن و ايمان و قبح كفر و بونلرك ثمراتى عقل ايله معلوم اولمز شرع ايله معلوم اولور اما معتزله قتنده حسن و قبح عقليدر وعقل علت موجبه و علت محرمه اولور عقل ايله مدرك اولميانى مجرد شرع ايله اثبات ايتمزلر مثلا رؤيت بارى يه انكارلرى كبى پس عاقل طلب ايماندن توقفده معذور دكلدر وصبى عاقل مكلف بالايماندر درلر و شاهق جبلده حاصل اولوب تبليغ دعوت اولميانلر كفره و ايمانه معتقد اولماسه لر بينه اهل ناردر ديرلر اما اهل سنته توسطه قايل اولوب درلركه تبليغ دعوت اولميانلر مجرد عقل ايله مكلف بالايمان اولمزلر ايمان وكفره اعتقاد ايتمه لر معذوردرلر اما الله تعالى انلره استدلاله و تأمله قادر اوله جق مرتبه وسعت ويرسه معذور اولمزلر تبليغ دعوت دخى اولماسه اما اشعرى قتنده اعتقادن

اعتقاددن غفلت ایله ویا اعتقاد شرك ایله هلاك اولسه‌لر دعوت
دخی یتشمسه معذورلردر وایمان صبی عاقل اشعریه صحیح دکلدر
اهل سنت قتنده صحیحدر اما مطلق بالایمان دکلدر قطعه

دل طفلنی بند ایدر عقال زلفی یا عقیله انی صاندی مکر لا یعقل
اولمایه که اقرار ایده چون قوللغنی یا مقبول اولور اقرار صبی عاقل

قطعهٔ دیگر لمنشیه

افزی کلیوب مجلسه تمارظن ایدر یا درسه مشغول اولور رفقتیه فضول
مرض جهل ایسه قدیمیدر یا الا نافع دکل شراب اصول

علم خلاف بین الامامین تعریف علم خلاف بر علمدر که ادلهٔ اجمالیه ده وادلهٔ تفصیلیه ده اولان استنباطات مختلفه‌نك وجوهندن بحث ایدر نقض وابرام حیثیتی ایله وجوه مزبوره‌نك بعضیسنه ابوحنیفه ذاهب اولمشلر وبعضیسنه احمد بن حنبل ذاهب اولمشلردر معلوم اوله که فروعده یعنی فروع دینده خلاف مجتهدین اَلاِخْتِلَافُ بَیْنَ اُمَّتِی رَحْمَةٌ موداسنجه رحمة عظیمه‌در زیرا رحمت شامله رحمتدر واختلاف سبب تعبدر نظر وفکر ایله وتعب مذبور اولمسه خاطرلره خطور حاصل اولوب علم شریعت نابود اولوردی نَقْلِ اولنور که عصر صحابه ده وصدر تابعینده اصلا مؤلف کتاب یوغیدی عدم احتیاجه بناءً وکتب متداوله هجرتك یوز یکرمی سنه‌دن صکره حادث اولدی که جمیع صحابه وخیار تابعین منقرض اولمشیدی واول تصنیف اثاردن کتاب عبد الملك بن عبد العزیز واقع اولدی ومدینه‌ده امام مالك بن انسك موطاسی پیدا اولدی مبادیسی

علم

علم جدلدن مستنبطدر فائدهسی دفع شکوك وکتب معتبرهکندن
منظومهٔ نجم نسفی وغیرها **مسئله** اکر غاصب ظالم برمسلماندن بر درخت
غصب ایلسه وبناء سراینه وضع ایتسه صاحب درخت درختی عینی ایله
بولوب طلب ایتدکده حکم نه وجهیله در **جواب** امام شافعی قاتنده بنا
هدم اولنوب درخت درخت صاحبنه حکم اولنور امام اعظم قاتنده
درختک قیمتی حکم اولنور اما دلیل امام اعظم بودرکه غاصب درختی
الدوغی بناسنه وضع ایتدوکی کبی هلاک حکمنی بولدی مثلا احراق ایتدوکی
کبی اولدی پس بو تقدیرجه حق مالک اندن منقطع اولوب قیمته رجوع
اولنور تحقیق کلام بودرکه محل واحدده حقلین جمع اولدی زیرا حق
مالک درخته تعلق ایدوب وحق غاصب ینه بنایه تعلق ایتدی
پس حقینک محل واحدده یعنی بنا ایله درختک مجموعنده اداسی ممکن
اولمیجق جانب راجح اعتبار اولندی رجحان ایسه حق غاصبده ظاهردر
زیرا حق غاصب بناده جهتلین ایله قائمدر اما حق مالک درختده
من وجه قایم من وجه غیر قایمدر زیرا درخت من وجه مستهلکدر پس
حق غاصب تقدیم اولندی **اعتراض** درخت من وجه باقی من وجه
هالک اولمق امر محالدر زیرا بقا وهلاک ضدّاندر والضدان
لا یجتمعان فی محل واحدٍ امام شافعی رحمة الله ایدرکه حق مالک
منقطع ودرخت هالک اولمز زیرا عینی قایمدر تصرف غاصب
ایله ملکنه تابع اولمز نته کیم غاصب جامهٔ مغصوبی کندو جامهٔ مملوکی
ایله مخلوط ایدوب صندوقنه وضع ایتسه حق مالک جامهدن منقطع
اولمز وهمچنان غیرک ارضنده کوشک بنا ایتسه صاحب ارض احقّ

ارضنك حقی ساقط اولمز اعتراض علینی درخت قائم ایدوكی مسلم
دكلدر زیرا صفت منقولیت عقاریته واصلیت تبعیته متبدل اولدی
زیرا تابع ملك غاصب اولدی اول سببدندركه بو محلده شفعه ثابت
اولور عند وقده كی جامعده اولمز حكایة امام شافعی حضرتلری بیوررکه
بركون محمد بن حسن ایله اتفاق صحبت واقع اولدی اثناء كلامده بكا دیدیكه
مسموعمدركه مسئلهٔ غصبده بكا خلاف ایدرمشسن بن داخی كلمهٔ ایجاب ایله
جواب ویرجك بنی امتحان ایچون مناظره یه میلان كوستردی بن دخی
دیدمكه فرمان سزككدر پس ایتدیكه قوللك ندر اول غاصب حقنده كه
چوب ابنوسی غصب ایدوب بناء دارینه الحاق ایتدی و درزود یوارینه
هزار دینار خرج ایتدی بعده مالك ابنوس عینی ابنوسی بولوب
شاهدینی اقامت ایتدی بن جواب ویردمكه قبل القضا مالكا ابنوسدن
قیمتنه رضا طلب ایدرینی راضی اولمز ایسه ابنوسی بنادن قطع ایدوب
مالكنه دفع ایدرم پس محمد بن حسن دیدیكه پیغمبر علیه السلام بیوردمادیمی كه
لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْاِسْلَامِ بن دیدمكه غاصب ضرری نفسنه كندوسی
ایتدی اول زمانده كه مال مغصوب اوزره بنا وضع ایلدی اعتراض محمد بن
حسن دیدیكه قوللك ندر بر كمسنه برابریشم غصب ایدوب جراحت شكمنی
دیكسه مالك ابریشم اثبات حق ایتدكده شكم غاصب شكافته اولنوب
عینی ابریشم صاحبنه تسلیم اولنورمی اولنمزمی جواب ویروب دیدمكه
اولنمز پس محمد بن حسن الله اكبر كندو قولنه خلاف مقرر اولدی دیدی
بن دیدمكه اگر ابریشم مجروحك ملكی اولسه دیلسه كه ابریشمی قطع ایدوب
شكمنی چاك و نفسنی هلاك ایده مجروحه مباحمی اولور محرممی ایتدیكه

مباح اولمز بلکه محرم اولور پس دیدیلر که اگر چوب آبنوس صاحب بنانک
ملکی اولسه و دیلسه که آبنوسی قلع ایدوب بناسن ویران ایده صاحب
بنایه مباح می اولور محرم می امام محمد دیدیکه مباحدر پس بن دیدم که یرحمک الله
مباح محرمه قیاسی دأب عقل و شناسی دکلدر بو مسئلهٔ خلاف اوزره
قالدی معلوم اوله که ابتدای خلاف امام شافعی ایله اصحاب حنفی
ما بیننده بو مسئلهده واقع اولدی کذا فی بواقیا المعلوم حکایت ایدرلر که
امام محمد حضرتلری رجل سمین ایدی امام شافعی حضرتلری انلرک حقنده
بیورمشدر ما رَأَیتُ رَجُلًا سَمِینًا اَخَفَّ رُوحًا مِنْهُ یعنی کثیف بدنلو
اسمنلرده امام محمددن روحی خفیف رکیک کمسه کورمدم امام محمد
فقهی ابو حنیفهدن و ابو یوسفدن اخذ ایتمشدر مسئله منیٔ آدمی
پاکمیدر ناپاکمیدر جواب امام شافعی قاتننده پاکدر ابو حنیفه قاتننده
ناپاکدر دلیل ابو حنیفه ایدر که خروج منی موجب طهارت کبرادر پس
نجس اولمق اولی در نته کم مذی موجب طهارت صغرا ایکن نجسدر
پس غلیظ طهارت غلیظ نجاست سببی ایله اولور اعتراض طرف
شافعیدن اعتراض اولنور که خروج نجسک وجوب طهارته تأثیری
یوقدر زیرا طهارت تعبد محضدر و علتی معقول المعنی دکلدر و مذی
و مذی موجب طهارت اولمقدن نجس اولمق لازم کلمز زیرا نمازده قهقهه
قهقهه ابو حنیفه قاتننده موجب وضودر مع هذا نجس دکلدر نته کم
خروج ولد و حصات خشکک موجب طهارتدر اما نجس دکلدر و شافعی
ایدر که منیٔ آدمی اصل پاکدن متولددر که انبیا ندن و مادهٔ جسم
پاکدر که ولددر پس نطفهسی دخی شیئ طاهردر بیضهٔ طلخه قیاس اولنور

اعتراض جانب حنفیدن اعتراض اولنور که علقه بالاجماع نجسدر
مع هذا اصل پاکدن منفصل ومادهٔ اصل پاکدر وعلت نجاست دم اولدوغیدر
پس منی نك دخی خود اصلی دمدر نهایت اتشی شهوتله پاجنی اولمشدر نته کم کل سوفی
تصعید اتشی ایله سفید اولور سبب بودر که اکر جماعده افراط اولنه منی قان رنکنده
نازل اولور پس لابددر که نجس اوله تم الجواب اما اعتراض شافعی ده طهارت
تعبد محض دردیدوکی کندو اصللرینه مبنی در زیرا شافعی قتنده بر محلی
ما ایله تطهیر ایتمك تعبد محضدر وانقیاد شرعدر علتی معلوم دکلدر اما امام
اعظم قتنده قوة ازاله ایله معللدر یعنی مذیله نجاست اولدوغی ایچون تطهیر ایدر
دیر زیرا بالاجماع ثابتدر که ما اصابت ایتدوکی محلی نجاستدن مطهردر وثبوت
حکم طهارت علتی زوال نجاستدر دیو بو وربعده طهور بل نجاست اولان مایعاتی
بوکه قیاس ایدر خل کبی مثلا اعتراض اصحاب شافعی ایدر که نص معلل
اولمغه تعلیل ممکن کرك بو ایسه خود ممکن دکلدر زیرا اکر طهوریت ما قوت ازاله
ایله معلل اولیدی طهر کن طهارت حاصل اولمزدی زیرا آب که محل نجاسته
متصل اوله ابتداءً نجس اولور پس فائدهٔ طهارت بذل حاصل اولور
ودخی محل مذبوردن منفصل اولان ما محل مذبوره متصل اولان مادن
جزء در ما منفصل اولان خود بالاجماع نجس در پس ماء متصل دخی قیاسا
نجس اولدی اما شرع طهارتنه حکم ایتدی ضرورت حاجت ایچون بو تقدیرجه
مانك طهوریتی بر حکم شرعیدر که معقول المعنی دکلدر پس سایر
مایعات علتده مشترك اولوب بوکا قیاس اولنمز اما اصحاب حنفی ایدر که
مادامکه اب محل نجاسته مترددر نجس اولمز منفصل اولمایچه حاصل کلام
شافعی حالت ملاقاتك اولنی اعتبار ایدر حنفی اخرکی اعتبار ایدر مسئله

زید

زید عمره امر ایدوب اکراه ایله بکری قتل ایتدرسه عمره قصاص لازم کلورمی کلمزمی

جواب امام شافعی قاتلنه قصاص اولنور امام اعظم قاتلنه اولنمز امام
ابو حنیفه رحمه الله ایدرکه قاتل فی الحقیقه مکرَهِ قتل اولندرکه مکره قتله محمولدر
آلتی قتلدر مثلا شمشیر مثابه سنده در فعل خود مالکدر محمولک دکلدر
زیرا کندو اختیارینه قالسه قتل ایتمز ایدی پس بالاجماع قصاص مکره آمر
اوزرینه واجبدر بو قوله اعتراض ایدوب دیرلرکه وقوع قتل حقیقتده مکره
مکرهدن مثابه‌در و دعوای آلت باطلدر زیرا آلت جامددر جامد ایچون
اختیار مفقوددر امّا مکره مختار اولدوغنه دلیل صواب بودرکه مکرَه
آخرتده مستوجب عقاب اولور اکر مختار اولمسه عقاب اولنمز بو تقدیرجه
مکره آمرَه وجوب قصاص مباشر قتل اولدوغیچون دکلدر بلکه مسبّب قتل
اولدوغیچوندر نته‌که بریکسنه طریق واسعده چاه قازوب اول چاهه بر تباه
دوشسه حکم تسبیب ایله حافر بئره ضمان واجب اولور و امّا امام شافعی
بیوررکه قتل محض شرائط عمدیت ایله مکرهدن حاصلدر پس قصاص دخی
واجبدر نته‌کم طوعا هلاک ایتسه واجب اولدوغی کبی زیرا اکراه مجرّد
مکرهدن طلب فعلدر تخویف و تهدید ایله فعله مجالی اولمیاندن طلب
فعل محالدر چونکه مطلوب مکرِه و مکرهدن حاصل خصوصا مکره اولان
مقابلده عقاب اخرویه واصل اولدی صحیح اولدیکه مکره حقیقته فعلی مصدر
پس وجوب قصاصه مظهر اولدی **اعتراض** بودرکه مکره قتلده مختار دکلدر
بلکه شمشیر صفت قبیل مکرهدن مستعملدر مثلا مکرِه مکرهی کندو الیله طوتوب
بر صبی یه ضرب ایدوب هلاک ایتدیکی کبی محصل منشأ خلاف بین الامامین
بودرکه وجود اکراهدن صکره امام اعظم قتلنده مکره | مسلوب الاختیار

شافعی قاتنده مختاردر السلام علی من اتبع الهدی رباعی

قیاس عقلله دفع اولنمز اوهام ❊ بنجه بر بو خلاف ونقض وابرام

نتیجه حاصل اولمز بو جدلدن ❊ سنی بو وهم علمی قور عملدن

علم التفسیر وتعریفه علم تفسیر بر علمدر که معنای نظم قرآندن بحث ایدر
قواعد عربیت مقتضاسی اوزره مبادیسی اصول کلام واصول فقه وعلم
جدل وغیرهادر غرضی معرفت معانی قرآن فائده‌سی احکام شرعیه‌نک علی
وجه الصحة استنباطنه قدرت کتب مصنفه‌سی مختصراتدن زاد المسیر
ابن جوزی وجیز واحدی تفسیر واضح امام رازی وتفسیر جلالین که نصف
ثانیسی جلال الدین محلی نکدر ونصف اولی جلال الدین سیوطی نکدر متوسطه‌دن
وجیز واحدی وتفسیر ماتریدی وکشاف زمخشری وتفسیر بغوی وتفسیر کواشی
وتفسیر تیسیر نجم الدین نسفی وتفسیر بسیط واحدی وتفسیر قرطبی و
مفاتیح الغیب امام فخر الدین رازی ویدی جلد تفسیر لبابی وقرق جلد تفسیر عالی
معلومدر اوله که اکثر مفسرین نظم قرآنی فنون غالبلری اوزره تفسیر ایتمشلردر
ثعلبی ده غالب قصصدر ابن عطیه ده غالبی عربیتدر زجاجک معانیندر
کواشیده قرائتدر بغویده اخباردر رازیده فائل حکمت لبابده ادب
وبعضی تفسیر تأویله مقتصردر حقایق سلمی کبی تفسیر فاتحه کبی صدر الدین
قونوینکدر وتفسیر فناری وقاشانی کبی اقسام قرآن امام زمخشری
قولنجه التی بیک التیوز التمش التی آیتدر بیک آیتی امر بیک آیتی نهی
بیک آیتی وعد بیک آیة وعید بیک آیة امثال عبر بیک آیة حرام وحلال
قصاص بشیوز حرام وحلال یوز آیة دعا وتسبیح التمش التی آیة ناسخ منسوخ
وقرآن عظیمده واقع اولان خلافک منشائی سکز صورتدر صورت

اولی

حلبی ٦٦٦٦

اولى اشتراك الفاظ صورت ثانيه حقيقت ومجاز صورت ثالثه افراد و
وتركيب صورت رابعه خصوص وعموم صورت خامسه روايت ونقل صورت
سادسه نص واقع اولميان محلده اجتهاد صورت سابعه ناسخ ومنسوخ صورت
ثامنه اباحت وتوسيع اگر صور مذكوره نك جميعيسى اصل واحده وقانون
منفرده عائد اولسه كه حقيقت خفيهٔ كتاب كريم ونتيجهٔ نجواى كلام
قديمدر علماء امت اتفاق ايدوب وتيرهٔ وحدريه وطريقهٔ منفرديه
سالك اولهلر ايدى وسور قرآن جمله يوز اون سكز واولنده حروف
مقطعات اولان سوره لر يكرمى طقوز سوره در و ترتيب وضع مصحف
كاه اوايلده بحسب الحروف مناسبت اولدوغيچوندر حواميمه اولان كبى
ياخود آخر سوره نك اول سوره يه آتيه يه مناسبتى ايچوندر ومناسبت معنويه
اولدوغى آخر الحمد ايله اول بقره كبى مناسبت لفظيه آخر تبت ايله اول
اخلاص كبى كه احد لفظى ايله صمد لفظى يكديگره متحددر ياخود جملهٔ
سوره نك جملهٔ سوره يه مشابهتى ايچوندر مثلا والضحى ايله الم نشرح
كبى الى غير ذلك مقدمهٔ عيون التفاسيرده اصول مفسرين دورتدر
معرفت انزال وتنزيل وتفسير وتأويلدر انزال قرآنك لوح
محفوظدن دفعةً ملك سماء دنيايه نزولنه ديرلر اول ملكه عقل فعالدر
تنزيل جبرائيل واسطه سيله قرآنك بحسب المصالح قلب رسول الله
لايحه اولمسنه ديرلر تدريجله پس انزال امر دفعيدر تنزيل امر تدريجيدر
تفسير معناى آيتى وشأن آيتى وسبب نزولنى توضيحدر دلالت ظاهره
ايله تأويل آيتى معناى ظاهرندن معناى محتمله صرف ايتمكدر چونكه
معناى محتملك كتاب سنته موافق اولسه نته كه الله تعالى نك يخرج الحى

يخرج الحي من الميت ديدوكي قولندن مراد بيضه دن طيري اخراجدر
ديلسه تغير اولور اما مراد مؤمني كافردن اخراجدر ياخود عالمي
جاهلدن اخراجدر ديلسه تأويل اولور اوتكي سماعه موقوفدر
زيرا ** مَنْ فَسَّرَ الْقُرْاٰنَ بِرَأْيِهِ فَقَدْ كَفَرَ * حديثي مقرردر اما ثانيسي
محتاج دكلدر نَوَادِرْ قرآن عظيمده ايكي ايت واردر هر برسنده حروف
هيجا جميعاً موجوددر برسي سورهٔ ال عمرانده ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ * اخر
آيته وارنجه ايكنجيسي سورهٔ فتحك اخرنده * مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ * اخر
ايته وارنجه وسوره يوسفده يدي حرف واردر متحرك بري بري يانده
رَاَيْتُ اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا كبي وسورهٔ هودده دورت ميم واردر بر بري
يانده عَلٰى اُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ كبي وايكي موضعده كلمهٔ مقلوبه واردر
بريسي سورهٔ يس ده كُلٌّ فِي فَلَكٍ بريسي سورهٔ مدثرده وَرَبَّكَ
فَكَبِّرْ الى غير ذلك پس معلوم اوله كه علم قرآن مجمع علوم ومقصد
اهل رسوم. كان گهر. و دريای درر. شجرهٔ معالی. و سرمايهٔ ربانى
حبل متين. نور مبين. شفاء نافع. ضياء لامع. عروهٔ وثقى. عصمت
منجى. در صحف اولنده اولان انوار معانى. بونلك شمع طومارنده
مطوى وزبر متقدمينده يازيلن اسرار ربانى بونلك استار رموز
رموزاتنده مختفى دركه * وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ **
عبد الله بن مسعود بيورركه من اراد العلم فليتفتش من القرآن
فان فيه علم الاولين والاخرين * وساير فنون كتاب علم قرآنه نسبتله
مثابهٔ نور افتابدركه بعضى تقديم وبعضى تأخير اولنمشدر قبل الطلوع
او لاكن نوريله بعد الغروب اولان نور كبي يوخسه بويله دكلدركه تقديم

اولنان فنونڭ مزيتى ذاتيه سى اولانته كه بو شعرده شعر عربى
الوانها شتى الفنون فانما تسقى بماء واحد من منهل آل واصحاب
تفسير صحابه دن بش نفر كمسنه در حضرت على ابن ابى طالب كرم الله
وجهه و عبد الله ابن مسعود و عبد الله بن عباس و زيد بن ثابت
و ابى ابن كعب رضوان الله تعالى عليهم اجمعين مسئله قوله تعالى واخر
واخر دعويهم ان الحمد لله رب العالمين الايه سؤال اولنوركه بو كلام
بهشتده واقع اولنمه كركدر احوال بهشتيانڭ خود اخر اولمز پس كلامڭ
مفهومى نيجه ظاهر اولور جواب ويريلوركه بهشتيان بو كلامى مائده
خلدڭ اخرنده ديسه لر كركدر روايت اولنوركه قرق ييل مائده
خلدڭ كنارنده اوتوره لر اخر اولدقده الحمد لله رب العالمين ديه لر
واول قرق ييلده يدكلرى طعام عرق اولوب اعضالرندن چيقه و
اول عرقڭ طيب رايحه سندن جميع بهشت معطر اوله پس اخردن
مراد اخر مائده اولدى اخر احوال اولمدى قاطبۀ عقلا و زمرۀ علما
قاتنده مقرر و مثبت دركه حال اخرتڭ كيفيتنه نه عقل دوربين
مشرف ونه ذهن اصابت قرين واقفدر امور اخرتدن نصيب عقل
تصديق ايماندن غيرى يوقدر اما عقل ايچون علم الله طريق نظر
صنع ايله راه ممكندر وتصديق پيغمبردن ميسردر پس چون بو ايكى
اصل كامل و علم يقينى بو ايكى اصلدن حاصل اولدى ايسه بزه
واجب اولديكه امور غيبيه دن هر امركه الله و رسولى بزه تبليغ ايده
اكا تصديق و ايمان كتوروب محكوم فرمان اوله وز نه كيفيتدن سؤال
ايده وز ونه كميتده وهم و خيال قوللنه وز مباداكه اول كيفيت بزى

بزی سرمست وادئ حیرت ایدوب راه ضلالته القا ایده نعوذ
نعوذ بالله من الحور بعد الکور مسئله قوله تعالی لا اقسم بهذا البلد
وانت حل بهذا البلد الایه مفسرین ایدرلرکه بلددن مراد
مکه در پس معنا بلد مکیه قسم ایتمزن دیمک اولور واتفاق
مفسرین بودرکه والتین والزیتون وهذا البلد الامین قولنه
بو قسم اولنان بلد امین مکه در بو تقدیرجه کلامین ما بینینه تناقض
اولدی جواب دیمشلرکه معنای ایت دیمکدرکه قسم ایتمزم مکیه
مادامکه سن مکه ده اولهسن زیرا سنک حضورینه قسم سنک اوزرینه
اولورکه طراز نعمتک ایله مطرز وتاج لولاک ایله متوجسن مکه
اوزرینه اولمز الله تعالینک وانت حل بهذا البلد دیدوکی بو معنایه
سند در بونک مثلی اولدرکه مادامکه صدفده در موجود اوله
صدفک قیمتی نابود اولور اما چونکه درصدفدن جدا اوله صدف
چون دخی برقیمت قدرنجه پیدا اولور اما وهذا البلد الامین
قولنده قسم مکه یه مخصوص دکلدر بلکه قسم مکه ده نازل اولان
قرآنه در تحقیق کلام بودرکه تین وزیتون بلاد شامده ایکی کوه
بنامدر بریسنده درخت انجیر بسیار وبرینده شجره زیتون بیشماردر
حضرت عیسایه انجیل بو ایکی کوهده نازل اولمشدر وطور سینین
برکوه بر تمکیندرکه معروفدر حضرت موسی یه موضع مناجات ومحل
نزول توریة اول کوهدر وبلد امین مکه مکرمه درکه اول قرآن انده
نازل اولمشدر پس دیمک اولورکه قسم رسول خدا ویه درکه تین وزیتونده
کتاب انجیلی عیسی یه ارسال وطور سیناده توریتی موسایه انزال ومکه ده
قرآنی

قرائنی حضرت فخر عالم محمد المصطفی علیه وسلم ابلاغ ایتدی بعض مفسرین
لا اقسم در یا لکن لام ایله همزه ایله در نهایت فتحه لام اشباع اولنور
الف متولد اولدی دیمشلر قرائت ابن کثیر دخی بوکا شاهد درکه انلر
اشباع ایله فتحه سورت لأقسم اوقمشلر اما فتوا قولنجه لاجوا بدر
منکر بعث اولنلره یعنی لیس کما تقولون اقسم بهذا البلد واقسم
بیوم القیمة پس بو قول اوزره مکیه قسم مثبت اولور منفی اولمز اما
قول اول اوزرینه مکیه قسم منفی اولور رسول الله مثبت اولور والله
اعلم **مسئله** قوله تعالی ان ربک لذو مغفرة للناس علی ظلمهم
الایه سؤال اولنمشکه ایه کریمه ده ظلم مقابلنده مغفرت اولمق
فهم اولنور ظلم خود سبب عقوبتدر سبب مغفرت دکلدر با خصوص
ظلمدن مراد بو موضعده کفردر زیرا سورهٔ مکیه در واهل مکه نک
ظلمی کفردر **جواب** روایت اولنور که بو سؤالی بعینه مقاتل ابن حیان
بر مرد فقیه ایراد ایتدی که ایکیسی بر پادشاه مجلسنده حاضر ایدیلر
غرضی اول مجلسده فقیهه تصدر ایتمک ایدی فقیه جوابدن عاجز
اولیجق ملک مقاتله مقابله ده سن حل مشکل ایله دیو. مقاتل
دخی جوابنده دیمش که مغفرتدن مراد بو محلده یارلغمق دکلدر
بلکه تأخیر عقوبتدر نته کیم الله تعالی بیورر ولو یؤاخذ الله الناس
بظلمهم ما ترک علیها من دابة ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی
الایه اما ظلم کفر معناسنه اولمیجق اشکال اولمز زیرا مؤمن ایمانی
حسبی ایله استحقاق مغفرتدن ساقط اولمز الله اعلم **قطعه**
دوشنده کوردم جمله محو اولمش وجود ما سوا بر معبد بولمدم بو خوابی تعبیر ایلیه

ایه عشقک جریان هب تفظنی ازبرلمش برمفسو بولمدم اما که تعبیر ایلیه
علم تصوف وتعریفه تصوف برعلمدرکه روحک معرفت مبدء ومعاده
کیفیت سلوکندن بحث ایدر ریاضت ومجاهدت ایله پس معلوم اولدیکیم
علم تصوف صفوت علوم وحلیهٔ علماء رسوم درکه ظاهر علم باطنی
مکمل وعلم رسوم علم حقیقتمز معقول اولمز علم ظاهردن مراد تدبیر
معاش وتکمیل معاملات ناسدر علم باطندن مقصود تصفیهٔ دلدر
صفات کدوراتدن وتزکیهٔ نفسدر اخلاق مذمومه دن که مؤداسی
تَخَلَّقُوا بِاَخْلَاقِ اللّٰهِ حلیه‌سی ایله محلی اولمقدر مصرع به بلنی تفاوت راه
از کجاست تا بکجا هر عالم که فریفتهٔ جاه واسیر شهوت اولمیه اخر
الامر جذبات سلسلهٔ توفیق ایله بو طائفه یه رفیق اولمق مقرردر
حکایه اولنورکه داود طائی حضرتلری که اعظم اصحاب ابو حنیفه‌در
اخرکار عزلت اختیار ایلیوب راه طریقه سالک اولمش ایدی قاضی
ابو یوسفدن روی کشیده ایدی که بزم استادمز ضرب تازیانه ایله
قضایه رضا ویرمدی ابو یوسف طوعا اختیار ایتدردر ایدی باخصوص
زمانه ده قضا وتدریس تازیانهٔ علم ومعرفت اولمشدر نعوذ بالله
من شرور انفسنا وسیئات اعمالنا وکتب تصوف حد واحصادن
خارجدر اما بو فنده قیل وقال نافع اولمز حال کرکدر درلر لکن رسالهٔ
قشیری وقوت القلوب ابی طالب مکی مالابدی مشتمل‌در واتفاق
بونک اوزرینه درکه فتوحات مکیه‌دن انفع واجمع اولمیه مسئله
تصوف ندر جعفر خلدی قدس الله روحه بیورر که اوج مسئله بکا
دشوار کلدی جمله دن بری تصوف قدر بخه مشایخدن سؤال ایتدم

50

لکه جواب شافی ویرمدی تا که بر کیجه جناب سرتاج انبیا محمد المصطفی
علیه السلام حضرتلرینی خوابده کوردم و تصوفدن سؤال ایتدم بیوردیلر که
ترک الدعاوی وکتمان المعانی یعنی تصوف دعوالری ترک ایدوب
معنالری پنهان ایتمکدر بعده توحیددن سؤال ایتدم بیوردیلر که
ماعقده فکرک واحاط به وهمک واجبته بجوانحک سک فالله تعالی
یخالف ذلک انما یجرد فی التوحید من اربعة من الشرک والشک
والتعطیل والتشبیه یعنی هرنسنه که اندیشه‌ک الی محدود ایتمشدر
ویا وهمک محیط اولمشدر ویا حواس خمسه‌ک ادراک ایتمشدر ذات باری
انک خلافیدر و توحید خداده اشیاء اربعه‌دن تجرد کرک شرکدن
وشکدن وتعطیلدن وتشبیهدن وبعضیلر دیمشلر که تصوف اشیاء
اربعه‌دن عبارتدر توبه از ناشایست یعنی لایق اولمیاندن
رجوع ایتمک ایکنجی صدق در طلب یعنی طلبده صادق اولمق اوچنجی
ورع در شبهات یعنی شبهه‌لرده پرهیزکاری دوردنجی فنا در توحید یعنی
مرد سالک شهود جلال ذات حقده وجود صفات خلقی معدوم
وفانی کوروب اوز نفسنی دخی بو اثناده محو ومستهلک کوروب
سلطان توحید بوله پس لفظ تصوفده تا توبه‌یه صاد صدقه واو ورعه
فا فنایه اشارتدر دیدیلر الله اعلم مسئله الصوفی ابن الوقت
دیمنک ندر جواب معلوم اوله که زمان اوچ قسمه منقسمدر ماضی
مستقبل وحال ودیمشلر که ماضی ایچون عودت یوق مستقبل
ایچون حکم یوق وحال ایچون توقف یوق وحال ووقت بر معنایه‌در
بو معناده خلیل ابن احمد دیمشدر امس قدمات والیوم فی النزع

فی النزع وغداً لم یولد ودخی دیمشلردر الماضی لا یذکر والمستقبل
لا ینظر والحال یعتبر بس معلوم اولدیکه وقت زمانینی ما بیننده
بر زخدر برطرفی ماضیه ناظر وبرطرفی مستقبله متوجه در نعتنده سریع
سریع الزوال اما کثیر النفعدر جائزدر که سالکک وقت واحدده ونفس
منفرددده بر دولته واصل اولا که مدت عمرنده اول دولتی حمایتنده
اولهنه که حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لی مع الله
وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل صاحب وقتک اکمل نعمتی
اولدر که تحت ماضیدن حالی وحالندن راضی درکه الغایب
لا یدرک مضمونی اکا علم یقینی در ونار انتظار مستقبل که موت
احمردر درلر اکا کارکر اولمز اهل نعمتنده صاحب وقتک بو ایکی
نعمت مقرردر نته که شاعر دیمشدر شعر صوفیان دردمی دو عید کنند
عنکبوتان مگس قدیر کنند بس معلوم اولدیکه صوفی ابن الوقت
اولمق ولادت حسبی ایله دکل ملازمت حسبی ایله در نته کم شعر عربده
واردر انا ابن اللقا انا ابن السخا انا ابن الضراب انا ابن الطعان
مسئله سبب ندر که پیغمبر حضرتلری کاهی تیغ لسانلرینی الفقر فخری
جوهریله مرصع و کاهی انشاء نطق وبیانلری اعوذ بک من الفقر
فقره سی ایله موشح قیلورلر جواب معلوم اوله که حقیقت فقر نیازدر
وهیچ افرینه بی نیاز اولمز بلکه نیاز ایله ممتازدر زیرا هر موجود
فیاض بی نیازدن کندونک استمرار وجودی ایچون نیازمند در
بو معنایه دو کلی ما سوی الله فقیر ومستمند در اما درجات حاجات
متفاوته در بعضی لر فضلات عیشی ایچون طلب ایدرلر مثلا اسب

عربی

عربی وغلام عجمی واتقى لباسی واطیب طعام وشراب کبی وبعضیلر
مهمات معیشت ایچون استرلر مثلا حدیقهٔ کافی ولقمهٔ وافی ومسکن
لایق کبی وبعضیلر دفع اضطراب حال وسد رمق عیال
وستر عورت قلمغه مجال ایچون استرلر واول مقدارک طلب ووجدانندن
روز وشب سرکردان واداء حقوق اللهدن مهجور وپریشان اولوب
کذرلر بو اول فقردر که جناب مهتر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
اندن استعاذه قیلوب کاهی اعوذ بک من الفقر وکاهی کاد الفقر
ان یکون کفرا دیمشدر فقر اول که مابه الافتخاردر اول فقردر که
کشی کندو نیازمندلکنی دیدهٔ بصیرت ایله مطالعه قیلوب دوکلی
حالده محتاج ملک متعال ایدوکن بیلوب واول صفت ایله مباهات
ایدر اللهم احینی مسکینا مقالنی حسب حال ونتیجهٔ اعمال ایدر
منشور اولان لآلی حضرت امام غزالی کلامیدر اما شیخ نجم الدین
کبری حضرتندن فقر اوچ وجه اوزره منقولدر بوبری فقر
مقبولدر که فقری جانب حقه مقصور اوله که الفقر فخری حدیثنده
مسطوردر ایکنجی فقر مذمومدر که افتقار حقه مقصور اولمیه
وخلقه عموم اوزره اوله که اعوذ بک من الفقر وکاد الفقر ان یکون
کفرا حدیثنده مذکوردر اوچنجی فقر مردوددر که افتقار خلقه
مقصور اوله که الفقر سواد الوجه فی الدارین حدیثی اکا اشارتدر
نعوذ بالله من هذا الفقر الملی **قطعه** دلا بو مملکت ارض بدنه نکه قالدی
مملکت ایله بحر وجه ایت سمای تجریده صفای صوفی قوکسب ایله صفوة باطن
فنای فقری قوسعی ایت فنای توحیده **علم تعبیر خواب وتعریفه**

علم تعبیر بر علمدر که خوابده کورینن صورتک احکامندن وکیفیاتندن
ومعانی مناسبه ایله تعبیر ندن بحث ایدر کتب مختصره سندن فواید
الفوائد ابن دقاق مبسوطه سندن شرح بدر منیر جبلی وتألیف
ابی سهل مسیحی وتألیف مولانا محمد بن قطب الدین ازنیقی وغیرهما پس
معلوم اوله که علم تعبیر بر علم بی نظیر در که مقبول آرا و مرغوب انبیا
واولیادر یوسف صدیق صلوات الله علیه بونکله افتخار ومباهات ایدرایدی
که الله تعالی حکایت ایدر رَبِّ قَدْ آتَیْتَنِی مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِی مِنْ تَأْوِیلِ
الْأَحَادِیثِ تأویل احادیثدن مراد تعبیر خوابدر قال الله تعالی
لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِی الْحَیَاةِ الدُّنْیَا معنی لر بشری رؤیا صالحه ایله تفسیر
ایدزلر وپیغمبر علیه اکمل الصلوة بیورر که الحدیث رُؤْیَا الرَّجُلِ الصَّالِحِ
یَرَاهَا أَوْ یُرَى لَهَا جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِینَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ یعنی
ایو دوشکه رجل صالح کورر ومرد صالح ایچون کورلیور نبوتک
قرق التی جزوندن برجزودر اما اعداددن بومقداره مخصوص
اولمقدن مراد بودر که پیغمبر علیه السلام بعد النبوه وحی جبریلدن مقدم
التی ای مقداری رؤیا ایله عمل ایتدی بعده نبوة کامل اولدی یکرمی
اوچ ییل وحی ایله عامل اولدی پس التی ای یکرمی اوچ ییلک قرق
التی جزوندن برجزودر زیرا یکرمی اوچ ییل تضعیف اولنسه قرق
التی بلوک اولوب هر بلوک التی ای اولور ونبوة دخی قرق التی
بلوک اولور بعده تعبیر خواب عبوردندر عبور گچمکدر پس تعبیر
مخیل حکمیدن معنای حقیقته یتشمکدر یعنی صور خیالیه دن معانی
حقیقیه یه انتقال ایتمکدر علم تعبیرده ماهرو قواعد قرأینه

مستحضر

مستحضر اولنلرک بریسی محمد بن سیرین درکه رحمه الله و انک
عجایب تعبیرندندرکه بر کمسنه بو رؤیانک تعبیرندن سؤال ایلدیکه
واقعه سنده رجال و نسانک افواهنی و فروجنی مهرلر ایدی جواب
ویردیکه سن مؤذن ایمشسن رمضانده قبل طلوع الفجر اذان
اوقومشسن حالی مقاله مطابق چقدی و حکایت اولنورکه برکمسنه
بو رؤیادن سؤال ایتدی که زیتی زیتونه ادخال ایدر ایدی جوابنده
ایتدیکه سن والده کی تصرف ایتمشسن دیدی تفتیش الامرده ٩
موطوءسی اولان امه مشتراسی چقدی مسئله واقعه قاچ قسمه
منقسمدر و قنغی قسمی درستدر الجواب خواب اوچ قسمدر قسم
اول شول خوابدرکه تغیر مزاج و فساد عناصردن حاصل اولور
نته که سودا غالب اولسه سیاهلر و مرده لر و قبیح نسنه لر کورر
صفرا غالب اولسه آتش و چراغ و خون و صفرا رنکلو نسنه لر کورر
بلغم غالب اولسه روزکار و سفید نسنه لر کورر برف و یخ کبی و آب
کبی خون غالب اولسه روزکار و چنک و عود و غنا و سرور ٧
کورر بو مقوله نک نماینده سی دیو رجیم در حکیم ایدر قوه تخییله
محاکیه مجبولدر یعنی جبلی حکایت ایدیجی لک اوزرینه در هر نیه مقارن
اولورسه کرک هیئت ادراکیه و کرک هیئت مزاجیه مثلا خیرات
و حسنالت صور جمیله ایله حکایت ایدر و علت صفرالی الوان صفرا ٨
ایله حکایت ایدر قسم ثانی اول دوشدرکه هنوز نافعه ایکن بعضی
اشیایه حس متعلق اولوب و هنوز محسوس اولان شیئک صورتی ٧
خیالده درست منعقد اولمامشکن خوابه وارسه اول صورتی خیالده

خيالده بعينه كورر بومقوليه اضغاث واحلام ديرلر اوضغاث ديو
لغتده رنكارنك كياه دسته لرينه ديرلرنته كه كيا نلك الوان مختلفه سي
نمايشي بيجا ضلدر بومقوله دوشلر دخي صورلي حقيقت دراول
اجلدن قابل تعبير دكلدر نته كه الله تعالى حكايت ايدوب
بيورر ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ﴾ زيرا بوصورتلر خوابده
صادر اولمز بلكه بيدارلقده تخيل ايتدكلر ايدركه خوابده نمايشي ايدر
اما قسم ثالث كه قابل تعبيردر انك نمايندسي فرشته دركه فرمان
خدا ايله معاني لباس صورده جلوه كر قيلوركه صورمزبوره اول
معانيه مناسب وانلري محاكي اوله ونمايشي مذكوركاه بشارت وترغيب
ايچون وكاه انذار وترهيب ايچون اولور وبواقسام ثلاثه نك وجودينه
دليل مخبر صادقك قوليدركه ابوهريره رضي الله عنه حضرت رسول
اكرم ونبي محترم عليه الصلوة وسلم دن روايت ايدر الحديث الرُّؤْيَا ثَلَاثَةٌ
فَرُؤْيَا بُشْرَى مِنَ اللهِ وَرُؤْيَا تَحْذِيرٌ مِنَ الشَّيْطَانِ وَرُؤْيَا يُحَدِّثُ
بِهَا الْإِنْسَانُ نَفْسَهُ فَيَرَاهَا فِي النَّوْمِ الحديث مرصادالعباد صاحبندن
منازات ادلوكتا بندن ترجمه اولنمشدركه ذكر اولنور اما حقيقة
النوم الخ يعني حقيقت نوم نفسك الات حواسي معطل قلمه سيدر
كه اراحت ايچون زيرا الات حواس الات جسمانيه ايچوندر هربري
برماده ده حال اولمش صورتدر پس جميع اجسامه عارضي اولان
فتوردن بونلره دخي كلال وفتور لازم وحاصل اولور بوتقديرجه
حالت اولايه عودت ايتكه اراحتدر مضطر اولوركه عارضي اولان
نقص وخلله بدل ما يتحلل حاصل اوله مثلا عيني قچن كه نظره مشغول
اوله

53

اوله فعل رؤیتی تمام ایتمز الا بطون دماغده اولان شریانلرده کی
روح منجذب سببی ایله تمام ایدر بعده اول وقتده اولان روح صافی
تدریجله متحلل اولوب کته کدر لاحق اولور اول سببدندرکه فی الحال
ناظر عینندن تألم حس ایدر خشونت بولور مثلا شول حوض کبی که
ماء صافی بر ایکی منفذدن مادت کثرت جریانه واقع اوله صافی
کیدوب کدری قالجق مقرردر اما منفذ ماسد اولنه کرو حالت
اولایه عودت ایدر والا ماء حوض فانی اولوب امر فاسد اولور
عینک دخی منفذ روحی منسد اولوب اجفانی منطبقه اوله روح
صافی کیرو مجتمع اولوب حالت اولایه عاید اولور سائر حواسلا
دخی حالی بویله در پس معلوم اولدی که حالت نومده نفس ناطقه
جزئیات خارجیه دن فارغ اولیجق حینی یقظه ده حواسدن
مستفاد اولوب حافظه ده مستحفظ اولان صوره مشغول اولوب بعضنی
بعضیسی ایله ترکیب ایدرلر مثلا انسان کندوسنی طائر کوردیکی کبی
بو مقوله یه اضغاث دیرلر اما نفس ناطقه حواسدن التفاد ایتدوکی
اشیانک تتبعنه مشتغل اولمیوب فضائل روحانیه غالب
ورذایل جسمانیه مغلوب اولسه عالم کونده اولان احوال مستقبله
مستقبله یی وامور آتیه یی مشاهده قیلور اگر بهذا المعناده حظ
وافر ایتمش ایسه کوردیکی بغیر تأویل صادق اولور زیرا صور
معانئ بعینه مشاهده قیلور اگر حظی قلیل ایسه کوردیکی رموز
اشارات اولوب تأویل و توجیهه محتاج اولور اما حال مذکور حال
نبوتک غیریدر زیرا بو حالت نبی علیه السلام نومده و یقظه ده مستمر

مستمر ایدی زیرا انلرك روح متهنه بلری جزئیّات حسّیه وحواس
ایله مشغول دکل ایدی عالم غیبه توجهلری غالب ایدی نوم ویقظه
تفاوت ایتمز ایدی سائر انبیاده دخی بویله در اما عوام الناسده
امر برعکس در زیرا انلرك شهادته وصور جزئیاته توجهلری غالبدر
نته کیم مشایخ عظام وحکماء الهیّون کتب ورسائلده ذکر ایتمشلردرکه
چون نفس ناطقه فضائل قدسیه وکمالات روحانیه ایله قوت بولوب
وقوای بدنیه نك سلطانی تقلیل طعام وشراب ایله ضعیف اولسه احیاناً
کدورات بدندن متخلص اولوب عالم قدسه مشرف اولور پس اکا
انوار حق اشراق ایدوب عالم مثالده ولوح محفوظده مرتسم اولان
امور ماضیه وحوادث آتیه دن مغیبات کونیه یه نومنده ویقظه سنده
متلقی اولور مثلا مرآت مجلا کبی که مقابله سنده اولان نقوش وصوردن
اکا نقوش منعکس اولور بو مقوله حالدن کشف دیو تعبیر ایدرلر
بعضی مشایخ بیورورلرکه نور علم قبیلندندر وصور عقلیه دن دکلدر
بلکه برشعاع قدسیدرکه نفس متألهه متجلی اولوب شهودی شهوری
بعده‌دن اتم اولور بو نوره اکسیر علم قدرت دیرلر بونك سببی ایله
علوم مستحیله آسان ونمایان اولوب موجودات عناصر امر ونهینه
اقبال واذعان اوزره اولور مرتبه کمل انبیا واولیادر مسئله
نه مقوله کمسنه نك واقعه سی درست اولور ونه مقوله کمسنه نك اولمز جواب
حضرت رسول الله علیه الصلوة والسلام اصدقکم حدیثا اصدقکم
رؤیا یعنی سزدن هرقنغی کوزك سوزی زیاده راست اوله رؤیاسی
دخی زیاده راست اولور نته کیم خواب ائمهٔ پاکدل وقاضیان عادل

وعالمان

وعالمان عامل وازاده کان پارسا وبنده کان مطیع کبی اما شونلرکه
اصل خلقتده ناقص اوله یاخود دروغ وهزل طبعنه غالب اوله
انلرک دوشلری درست اولمز خادملر کبی که ناقصلردر وشاعرلر
کبی که انلرک مبناً کلاملری دروغدر ومخنثلر کبی اصل خلقتده ناقص
ناقصلردر وکدالر کبی که انلرک اکثر ایتدکلری تصورات باطلدر
وخواب زراقات کبی ومقابران وخواب کودکان کبی که انلرده اختلاف
اولندی وخواب زنان مادون مرداندر وکعنلک وجنابتک وحصد
وحیضلک خوابه نقصانی یوقدر بلکه کامل اولیجق وخواب مستی دخی
درست اولور دیمشلر اما رؤیای خیرک فائده سی کچ ظهور ایدوب
ورؤیای شرک اثری تیز ایرشد وکنه حکمت بودرکه حق سبحانه
وتعالی عبادینه لطف وشفقت ایدوب خواب فرشته لرینه بیورر که
هرنه که امور خیردن قوللرینه اصابت ایتسه کرکدر مقدما اکاه
ایتسلرکه توقع خیرله منبسط وشادمان اولا اما هرنه که شردر
امور دن اصابت ایتسه کرکدر واصابتی قریب اولدیغی حینده اکاه
ایدرلرکه بیم توقع ایله دردناک اولوب منغص اولمیه اما انلر
عوامده رؤیای خیرک کچ واقع اولوب ورؤیای شرک تیز واقع اولور
دیدکلری خطادر زیرا الامور مرهونة باوقاتها در وقتندن
بران تفاوت ایتمز الله اعلم **مسئله** اعتبار تعبیر خواب قاچ شی ایله
مختلف اولور **جواب** اشیاء سته ایله مختلف اولور اختلاف لغات
واختلاف ادیان واختلاف صناعت واختلاف زمان واختلاف احوال
اما اختلاف لغات مثلا پارسی زبان اولان دوشنده آیوا کورسه کاری

ایوا کورسه کاری بڭ اوله زیرا فارسیده ابوایه بڭ دینور واکر عجی
زبان کورسه سفر عظیم ایده زیرا عربیده ایوایه سفر جل دینور یعنی
سفر جلیل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حدیث رأیتُ ذاتَ لیلةٍ له
فیما یَرَی النائم کانّا فی دارِ عقبةَ بن رافعٍ فاتینا برطبٍ من رُطبِ
بنی امین طاب فاوّلت الرفعة لنا فی الدنیا والاخرة وانّ دیننا
قد طاب حدیثا منا رقدر رسول الله صلی الله علیه وسلم سعادتله بیوردرکه
برکیجه واقعه ده کانه بز عقبة بن رافع اوینده ایدک ابن طاب خرمالندن
خرما کتوردلدک رطب ابن طاب برنوع رطبدرکه اضافت اولندی
شخصی ایله مدینه ده ندر پس رسول الله صلی الله علیه وسلم بو مقامده تعبیری
حروف کلماتدن و دلالت اشتقاقدن اخذ ایتدی اما اختلاف ادیان
مثلا اکر جهود دوشنده کندو یی کوشت اشتر یر کورسه حرام و مکروه
رزق الینه کرر زیرا دوه نک الی دین یهودده حرامدر واکر سائر
اهل ملت کورسه رزق حلال الینه کیره زیرا لحم اشتر سائر ادیانده
حلالدر اما اختلاف صنعت مثلا زاهد شمشیر و نیزه کورسه
کاری تباه اوله واکر جندی کورسه حالی منتظم اوله اما اختلاف زمان
مثلا تابستانده کورک کیمشلی کورسه یا آتشده قرینی اولمشلی کورسه رنجه
مبتلا اوله نوع مضایقه چکه اکر زمستانده کورسه رنجی دفع اوله
اضطرابی کیده اما اختلاف مکان مثلا دوشنده کندو یی بازارده کورکه
برهنه اولمشی فضاحته اوغرایه اکر حمامده برهنه کورسه غمی اولمیه
اما اختلاف احوال مثلا بر کسنه کورسه که کوکده چیقه اکر کشنور باری
کوکده چقمادیسه رنج و زحمته یتشه اکر بالای کوکده ایرشدی اش اولوبده

یتشه

55

يتشه اما زحمت ايله وكاه اولوركه بر واقعه‌دن امور كيثره ايله تعبيرْ اولنور
وجله واقع اولور روايت ايدركه بركمسنه واقعه‌سنده كورركه ذكريني وخايه‌سيني
قطع ايدرلر برنيجه معبرلر ايدركه بو كشينك آب رويي دوكيلور يعني
فضاحت اولنور برسي ايدركه فرزندي اولور اولمز برسي ايدركه ذكري
قطع اولنور برسي ايدر مالي اوجندن هلاك اولور برسي ايدر نفي الامرده
قضيب وخايه‌سي قطع اولنور پس اول كمسنه خاتوننه بر تهمت ايله
طلاق ويروب سفره كيدر خويش فرزندندن جدا اولور و دريايه كيدر
باد سختله سفينه‌سي شكست اولور برنوع ماهي واردركه اكا كوسنج ديرلر
اول كشينك ذكريني وخايه‌سني قوپارر آخر نيجه جراحت ايله هلاك
اولورلر العهدة على الراوي قطعه عالم رؤيادر اي غافل حقيقتده جهان
ليك بو رؤيا يره بر عبرت نايابدر كرچه هب اشيا معبردر لسان حال الله
خواب غفلت بزده بر تعبير اولنمز خوابدر علم رقي وافسون وطب
علم اوله كه علم رقي وافسون علم مكنون ودر مخزوندر كلي روزكار
دركار وجميع ملكده ستوده روزكار ودر شهره آفاق ومقبول على الاتفاق در
زهاد وعباد وصومعه داران وحكما زمان بو علمه معتقد ومعتمد لردر
شهرت طب روحاني ديمكله در حكايت جالينوس حكيم بر بيماره نجه روزكار
علاج ايدوب افاقته مجال بولمدي جالينوسه ديديلركه فلان صومعه‌ده
بر زاهد واردركه بيمارلره برنسنه اوقور اوفورر صحت بولور بز دخي
بيماره نى اول زاهده بر هيز كاره ايلدرلم مي جالينوس ايتدي
ايلدك فان طبنا الى اصحاب الهيا كل كطب اصحاب الطرفات
الى طبنا يعني بزم طبمز اصحاب صومعه داران قاتنده راه دارلر طبي

راه دارلرطبی کبیدر بزم طبمز قاتنده الی عند معناسنه درعلم خایم دخی
بوکاملحقدر واما م رازنیك ستر مکتوم ادلوکتابی بوفنده نافع در
وسایر کتب ورسایل جمیعسنه طالب اولان واصل اولور تعریفی ظاهر
وعلم مزبور شریعت حضرت مصطفی ده روادر حضرت عائشه رضی الله
عنها روایت ایدرکه ایدرکه رسول الله رقی دن سئوال اولنب بیوردیکه
لابأسی درا کرکتاب اللهدن اولورسه بیوررکه حدیث لَا رُقْيَةَ اِلَّا مِنْ ثَلٰثَةٍ
مِنَ النَّظْرَةِ وَالحُمَى وَاللَّدْغَةِ یعنی علت مشکله که محتاج افسون اوله
علل مذکوره در ونته کم بیوررحدیث لَا هَمَّ اِلَّا هَمُّ الدِّينِ وَلَا وَجَعَ اِلَّا
وَجَعُ العَيْنِ ورقیه دیوا فسون کلمات اوقیوب وطبایع حروفیله تکیف
اولان نفسی سینه دن چیقوب بیمار اوزرینه اوفورملو دیرلرکه
مؤثر اولوب شفا بولور وکاغده کلمات یازوب بیماره بند ایتکه دخی
انسب اولنور بعضیلر تأثیری من عندالله در حکمتی نامعلومدر دیمیلر
اماحروف ایکون طبایع متخالفه اثبات ایدنلر امراض حاذیه حروف
بارده وامراض بارده یه حروف حارّه ایله رقیه ایدرلر العلم عندالله
قال رسول صلی الله علیه وسلم ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي يَأْلَمُ مِنْ جَسَدِكَ
وَقُلْ بِسْمِ اللهِ ثَلٰثًا وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ اَعُوذُ بِاللهِ بِعِزَّتِهِ وَقُدْرَتِهِ
مِنْ شَرِّ مَا اَجِدُ وَاُحَاذِرُ وحدیثك راویسی عثمان بن ابی العاص در
وحدیث انك حقنده وارد در خطاب اکادر مشارقده مذکوردر
فصل مذکور اولان تعویذ وافسونك تأثیرنه حکمت ندر الجواب
افسون ایکی قسمدر قسم اول اولدرکه انده اسم الله اوله کرك
فارسی وکرك عربی کرك غیری قسم ثانی اولدرکه انده اسم الله اولمیه

اولدافی

56

اولدافی ایکی قسمدر برقسمی مفهوم برقسمی غیر مفهوم اما اول قسم که
اسم الله ایله در دعوات مأثوره حکمنده در هو که صفای دل وصدق
نیت ایله وحسن وظن ایله توسل ایلیه البته کارگر اولور نته که رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیورر لا بأس بالرقی اذا كان من كتاب الله عز وجل
اما شول افسونلر که انده اسم الله اولمیه وبو جمله ایله مؤثر اوله دیمشلر که
انلرک تأثیری حسن ظن وقوت وهم وصدق همت واخلاص نیت ایله در
روایت اولنور که هندولردن برطایفه واردر که انلره اصحاب وهم
دیرلر اکثر رقی وافسون انلردن ناشیدر وانلره بوافسونلرک غیبت
حواسی حالنده دیمشلردر واروام جنیلردن اخذ ایتمشلردر دیرلر
وبعضی علما خوابده اوکرنمشلردر بو معنی امر ممکندر حضرت صاحب
البواقیت بیورر که بو حالت بکا واقع اولمشدر که برشب شهر شیرازده
عالم خوابده کوردم برخسته نک بالینی اوزره بو دعا یه معروفی
اوقوردم که اسئل الله العظيم رب العرش العظيم ان يشفيك
وبرشخص بکا متصل دیر ایدیکه بو کلماتی دخی قرائت ایلیه
ترى ترى رتعطا رتعطا رتعطا ودخی کوردم برکمسنه بکا دیر ایدی
افسون مار بودر ولقد كرمنا بني آدم الآية ودخی کوردم که اکر برکمسنه
دیلرسه کر الله تعالی اکا یسر ویره کرکدر که ایکی رکعت نماز قیله اقامه
نماز ندنصکره یاتسودن اول وهر رکعتده سوره یس حکیم اوقویه دیدی
اول کیجه شب ازینه ایدی منتصف ماه رجبده ودخی بری جماعتده دیدیلر که
بوافسونلرک تأثیرلری جواهر کلماتندن وخواص تألیف حروفندندر
خواص وقوه اعداد کبی مثلا اما اول افسونکه انده کلمات کعزه ومحتبات

کلمات کفر و فحشیات اوله محض جادو لقدر مؤثر اولمز الا ہلیدیلردن
زیرا انلرک استعانتی شیاطیندن اولور ناشایسته افعال انلره
تقرب کسب ایدوب ما بینلرنده فتا کلت اولورنته که الله تعالی
بیورر ایه وَاِنَّ الشَّیَاطِیْنَ لَیُوْحُوْنَ اِلٰی اَوْلِیَآئِهِمْ ۞ بو مقوله افسون
کفر در فاعلنه تجدید ایمان لازم کلور مسئله قنغی حزب صحیح
ومجربدرکه هر کیم کتوره و یا اوقویه جنکده حضرت دشمندن امین اوله
جواب سید امام مرتضی کتاب الاحرازده والرقی ده یازر اول
زمانکه دشمن مقاتل سکا مقابل اوله بو ایتی اوقویه سن ایت
وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَیْکَ مَرَّةً اُخْرٰی الی قوله تعالی وَفَتَنَّاکَ فُتُوْنًا
بعده کَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِیْلَةٍ غَلَبَتْ عَلٰی کَثِیْرَةٍ الی قوله والکافرین بعده
کَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِیْ اِنَّ اللّٰهَ قَوِیٌّ عَزِیْزٌ ۞ سَیُهْزَمُ الْجَمْعُ
وَیُوَلُّوْنَ الدُّبُرَ شَاهَتِ الْوُجُوْهُ حم عسق لَا یُنْصَرُوْنَ ۞ و
ابو العباس مستغفری کتاب رقی ده علی ابن طالبدن اسناد درست
ایله ذکر ایدرکه برجهود عهد رسول الله ده مسلمان اولوب بعده برزینی
کاغذ اوزرنه بو اسماء اللهی کتوروب دیدیکه یارسول الله بو اسمالی
موسی وهرون کتوررایدی هر کیم بونی کتورسه دیودن ودشمندن
امین اوله وسارقدن وسائر وحوشی حیوانات بلیّاتندن امین
اوله حضرت حبیب خدا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم بیوردی جناب
حضرت امام حسن وشاه شهیدان امام حسین افندیلریمز کتوردیلر
کلمات بودر ۞ اَهْیَا اَدُوْنَایْ شُوْمَاخْ مَاخْ مَلِخِیْ هَلُوْخِیْم شُوْآهِیَا
شرَاهِیَا اَدُوْنَایْ ۞ ابن عقبه که راوی حدیثدر ایدر فوق بیل

بونک

بونك طلبنده اولدم اخر بولدم چون قرامطه لعنهم الله كوفه‌یه غارت
ایتدیلر بو تعویذی مسلمانلره ویردم هر كیم در سراینده اوبخته قیلدی
اول سرایه دشمن داخل اولمدی محمد حنفی عبد الله بن عباسه بیورركه بدرم
علی ابن ابی طالبك مقدم جیشنده اولور ایدم هر قچنكه بو اسماء اوقوردم
كورمزدم والاخیر مسئله افسون بت كه مجرب اولاندر واغادیندن
اكا نافع نه واردر جواب انس روایت ایدر رضی الله عنه بر كون
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بر خاتونلی حججه سنه واروب محموم كوردی
بو دعایی تعلیم ایدوب خلاص اولدی دعا اللهم ارحم جلدی الرقیق دعا
وعظمی الدقیق من شدة الحریق یا ام ملدم ان كنت آمنت بالله العظیم
لا تصدعی الرأس ولا تنتنی الفم شیخ ابو اسحق بن شهریار كرك مجربا تنذندر
مجربا تنذندر بو كلماتی اوچ پاره كاغده یازوب محموم اولانه اوچ كون
هر صباح معصیه حالی ایكی یوده كلمات بودر بسم الله الرحمن الرحیم
لا اله الا الله ذو العرش والكبریاء والنور بعضیلر اسلوب
مزبور اوزره الجلیدن بو كلماتی یازمشلر تستطیع فهللا
افسون چشم بد بودر یعنی نظر دكمكه افسون بودر اعوذ
برب عبس عابس وحجر یابس ومار فارس وشهاب قابس
وجلد رقیق ومن عاین العاین ردرت العین الی عایس وعلی
احب الناس علیه فی كبده وكلیتیه ما دقیق ولم شقیق وعظم
رقیق فیما به یلیق لا تدركه الابصار وهو اللطیف الخبیر قد جاءكم
بصائر من ربكم فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها هل تری من فطور
ثم ارجع البصر كرتین ینقلب الیك البصر خاسئا وهو حسیر

وَهُوَ خَبِيرٌ وَاِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا آخر سوره يه وارنجه پس بو جملهٔ
اوقيوب اوفوره يا خود صول بازوسنه بغليه افيون دردسر بودر
مأمون خليفه باشی اغريسنه مبتلا ايدی اطبا معالجه دن عاجز اولوب
اخر قيصر بر كلاه كوندرر كه هر كيم كيسه دردسری ساكن اولوردی
زهر الود اولمق احتمالنی ويروب مقدما بر غلام سياهه كيدرديلر
دردسری وار ايدی فی الحال ساكن اولدی بعده خليفه دخی كيدی
خلاص اولدی علمای زمان حكمتنه حيران اولوب اخر يوقلايوب
كلاهك درت جانبنه درت رقعه بولديلر كتابتی بو ايدی
بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ مِنَ اللهِ عَلَى عَبْدٍ شَاكِرٍ وَغَيْرِ شَاكِرٍ
فِي عِرْقٍ سَاكِنٍ وَغَيْرِ سَاكِنٍ حٰمٓ عٓسٓقٓ وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ بعده قاصد قيصردن كيفيت كلاهی صورديلر
مگر اوسرای مسلميندن بر اسيرك كلاهی ايمش بو كلاه سببی ايله كله لی
قورتاروب ازاد اولور وكله لی قورتارر اولمش حق سبحانه وتعالينك
اسبابه لطفنه وطرق احسانه حد وعد يوقدر قطعه
افنان باغ فضلوكه ای واهب العطايا ❁ جد يله سعيله ايره مز مرد ذو فنون
چون قلمه اثر نعتی لطف ورحمتك ❁ خلقك مجربانی هب افسانه وفسون
علم طب وتعريفه دخی بو علمه قريب بر علمدر كه اندن بدن انسان صحت
ومرض حيثيتی حفظ اولنور صحت وازالهٔ مرض اجلی ايچون موضوعی
بدن انساندر كتب مختصره سندن موجز وكفايه وتحفة المحب
متوسطه دن موجز وكفايه وتحفة المحب دن ابن مختار ابن ميل
ومائة مسيحی وشافی ابن قوه مبسوطه سندن كامل الصناعه ملكی

تذکرهٔ سعدیه قانون ابوعلی کتب نافعه دن قانون حاجی پاشا
وشرح سدیدی للموجز ونفیسی و شروح قانون خصوصا شرح
علامهٔ شیرازی وغیرها وخبرده وارد درکه اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمُ الاَبْدَانِ
ثُمَّ عِلْمُ الاَدْيَانِ واسامه بن شریک روایت ایدرکه حضرت رسول الله
بیوردی علیه السلام تَدَاوَوْا فَاِنَّ الَّذِي اَنْزَلَ الدَّاءَ وَاَنْزَلَ الدَّوَاءَ
سؤال ایتدیلرکه دوا قدره مانع اولورمی جواب ویردیکه
هُوَ مِنَ الْقَدَرِ یعنی دوا دخی قضاء اللهندر حکایه برکون امیر المؤمنین
هارون اوکنده علماء دینی حاضر ایکن بختیشوع حکیم سؤال ایدوب
دیدیکه هیچ سزک کتابکزده وحدیث پیغمبرکزده طب مذکورمیدر علمادن
بریسی ایتدیکه بلی واردر قال الله تعالی کُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا
وحدیث پیغمبرده بیوررکه اَلْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ وَالْحِمْيَةُ رَأْسُ كُلِّ دَوَاءٍ
اَعْطِ بَدَنًا مَا اعْتَادَهُ بختیشوع ترسا برساعت مترقب اولوب
دیدیکه مَا تَرَكَ كِتَابُكُمْ وَلَا رَسُولُكُمْ لِجَالِينُوسَ طِبًّا زیرا اجماع اطبادر
اطبادرکه علت بدنه قلت خطوات فضلات طعامدن حاصل اولور
مسئله حالات مادام بیار لقده وتندرستلکده قاچدر حالت صحت
وحالت علت وحالت متوسطه که نه صحت نه بیماری اوله وعلم بو اوچ
حالته مشتملدر حالت صحتده حفظ صحتدر وحالت نته کم پیغمبر بیوررر
واتبع السيئة الحسنة تمسحها اما حالت متوسطه که نه خالص صحت
ونه خالص علتدر حالت برکبی وخسته لقدن افاقت کبی نحو الجمله
بولندیغی زمان کبی که کمال بر اولمیه بو معقوله زماننه طرفلی ممکن
اولدقجه رعایت اولنمق کرکدر مسئله منشاء علل بدن انسانیده

انسانڭ قنغی عضودر جواب جمیع عضولرڭ منشائی معده در
نته کیم حضرت رسول اکرم علیه الصلوة والسلام سعادتله بیورر المعدة حوض
البدن والعروق الیها واردة فاذا صحت المعدة صدرت العروق
بالصحة واذا سقمت صدرت العروق بالسقم الحدیث یعنی معده
بدنڭ حوضیدر عروق اکا داخلدر اکر معده صحیح اولورسه عروق
دخی اطراف بدنه صحت ایصال ایدر واکر سقیم اولورسه سقامت
سرایت ایدر علی بن موسی رضا رضی الله عنه مأمون خلیفه یه
ارسال ایتدوکی فصلڭ مضمونی بوایدیکه ذکر اولنور خدای متعال
وافرینندهٔ بی مثال وجود انسانی بر پادشاه با ملك وسپاه ومال
مثالنده قلدی مثلا دل پادشاهدرکه القلب امیر الجسد واطراف
تن ولایت وممالك وعروق غلاملردرکه اطراف ممالکه پریشان
قیلنوب هر بری بر خدمته نکهبانلردر واللر اعوان وانصاردرکه
منافعی دم بدم اکا جلب ایدر ومضاری ومنافری منع ودفع ایدرلر
وپایلر مرکبلر یکه دیدکاری منزله کذر ایدرلر وکوزلر چراغلردرکه
راسته دکلرینی انکله نظر ایدرلر وکوشلری صاحب خبرلردرکه
ایلجیلکه وجاسوسلغه واررلر وزبانلری ترجمانلردر وغم وشادی
عذاب وثوابلردر محل غم طحال ومحل شادی کلیتیندر یعنی بیوه
کرکلردر بعده طحال ایله کلیتیندن بر طمر واردرکه روی انسانه
پیوسته دربیت سرخ اوله اکر نشان شادی زرد اولسه نشان حزن واندوه
ومعده انڭ کشت زاریدرکه اندن حاصل اولان غله دن ارزاق
عمال ورعیت واصل اولور مادامکه زراعتی معده عمارت اوله ربعی

بسیار وکار کشت بیشمار اولوب ادرار محال وارزاق رعایا پیوسته
واصل اولوب جملهٔ آسوده حال کند وکار لریشه توجه واشتغال اوزره
اولورلر واطراف وولایت عمارت اولور اما زملی تباه اولیجق غلبهٔ
یبوست وکثرت رطوبت ایله اکین تخم بیوسته پوسیده اولوب بتمز ومحالی
ورعیته غدالری یتمز دوکلیسی سست کار ومحمل مانند اولور بو جمله دن
حصه بو اولدیکه زملی معمره رعایت اولنوب عمارت اولنمق کرکدر
استعمال طب ایله **فائده** بعضی طائفه دیدیلرکه ما نفسنه غدا اولور
قال الله تعالى ﴿ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴾ بعضیلر دیدیلرکه
من وجه غدا من وجه مرطّب در یعنی جواهر اصلی سنه غدا ماء تینی
حسبی ایله مرطبدر ﴿ حضرت عائشه رضی الله عنهادن روایت اولنورکه
ایدر بن قتی بیمار ایدم اهلم بنی طعام وشرابدن منع ایتدیلر
بر کیجه تشنه لک غالب اولوب فرصت بولوب مطهرهٔ آب الوب
کیردی بر مقدار دفع اضطراب قیلدم ﴿ فَرَأَيْتُ الصِّحَّةَ مِنْهَا
فِي نَفْسِي وَلَا تَحْرِمُوا مَرْضَاكُمْ شَيْئًا ﴾ یعنی تشنه لریکوزک آرزوسنی
ویرک مانع اولملک کاه اولور طبیعت مرادینه واصل اولمغله تحلیل
قوت بولوب مرضی دفع ایدر باذن الله تعالى **فائده** حضرت
رسول خدا صلی الله تعالى علیه وسلم بیورر ﴿ لَا تَغْتَسِلُوا بِالْمَاءِ الْمُشَمَّسِ
فَإِنَّهُ يُورِثُ الْبَرَصَ ﴾ یعنی کونشده دوران صو ایله اغتسال اتمکوز
برص حاصل اولور دیمشلرکه بو حکم حجازه مخصوصدر زیرا حجازده
شدت حر بر مرتبه ده اولورکه نحاسی ورصاصی اریدر حضرت
رسولک ماء شمس ایله اتمکک دیو بیوردیغی باقردن وتوجدن

وتوجدن اولان والهندن اجزاء صغیره سی منحل اولورکه رؤیته
قابل اولمز صو ایله امتزاج اولوب صینی اختلاله قامات مفتوح
ایلکی عقد وسد ایدر مسام عقد اولنجق سطح جلد یابس اولور بخار جلدک
التنده محتقن اولور رطوبت غلیظه اولوب برص پیدا اولور اما بو مقوله
علتی نامعلومدر خاصیتدر دیمک جائزدر او تقدیرجه حکم مجازه
مخصوص اولمز **فائده** حضرت رسول خدا علیه اکمل التحایا حجامت ایله
بیوردی اما فصد ایله امر بیورمدی ونهی دخی ایتمدی سببی بودرکه
حضرت رسول بیوررلر لَیْلَةَ اُسْرِیَ بِی مَا مَرَرْتُ بِمَلَأٍ مِنَ الْمَلَائِکَةِ اِلَّا
اَمَرُونِی اَنْ آمُرَ اُمَّتَکَ بِالْحِجَامَةِ یعنی شب معراجده ملائکه دن
بر گروهه کذر ایتدم الا امتوکه حجامته امر ایله دیو بیوررلر ایدی وبو
اهتمامک معناسی بودرکه اخلاط فاسده که بدنده حاصل اولوب
مزاجی انکله مختل اولور انی عقد ایلیندمدر مجرای دم مفتوح
اولوب مدفوع اولیجق قوت اخلاط سست ومقهور اولور اما فصد
بیورمادقلرینک قصدی فصدده خطر عظیم واردر اما قان طورماسی
علاجی بودرکه زاج ومازو وگلنار هر برندن بر مقدار الوب
محکم اسیجق ایدوب اب بادروج ایله اصلدوب ایکی ازپه مقداری
محل جراحته وضع ایده ساکن اوله نشوان المحاضرین اولوکتابنده
کوردم که عبد الله بن محمد الحارثی ایدرکه حالت جوانیده ساجم
صقالم اغردی غمناک اولدم استدم که خضاب قیلم واقعه کوردم که
بر طبیب ایله مشورت خضاب ایدرم طبیب دیدیکه خضاب قلمه اما
روغن جوز هندی عتیق اوله بش درهم وهلیله زرد بوجق درهم

ونوشادر بوجق دنك بو ایکیسنی محکم سحق ایدوب روغن ایله
خلط ایدوب تا حل وابلحته اوله بعده صحیکه طلا ایلردم وسیاهلکی
نیجه زمان زائل اولمزدی استحمام کیجه لرنده ایدردم وسائر عملدن
مستغنی اولوردم اما خضاب سیاه مکروه ودشوار در ع الشیب
عیب والخضاب عذاب ع اما جامع احمد بیکی ده رحمه الله ایدرکه
ابوبکر صدیق رضی الله عنه خضاب ایدی حنا وکتم ایله کتم وسمه در
مع هذا بوکونه خضاب سوادا ولور وتواریخده کوردم حضرت امام
حسینی اوصافنده ایدر کان خاضبا بالسوده مسئله دماغ
انسانی موم کبیدر کاهی زیاده خشک اولور هیچ نقش قبول ایتمز
کاهی زیاده تر اولور نقش قبول ایلر اولمز جواب ثابت خشکک
علاجی غذای رطب در قیوج کبی مثلا ورطبک علاجی نخود اب کبی
ودهن بنفشه ع فَاِنَّ فَضْلَ البَنَفْسَجِ عَلَی سَائِرِ الاَدْهَانِ کَفَضْلِی
عَلَی سَائِرِ الاَنْبِیَاءِ ع پیغمبر علیه الصلوة بویرر ع مُصُّوا المَاءَ
مَصًّا وَلَا تَعُبُّوا عَبًّا فَاِنَّ الکُبَادَ مِنَ العَبِّ ع یعنی صویی سیزک
ایچک دفعةً ایچمک ویوتمک که درد جکر حاصل اولور کباد درد
جکر در معاذ ابن جبل رسول اللهدن روایت ایدر که سؤال ایتدیکه
یارسول الله سکا طعام بهشت کلورمی حضرت رسول بویردیکه نعم اَتَانِی
جِبْرَئِیلُ عَلَیهِ السَّلَامُ بِالهَرِیسَةِ فَاَطْعَمْتُهَا فَزَادَ فِی قُوَّتِی اَرْبَعِینَ رَجُلًا
وَزَادَ فِی نِکَاحِی اَرْبَعِینَ حدیث شریف طب نبی ده مسطور در جواب
حرارت جکره ماء هندبا نافعدر که حضرت رسول خدا صلی الله تعالی
علیه وسلم بویرر ع اِنَّ فِی کُلِّ وَرَقَةٍ مِنَ الهِنْدَبَاءِ وَزْنَ حَبَّةٍ مِنْ مَاءِ

مِنْ مَكَارِهِ الجَنَّةِ الحديث قطعه بیمار عشق یاره علاج ایتمسون طبیب
عاشق علاج مشربتله ایتمز امتزاج سودای خامی سوره کمه لبدر دماغدن
بخته شرابیله طلو برکاسهٔ زجاج علم فلاحت علم برمنافع واصل
جمیع صنایعدر سبب بقای نسل ادم و باعث حیات اهالی عالم
اول کمسه که روی زمینده فلاحت قیلدی حضرت ادم علیه السلام ایدی
بعده نسل ادمدن بسیار پیغمبرلر وزهاد وعباد بو صنعتیله مباهات
وافتخار ایدرلر ایدی قال الله تعالی هو انشأکم من الارض واستعمرکم
فیها و حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم بیورر التمسوا الرزق
فی خبایا الارض حضرت عمر بن الخطاب بر طایفه یه کذار ایتدیکه
بیکار اوتورر لر ایدی سز نه طایفه سز دیو سؤال ایتدکده نحن متوکلون
یعنی بز متوکللردنز دیدیلر حضرت عمر بیوردیکه یلان سویلرسز
بلکه متأکللرسز متوکل اولدرکه زمینه تخم اکر و اللهک عطاسنه
اعتماد ایدر و حدیث رسوله مذکور در برکمسه غرس قیلسه یعنی
زمینه نهال دیکسه هر میوه سی جانوارلر یدکجه ثوابی عنوان دیوانینه
مکتوب اولنور اصلنده فلاحت شق زمینی ایتمکدر و فلاح
اکنجی معناسنه استعمال اولندی تعریفی بودرکه فلاحت برعلمدرکه
تدبیر نباتات اول نشوءدن منتهای کمالنه وارنجه بو علمیله معلوم
اولور منفعتی وغایتی ظاهردر مسئله اراضیده علامت خیر
و امارت ندر نه در جواب قال الله تعالی وفی الارض قطع متجاورات
متجاورات یعنی اراضیده بر بر بر بینک جوارنده متخالفه قطعه لر
واردر اما انسان بهتری زمینی اولدرکه خاکی سیاه اوله زیرا

برف

برف و باراننك زياده قبول ايدر و رطوبتی حفظ و ماء قليل ايله
ترطيب اولنور بر علامتی اولدر كه شكوفه سی سرخ اولور و كياهی
مختلف اولمز زمينی لی فائده نك علامتی اولدر كه شكوفه سی سفيد
اولور و شوره اولور و كياهی ضعيف و خرده اولور و مختلف اولور
بو مقوله زمينده خير اولمز مسئله اربه نك و بغدايك حصادی
نه وقت اولور الجواب كركدر كه هنكام درو كلدكی كبی تأخير اولنميوب
بچيله اكر تأخير اولنورسه زياده نقصان كلور كندو ده هنوز تريك
باقی ايكن بچلمك كركدر تا ايو اولوب شيرينی اوله و انبارده كچ تباه
اوله اما كچ بچيلن انبارده تيز هلاك اولور دوزلی لك اوله و دقيقی
از اوله و سحر كاه بچيلن بهتر در اويله وقتی بچيلندن و كركدر كه
غله خرمندن انباره طلوع آفتابدن مقدم نقل ايده لر كه هنوز
سرد اوله كچ هلاك اوله و انبارك كركدر كه جانب شرقدن سوراخلری
اوله روشنالق داخل اولوب دفع بخار ايلر مسئله انكور تريالك
نه كونه اولور الجواب بجانب روم نذرد زياده منفعتلو در تاك
رزكه اوزم چبوغيدر دبندن اوچ پارمق مقداری شكاف قيله لر
بعده قولاق ايرتلاجق دمور ايله مغز يني پاك ايدوب كيالر
اول حالی قلنی محلی معجون ترياك بزرك ايله طولدوره لر بعده
شكافی برر برينه مطابق يوموشق اوتلق ايله بند ايده لر و دبنی
يبان صوغانی تورشی سننك اورتاسنه صوقوب بو حالتله يره كومه
چون طوتوب شاخلر ويره بعده دستی نك دبنی دلوب و دبنی چبوغك
ساقنه متصل قيله و اغزينی يوقارو قبوغيله شويله كه منحرف طوره دستی نك

منحرف طوره دستی نك اغزی جبوقدن دور اوله هر سال بهار
وقتنده بر مقدار تریاق مزبوردن آب ایله حل ایدوب دستی یه
قویه تاکه تدریجیله صوار ایله جوق انکور ویره درلر که انکورینك
هر دانه سی تریاقك مقداری شربتی قدر تأثیر و نفع ویرر وجمیع
اول تریاقه اولان منافع اننده موجود اوله اگر تریاق یرینه محل فی
مزبوره ده سقمونیا طولدررلر انکور مزبور مسهلاً للصفرا اولور
اما مطلق انکور رسیده اولدیغنك علامتی بودر که جکردکی سیاه
اوله بعضیلر دیدیلر که صقلسه جکردکی اتندن منفصل جیقه
بعضیلر ثریا اندوکی زمانده کوتشی الاخضر رسیده اولور دیدیلر

قطعه طوتالم اولدك بوکون غواص در معرفت
ینه سندن قدریله بر مالی جوق فلاح یك
بو علمقدن معرفت تخمن صاحوب اسدل فلاح
دانه کشم صاحوب حاصل قیلان فلاح یك

علم النجوم علم نجوم که تشکلات فلکیه ایله حوادث سفلیه اوزرینه
استدلالدر بعضی وجوه ایله اشرف علومدر عقلاء دوربین
وحکماء اهل یقینك هر بری مجرب امور دهور ومتحمل صدوف
ایام شهور در انظار دقیقه وافکار انیقه لرینی بو علمه مصروف
قلمشلردر علم نجوم عند الاطلاق اقسام ثلثه یه مقسومدر حسابیات
وطبیعیات ووهمیات اما حسابیاته شك یوقدرکه وعلمنده
دخی شرعاً منع یوقدر قال الله تعالی وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ
وبونده اصحاب اعتباره دلائل توحید بیشمار در آثار ایزدیه

واعیان

واعیان عنصریه بالجمله وجود مؤثری اعلام وعرضدرکه
افلم ینظروا فی ملکوت السموات والارض اما طبیعیات مثلا آفتابک
آفتابک بروج فلکیه ده انتقالندن تغیر فصول ساله استدلال
ایتمکدر صرماکبی وکرماکبی واعتدال هوا کبی قال الله تعالی
وقدره منازل الآیه بو مرتبه دخی شرعا مردود دکلدر اما
وهمیات مثلا اتصالات کواکبدن حوادث سفلیه یه خیرینه وشرینه
استدلال ایتمکدر بطریق العموم واشخاصی اوزرینه استدلال
ایتمکدر بطریق الاختصاص وبو قسمک براصل شرعیه یه استنادی
یوقدر وقابل اعتماد دکلدر اول اجلدن مردود شرعیدر که
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورر اذا ذکر
النجوم فامسکوا قال النبی علیه السلام تعلموا من النجوم
ما تهتدون به فی البر والبحر ثم انتهوا الحدیث شیخ علاء الدوله
عروه ادلو کتابنده بیورر که نجن سن مطرک اتصالات علویه سی
ایله حادث اولدیغنی بیلمک دیلسک الله تعالینک بو قولنی
قرائت ایله که بیورر ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر
وفتح الباب انصراف قمردر وبرکوکبدن برکوکب آخره اتصالدر
که اول کوکبک خانه سی کوکب اوله مقابل اوله مثلا قمرک
ذهره دن مریخه انصرافی کبی ودخی بیورر که اکر علم نجوم
علم انبیا ایدوکن بیلمک دیلسک بو آیتی قرائت ایله فنظر
نظرة فی النجوم فقال انی سقیم ونبی علیه السلام من آمن
بالنجوم فقد کفر دیو بیوردیغندن مراد شرعی نجومک

نجوملك تدبير عالمده مستقل اولوب امر اللهله مسخر اولمدوغنه
معتقد اولنلره كافردر دیمكدر ومعلوم اوله كه فن احكام نجومده
مقرردر كه شنبه كونی زحله متعلقدر ویكشنبه افتابه ودوشنبه
ماهه سهشنبه مریخه چهارشنبه عطارده پنجشنبه مشتری یه جمعه زهره یه
مناسبدر اما قمرك سفره مناسبتی ومریخك حجامته وقان دوكمكه
وعطاردك دارو ایچمكه ومشترینك قضاء حوایجه وزهرهنك تزویجه
وجمعیته مناسبتی فن نجومده مسلمدر اما زحلك صیده وافتابك بنایه
نسبتی فن مذبورده ظاهر اولمز یعلم الله وجهی بو اوله كه ابن عباس
قولی اوزره چون یهود جمعه كوننده عبادتله مأمور اولدیلر جمعهیی ترك
ایدوب یوم سبتی اختیار ایتدیلر الله تعالی انلری یوم سبت ایله مبتلا
قیلوب اول كون صیدی حرام قیلدی تحقیق یوم سبت اولسه صید كاهلری
بالغ ایله مالامال اولوردی ایرتسی بردانه نسنه بولمق محال اولوردی
پس شنبه كونی صید یهوده مخالفت اولور اما یكشنبه كوننك بنایه
نسبتی الله اعلم الله تعالینك بناء عالمه یكشنبه كونی شروع ایتدوكیدر
مسئله سائل سؤال ایدر كه نچون جائز اولمیه كه اجرام علویهدن
بعضی اسباب حوادث سفلیه اوله ونچون ممكن اولمیه كه منجم عاقل نجوملك
كیفیت حركاتندن واختلاف مناظرهدن وبرجدن برجه انتقالاتندن
وقتندن مقدم بعضی حوادثك وقوعنه استدلال ایلیه مثلا سؤال
طبیب كبی كه حركات نبضك كیفیتندن حدوث علتك وقوعنه استدلال
ایدر وقتندن اول جواب اجرای عادت طریقی اوزره ممكندر كه بعضی
حوادثه سبب اوله نته كه اتش سبب احراق اولدیغی كبی طریق حس ایله ثابتدر

اما بو محلده دلیل بو در که کواکب اسباب سعادت و علل نحوست اوله
نه طریق حس ایله و نه طریق وجدانیله و نه طریق سمع ایله اما طریق حس ایله
ظاهردر که بونلرک اکثر احکامی درست اولمز نته کم قول حکمادر ـه
جُزْئِیّاتُها لا تَنْدَرِکُ وَکُلِّیّاتُها لا تُحَقَّقُ اما طریق عقل ایله معقولدر که
احکامیلرک علل و اصولی متناقضدر نته کم اجرام علویه یه طبیعت خامسه در
درلر عناصر اربعه‌دن مرکب دکلدر بعضه زحله بارد یابس و مشتری یه
حار و رطبدر دیو بو کواکبه طبیعت اثبات ایتدیلر بو خود تناقضدر
و دخی کواکبک استقامت و رجوعلری مطالع بروجه اضافت ایله و مواضع
و امکنیه نسبت ایله در نفسنده کواکبک تدویراتنده رجعتی یوقدر دیرلر
بعضه اول رجوع غیر متحققی مؤثر نحوست عالم قیلورلر و نته کم احتراقات
کواکبک کندو فلکنده آفتابه بر درجه و بر دقیقه ملاقاتنه دیرلر انی دخی
مؤثر نحوست دیرلر اول دخی امر اضافیدر حقیقی دکلدر زیرا نفس کواکبک
اولدوغی محلده هیچ احتراق یوقدر پس نجه مؤثر اولور کوره لم کذلک
کسوف آفتاب دخی اختلاف اوضاع فلکیه ایله اندن حاصل اولور
ملوکک زمینک موتنه نجه دلیل اولور نته کم حدیث شریفدر اِنَّ الشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ آیَتانِ مِنْ آیاتِ اللهِ لا یَنْخَسِفانِ بِمَوْتِ اِنْسانٍ وَلا بِحَیوةِ ـه
اما طریق شرعیله مذموم بلکه ممنوعدر که حضرت رسول الله بیوررر حدیث
مَنْ اَتی کاهِناً بِالنُّجُومِ اَوْ عَرّافاً اَوْ مُنَجِّماً فَصَدَّقَهُ فَقَدْ کَفَرَ بِما اُنْزِلَ عَلی
مُحَمَّدٍ الحدیث مسئله حکم نجومدن شرعا بو مرتبه ده سبب مبالغه
نهی و باعث تشدید منع ندر الجواب اسباب نهی اوجدر اول بودر که
هر کیمک که احکام نجومه قلبی پیوسته اوله دلنده تعظیم نجوم و کواکب پیدا

بیدا اولوب تأثیرات کواکبه معتقد اولور وسعادت ونحوستی
کواکبه نسبت ایدر بو اعتقاد منافیٔ توحید ومورث تشریکدر ایکیجی
اولدرکه علم مذبور جهل محضدر زیرا دیمشلرکه سابقا بو علم معجزه‌ٔ
ادریس علیه السلام ایدی اما حالا مندرسدر وبو علمک اسباب وشروطی
حدّ کسب بشردن بیرونـدر سائر معجزات کبی وبیک یکرمی طقوز
کواکب ثابته واردرکه فلکه البروجده مذکوردر اهل تنجیم زعمی
اوزره جمله‌سنک احکامی واردر سائر احکام سیارات کبی اهل نجوم
انلرک احوالنی ضبط اتمشدر الحق بونلرک انجق کواکب مرصوده‌لری
قرق طقوز کوکبدر باقیسی مجهوللر وانلرک زعمنجه منجم ادلهٔ زمانی
وادلهٔ مکانی وادلهٔ دولت وملتی وادلهٔ قرانات وادوار وطالع سالی
وادلهٔ طالع ولادت وتحویلی دوکلیسک معلوم ایتمک کرک وبربر
مراتبنی ضبط وحفظ ایدوب بو جمله‌دن حکم استخراج ایتمک کرک
بو مقوله شرایط کثیره‌نک ضبطی حدّ قدرت بشردن بیرونـدر ایت
وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وجمله‌دن عجیبه اولدرکه بو
دوکلی‌نک مبناسی طالع ارتفاعدر منجم خود ارتفاع الدیغی زماننده
الینه اسطرلاب الوب وضعنی راست ودرست قلنجه واول زعمنجه
درست قیلدوغی ان لطیفه‌ده افتاب قاچ بیک فرسنک حرکت ایتمش
اولور خدا بیلور حکایت برکون جبریل علیه السلام حضرت پیغمبر
صلی الله تعالی علیه وسلم حضورینه کلوب رسول خدا سؤال بیوردیلر
أَزَالَتِ الشَّمْسُ أَمْ لَا جبریل ایتدی لَا نَعَمْ یعنی شمس زواله واردی
یوخسه وارمادیمی جبریل لَا نَعَمْ لا حرف نفی‌در یعنی وارمادی

نعم

64

نعم كلمهٔ ایجابدر وار در دیمكدر پس رسول خدا علیه التحایا افندمز

بیوردی بو جوابك معناسی بودر كه ظاهرا تناقضی مشتملدر جبرائیل

ایدی بلی ان قلت لا بلی ان قلت نعم سارت مسیرة خمس مائة

عام یعنی لا دیدكمده نعم دیدوكم ما بیننده كونش بشیوز یللق یول حركت

ایتدی دیدی اویله زمانده اتحاد اولمایوب تناقضی لازم كلمز اوجبهی

بودر كه وقتندن مقدم وقوع حوادثه علمك فائده‌سی یوقدر زیرا

حضرت رسول خدا بیورمشدر لا یغنی حذرٌ من قدرٍ وشاعر دیمشدر

شعر یدبّر بالنجوم ولیس یدری ورب النجم یفعل ما یرید

حكایت هجرتك بشیوز سكسان بشنده سلطان طغرل زماننده زحل

ومشتری برج میزانده كه هوائیه منسوبدر قران ایتدیلر ومنجملری حكم ایتدیلر كه

اول سنه ده معمورهٔ ارض یلدن خراب اوله مرحوم شاعر انوری

اول زمانك حكماسندن اولمغین منجملر ایله اول حكمده متفق ایدی

خلق زمانه خوف وخشیت اوزره اولوب زیر وزمینده عمارتلر وسرایلر

احضار ایتدیلر منجملر اول یومی تعیین ایدوب اول كون خلق زیر

زمینلره وكهسارلره كیردیلر اتفاق اول كون اول جایه هیچ تحریك

برگ كیاه ایدر یل ظاهر اولمیوب طغرل بیوردیكه رغما علی الفن

الحكیم سر مناره ده بر شمع تابدار یقدیلر اول كون اخشامه دكین

روزكاردن اثر وچراغه بر ضرر اولمادی اول زمانده اكابردن بریسی

انوری حقنده بو قطعهٔ نظم ایتمشدر قطعه گفت انوری از اثر بادهای سخت

ویران شود عمارت وهر كوه برتری در روز حكم او نوزیدست هیچ باد

یا مرسل الریاح تو دانی وانوری نثر لكن اول كون ولایت تاتارده

تاتارده جنكيز خان اوز قومنه امير اولدى ديرلر بعده اوتوز ييلدن
صكره خروج ايدوب باد سخت وسيل روان اولوب ماوراء النهره
روان اولوب دودمان خوارزميانى غرقهٔ خون ايتديلر **مسئله** قال الله
تعالى فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ اَلْجَوَارِ الْكُنَّسِ بو قسم اولنان ستاره لر قنغيسيدر
وبونلره خُنَّس وكُنَّس نيچون دينلدى **جواب** خُنَّس جمع خانِسدر رجعت
ايدجى ديمكدر يعنى كلدوكى يره كيدجى وكُنَّس جمع كانِسدر مقامنه طوروجى
ديمكدر مفسرلر ديمشلر كه بونلر بش نفر كمسنه يعنى بش ستاره دركه
سيرلرنده استقامت ورجوع واردر زحل ومشترى ومريخ وزهره
وعطارد بونلره خمسهٔ متحيره درلر ماه دخى بو جمله دندر اما رجعتى محسوس
دكلدر نهايت رجعتى زماننده فى الجمله طورينه ضعف كلور ديرلر **ورجعت**
كوكب حقيقتده بيزه نسبت ايلهدر زيرا فلك تدويرنده نطاق ثانيدن
اشغه حركت ايتسه راجع كورينور ونطاق رابعه كلسه حركتى بالايه اولور
اول زماننده مستقيم كورينور پس خداوند جلت قدرته كواكب خنس بو رنكلرى
رجعتى الهولرك كندو خانه لرينه رجعتنه تشبيه ايدرلر واستقامتنى خانه لرنده
قائم اولدقلرينه تمثيل قيلدى زيرا خنس وكنس بربيده الهولرك صفتيدر
قال الله تعالى والسماء ذات البروج بروج اسمانك سكزنجى فلكيدر
اون ايكيدر نته كم نظم ايتمشلردر **نظم** حمل وثور جوجوزا سرطان ليله اسد
سنبله ميزان وعقرب قوس وجدى دلو حوت افتاب بر ييلده بو اون ايكى
برجى سير ايدر وهر برجك مسافه سى براى قطع ايدر اما قمر هر ايده
اون ايكى برجى سير ايدر هر برجى ايكى كون واون ايكى ساعتده قطع ايدر
نعت يبأ وفصول اربعه ده بروج بهارى اوچدر حمل ثور جوزا وبروج

تابستان

65

تا بستان سرطان اسد سنبله وبروج خریف میزان عقرب قوس
وبروج زمستان جدی دلو حوت وهر فصلك برجی اوّلنه
منقلب دیرلر که انده بر فصلدن فصل اخره انتقال واردر وایکنجی
برجنه برج ثابت دیرلر اول فصلك هوای مخصوصی انده ثابت اولور
اوجنجی برجنه ذو جسدین دیرلر که اول فصلك هواسی کلیجك فصلك
هواسی ایله ممتزج اولور وحق تعالی هر برجده کواکب ثابته خلق ایتمشدر
ارایشی اسمان ایچون قال الله تعالی ولقد جعلنا فی السماء بروجا
وزیناها للناظرین واکر دیلرسکه که قمر هر کون قنغی برجده
ایدوکن بیله سن حساب ایله که ماه عربیدن قچ کون کچمشدر بعده اول
ایام کذشته‌یی مضاعف ایله وجمله نك اوزرینه بش عدد دخی زیاده
ایله معلوم ایله که افتاب قنغی برجده در پس اول افتاب اولدیغی
برجدن عدّ ایله وهر برجه اول ایام کذشته نك عددندن بش
عدد طرح ایله عدد نه بولور قنغی برجه تمام اولورسه ماه اول برجده در
اکر باقی قلان عدد بشدن اکسك اولورسه اول برجی تمام قطع
ایتمامش اولور اکر اتفاق افتاب اول کون اخر برجه کلمش اولسه
قمر اول صکره کلن برجده اولور نصیر طوسی بو معنایی نظم ایتمشدر

نظم هر که از ماه شد مثنی کن ❀ پنج دیکر فزای بر آن ❀
پس بهر برج دانی موضع شمس ❀ پنج برکیر جای ماه بدان ❀

شرح ماه قنغی برجده ایدوکن بلمك دیلسك اول ایك قچنجی کونیدر
بیله سن بعده اول کچن کونلری مثنی یعنی تضعیف ایده سن مثلا برکجی
کونده اولسك بر دخی ضم ایده سن ایکی اولور وبش دخی ضم ایدرسن

نتیجه فی نظامه اولدی شو سوز بو قدر رحمه الله

ایدرسن

ایدرسن جمله یدی اولور کنشی قنغی برجده ایسه اول برجدن بشنجی برجده بربنی اسقاط ایدرسن قنغی برجه تمام اولورسه اول برجده اولور مثلا کنشی حملده اولسه یدی عدد دک بشینی حمل ایچون اسقاط ایتسک بیلورسنکه اسد حمل برجنه در قطعه اجلسه باب فلک ظاهراوله محفیات میس اولسه سکا جمله نک مشاهده سی فلکده فائده قیلمز سعادت کوکب سنک که طالعنده اولمسه سایه سی تتمه علم فال وزجر بو علم بر علمدر که بونک سببی ایله حوادث آتیه دن حدوث ایدن امور معلوم اولور مثلا فتح مصحف شریف وقرعه وسائر اوضاع معروفه ایله ومعلوم اوله که علم فال مقبول اهالی کمال وممدوح نبی خدای متعال درکه قال النبی صلی الله علیه وسلم نعم الشی الفال زیرا بو علمده الله تعالی یه حسن ظن وار در نته کم حدیث قدسیده انا عند ظن عبدی وبو علم سببی ایله خاطر خراب عشاق دفع خفقان واضطراب قیلوب فی الجمله قرار وسکینت بولور قطعه لمنشئه فال ایتدم ایدر مصحف حسنکده کلدی بلدمکه عشقک ایسه کرک دفع ماسوا بعبج بو بلیه بر مرادیمی وار عاشق اولهنک یارک یاننده اولمیه اغیار بد لقا تتمه وقلوب اهل حروب اشغنه وپریشان ایکن اطمینان وقوت حاصل ایدر وارباب تجارات واصحاب حاجات مصالح ومهامه توجه تام وخلوص نیت قلمغه سبب اولور منافع کثیره سی واردر اما زجر وعافیت وطیره وکهانت وازلام جاهلیت جمله سی شرعده حرامدر مسئله کهانت ایله عافت ما بیننده فرق نه در جواب کهانت بر قاج نوعدر جمله دن بریسی اولدر که مثلا یدی دانه طاشی الورلر وهر بری ایچون نشانلر وضع ایدرلر بعده اوجنه حرکت ایدرلر وبعضی کلمات سویلرلر واوچنی اچوب اول طاشلرک وضعندن وشکلندن خبر ویرر وخیره وشره

همه کلام بودر رحمه الله

حکم ایدرلر و بو صنعته طرق دخی دیرلر نته کم اعشی دیمشدر **شعر عربی**

لَعَمرُكَ ما تَدرِي الطَّوارِقُ بِالحَصى * وَلا زاجِراتُ الطَّيرِ ما اللّهُ صانِعُ

اما عرافت بودر که بعضی براق نسنه لره نظر ایدرلر و صوایله طلو
قدحه و قرص افتابه و جرم بلوره نظر ایدرلر وانده جنیلر بزه ظاهر
اولور مغیباتدن خبر ویررلر **حکایت** عراف یمامه کوفه یه کلدکده بر زنی
عرافك اوکنه کلوب ایتدی که بر دختریم واردر شکمنده بر علت ظاهر
اولوب منتفخ اولدی دیدی عراف امر ایتدی لکن ایله صو کتوردیلر
زن صویه نظر ایدوب عراف یمامه اوقویوب اوفوردی درحال زنه
تغیر کلدی عراف نه کوردك دیدی زن ایتدی بسوم قز قرنداشی ایله
مجامعت ایدر عراف ایتدی حال بویله در تجسس ایتدیلر واقع چقدی
بو حدیث فاش اولوب اوغلانه سیاست ایتدیلر **مسئله** اختلاجنیه درلر
و کتفه نظر ایتمك بنجه در **جواب** اختلاج ادمك بعضی اعضاسنك
حرکتندن بعضی حوادث ظهوره دینه استدلال ایتمکدر مثلا هر عضوك
صول طرفندن حرکت ایدر دلیل خیردر زیرا قلب انسانی کم اشرف
اعضادر صول طرفده در و کتب اختلاجه که سکزنامه درلر میان
خلقده مشهوردر و متداولدر بعضیلر ذوالقرنینه و بعضیلر دانیاله
نسبت ایدرلر اما نه دلیل نقلی یه استنادی و نه حجت عقلی یه اعتمادی
واردر مجد دیوان عوامدن بر سوزدر مجنون عامری **شعر عربی**

إِذا طَنَّتِ الأُذنانِ قُلتُ ذَكَرتَني * وَإِن خَلَجَت عَيني رَجَوتُ التَّلاقِيا

نثر اما شانه یه کوسفنده نظر ایدنلر انده خطوط مختلف بولورلر رنکارنك
ویرلرکه خط سرخ قان دوکمکه اشارتدر و خط زرد خسته لکه و سبز وسعه

وسعته واوجوزلغه اشارتدر وسیاه تنك لكه وقحط لغه اشارتدر بونلر
دخی وهمیاتدر احكام منجمان كبی قال الله تعالی عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ
عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا مسئله قیافت وفراست وعیافت وزجر وطیره
نه در جواب قیافت صحیحدر امام شافعی رحمه الله باب اشتباهده حكم
قائفه اعتماد ایتمشدر اما شرط بودركه قایف بنی مدلج طایفه سندن اولور
اسلوب بودركه قایف اولنه الدرینی فرزندك استخوان بهلوسنه وضع
ایدر بعده بر برلمس ایدر ومقدارلرینی بلاور همچنان بدرینك دخی استخوانی
لمس ایدر اكر اوضاعده تفاوت وار ایسه نسبنه حكم ایلمز واكر برابر
حكم ایدر اما امام شافعی قول قائفه اول زماننده اعتماد ایدركه كار
ازموده اوله نجه كره معلوم النسب اولنلرده تجربه ایتمش اوله اما فراست
دخی درستدر حضرت رسول اكرم علیه الصلوة والسلام بیورر اِتَّقُوا فِرَاسَةَ
الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللهِ معناى فراست بودركه ظواهر خلقتدن و
احوالندن معانی باطنه یه استدلال اتمكدر نته كم دیمشلردر موى نرم یعنی
یموشق صاچ بد دل لكه وبدخویلغه دلیلدر وموى درشت یعنی ایری
صاچ دلاورلكه وشجاعته دلیلدر وبیوك كوزلولك مكر وحیله یه واوغریلغه
دلیلدر وكوجك كوزلولك بی حجاب اولمغه دلیلدر بو فننده كتابلر تألیف
اولنمشدر اما بو علم غلام وكنیزك صاتون الدقده فهم اولنور اكا بره
لازمدر حكایت امام شافعی وامام محمد رحمهما الله بركون مسجد حرامده
اوتورمشلر ایدی برشخص كلدی محمد بن حسن ایتدی أَتَفَرَّسُ أَنَّهُ نَجَّارٌ
شافعی ایتدی أَتَفَرَّسُ أَنَّهُ حَدَّادٌ شخصی مذبوره سؤال ایتدیلر ایتدیكه
بیلشم اول حدادلق ایدی الآن نجارلق ایشلرم دیدی اما زجر وطیره وعیافت

بردل قورقق دیمكدر

جمله

67

کیافت زجر معناسنه در طیورک بعضیسی اوزرینه ویا اوچوب قونمسندن فال ایدوب دیرلر و اول وقتک تطیر دیرلر فافهم

جمله‌سی واحددر رفتار وخوشی واواز مرغان ایله بعضی حوادثک وقوعنه استدلال اتمکدر مثلا سغره وشکارن چقلسه اگر وحشی صاغ جانبندن کلورسه سانح دیرلر مبارک طوتارلر صولدن کلورسه بارح دیرلر شوم طوتارلر اوکدن کلورسه نطیح دیرلر اردندن کلورسه قعید دیرلر نشان ادبار طوتارلر ودخی دیرلرکه اواز کلاغ ایکیشر اولسه شوم اولوب اوچ اولسه مبارک اولور وجهی بودرکه اصول منفعت ومضرت خیر وشردر و کلمهٔ خیر عربیه و فارسیه اوچ حرف اوزره در و کلمهٔ شر دخی عربیه وفارسیه ایکی حرف اوزره‌در نیک و بدکبی پس خیره موافق اولان عدده خیر دیرلر وشره موافق اولانه شر دیرلر واگر کلاغ درخت سبز اوزره قونسه خیردر و درخت خشک اوزره قونسه شردر دیدیلر بوجمله خرافات اجلافدر بدر اصل شرعیسی بوقدر ✓ اَلَا اِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللّٰهِ ✓ حضرت شاه ولایت امام علی کرم الله وجهه دعاده بیورر ایدی ✓ اَللّٰهُمَّ لَا طَيْرَ اِلَّا طَيْرُكَ وَلَا خَيْرَ اِلَّا خَيْرُكَ وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ واواز کلاغ اشتسه دیر ایدی ✓ لَا شَرَّ وَلَا خَيْرَ وَاِنَّمَا اَنْتَ طَيْرٌ اما فال ایله طیره نک فرقی بودرکه فال خیرده استعمال اولنور فقط اما طیره خیرده وشرده مستعملدر ✓ حضرت محبوب خدا علیه التحایا بیورر ✓ لَا طِيَرَةَ وَلٰكِنْ نِعْمَ الشَّيْئُ اِلْفَالُ لا دفالی دخی علم غیبه سبب اولدوغی ایچون مدح اتمشدر بلکه الله تعالی یه حسن ظن اشعار ایتدوکیچون مدح اتمشدر اما طیره سوء ظنی مشعردر الله سوء ظن کفردر قال الله تعالی وَلَا تَيْاَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهُ لَا يَيْاَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ الآیه خاصیت اشیا مجهول النسب اولنلره خاصیت دیرلر حیوانیه وانسانیه ونباتیه وجماده اولور مثلا دوه قوشی یمه ده سنکی قیوجق پاره لرینی برضحی الجنه

بر صحنی ایچنه قویه لر و سرکه ایله امیخته ایتسه لر جنبش و حرکت ایدر
حکایت محمد قزوینی عجایب مخلوقاتده ایدر اوان سیاحتمده بر کمسنه
کوردم اوسته جمع اولمشلر حل ضمایر ایلر و هر نه که سویلسه بونلرک
ضمیرلرینه موافق سویلر هر برمیسی مثلی اولورلر توقف ایتدم تنها
اولدی یانینه واردم تضرع ایتدم سکا خدمت ایدهیم بو علمدن بنی بهره
دار ایله دیدم امتناع ایتدی تا اول مرتبه یه که الوموت عاجز اولدی
اخر بکا ایمان غلاظ ایله یمینی ایتدی و ایتدی که بن بر شخص نادانم علومدن
بهره م یوقدر اما بلا رد یتر بر کلمات که سویلرم بونلرک ضمیرلرینه موافق
اولور الله تعالی بکا بو خاصیتی ویرمشدر نجه روزکاردرکه جهت معاشم
بودر دیدی صنع یزدانه حیران قالدم اما خاصیت مثلا عود الصلیب
صرع علتنه بویننه اصله صرع دافع اولمسی و حجر مقناطیسک جذب
اهن ایتمسی کبی و یاقوت کتوره نی صاعقه اورمادوغی کبی حکایه برکون
حضرت موسی و هرون بر کوهده کیدرلرکن کافرلر کندولره قصد ایدرلر
حق سبحانه و تعالی بو خاصیتی اول کوهک احجارینه عطا قیلوب کفارک
سلاحلرینی قپار کفار متحیر اولوب موسی و هرون اللرندن سالم اولورلر
دبو جمله عجایب اشیاده دلایل توحید خدا جلّ و علا وارد و اصحاب
طبایعه رد حاصلدر زیرا انلر خاصیته منکرلردر اما بعضی
اسامی ایله تفأل اتمک مثلا حضرت رسول خدا مدینه یه هجرت بیوردق
اولدقلرنده کلثوم خانه سنه تشریف بیوروب نزول بیوردیلر کلثوم
کندو غلامنه یا سالم یا یسار دیو خطاب ایتدی پیغمبر حظ بیوردر
سَلِمَتْ لَنَا ٱلدَّارُ فِي يُسْرٍ دیو بیوردی ودخی بر کمسه نک کوردی اسمنی

صوردی اول لمه ایتدی سهیل پیغمبر علیه السلام ایتدی لتسهیل الامر
الیکم و نته کم شاعر شوعربی سمّیتُ یحیی لیحیی تفاُلاً
ولم ادرِ انّ الفالَ فیه بفیل مشتق من قیل یقال فال رایه ای
اخطأ وضعف کذا فی القاموس و اشتقاق نام حیوانات ایله تفال
ایتدکلرینه شاعرک قولی مذکور در قطعه عربی قالوا الی غنم فقلت غنیمة
وقالوا حمام فقلت حم لقاؤها وقالوا تغنی هدهد فوق بانة
فقلت هدی یاتی و بان شفاؤها اما فتح مصحف ایله فال اتمک بعضی
قوم قاتنده جائز دکلدر زیرا الله تعالی نک دوکلی قولی حق و صدق در
انه لقول فصل وما هو بالهزل پس خوف ایدرلرکه ایت عذاب کلوب
واقع اوله اما جائز کورنلر دیدیلر که طهارت ایله نیت ایدوب مصحفی
آچه وصاغ طرفندن یدنجی سطر دکلو عد ایلیه و یدنجی سطری اوقیه
بعده مصحفک یوقارو جانبنه یدی ورق آچه وصول طرفندن یدنجی
سطری اوقیه هر نه کلورسه حقیقت بیله قال الله تعالی هذا کتابنا ینطق
علیکم بالحق اما اگر بسم الله الرحمن الرحیم کلورسه فالک یمن سعادتنه
هیچ شک اولمیه بردخی فال بسم الله مبارکلکنه کتابی ختم ایتدک
و اشتقاق نامی رحمن و رحیم دن فال رحمت طوتدق حق سبحانه وتعالی
حسن ظنم واردرکه فالمز درست قیلوب و حمایتنه وکنفنه رحمتنه
اسوده حال قیله کم بیورر ورحمتی وسعت کل شیء قطعه
نکته سرّ دهانک فتحی ایلر فال یوق [چوق] سویلنور اما بیلک وصفنه قیل وقال
قاشکه بکزر بولنمز نه فلک دورنده [قوس] کربیلک کبی کورنمز برقضا رفتار اوق

اشبو مجموعه نتائج الفنون ختامه رسیده اولدی بعنایة الله الملک المتعال

پس بو فرح قلب وصفاء خاطر ایله بشیر وشادان قصه وحکایه‌سنه
شروع ایده‌لم که حلوا اخر الطعام اولدیغی گبی بو حکایه دخی شیرین
ومنتهای کلام اوله   حکایهٔ مشهور جهان بشیر شادآندر

بشیر وشادان افضل الانام حضرت امام غزالی رحمه الله ایدر که
اگرچه بو قصهٔ ضعیف الاسناد وقلیل الاعتماد بولدم اما چون
فوائد موفوره ومسائل مشهوره‌یی محتوی در لابد نقلنی جائز گوردم
که العهدة علی الراوی روایت اولنور که ملوک پارسدن بر شهریارک
بر وزیر هشیاری وار ایدی نامنه بهروز دیرلر حکیم کامل عاقل صاحب
دل ایدی مدّت عمرنده دوحهٔ وجود فانیدن بر نهال نورس حاصل
قلمدی وافنان امال واما نیدن بر میوهٔ اغنی ظاهر ایتمدی
ذو فنون دوران ونام شریفنه شادان دیرلر ایدی زیرک وعاقل
مکارم اخلاق ایله مکرم وعلایم علم وهنر ایله معلم شعر لطیف

مهر افروز اقلیم معانی — لطافت بخش گلزار ربانی
مه تابندهٔ برج معارف — شه فرخندهٔ ملک عوارف

استاذ درر باری منتظم ومتصل   درس شریفی سبعه‌یه واصل
اولدقده قرائت سبعه ایله حفظ قرآنی حاصل ایدوب اما اون بش یاشنه
بلوغ وبلوغ عقل ایله چراغ بشریتی فروغ بولدقده اکتساب
انواع فضائل قیلوب هر فنده کامل اولدی وهر ماه نو گبی گیدکجه
شهرهٔ شهر ودیار اولدی وصیت فضیلتی نواحی آفاقه یتشوب
عالم اکا مشتاق دیدار اولدی قطعه (عربی)

ابرق بدی من جانب الطور لامع — ام ارتفعت من وجه لیلی البراقع
نعم اسفرت لیلی فصار بوجهها

نهار به نورا المحبته ساطع نثر ناكاه بر مقتضاى قضاء الله يدرى ارجعى الى ربك دعوتنه اجابت قيلوب بوك حالى متغير ونهال بالى منكس اولدى نوايب زمانه املاك و اسبابنه دست رس بولوب ناطق ومتحرك وثابت وسامت نسنه قوما ديلر پادشاه وقت حالنه شفقت وكمالنه حرمت ايدوب اكا تكليف صدر وزارت قيلدى

مثنوى اكر قيمتى كوهرى غم مدار | كه ضايع نكرداندت روزكار
اكر زرّه زر ز دندان كار | ببيفتد بشمعش بجويند باز
هنر بايد وفضل كسب وكمال | كه كه ايد وكه رود جاه ومال

جهانك كارى امر اعتبارى | سروركرا اصلى يوق غزنكه مدارى
نه اقبالنه اول شادان مغرور | نه ادبارندن اول غمكين ورنجور
اكركيم عالمنده اولدى مدغم | سرورى عليني نخند رسورى ماتم
ديلرسك راحتى تركايت هوالي | خدا بلني اول كوزتمه ماسواي

پس اول جهتدنكه حقارت قدر دنيالك وجلالت شان عقبالى عقل مجرب ايله امتحان اتمش ايدى ورأى محاسب حسبان ايله اذعان قلمش ايدى معرض وبلكه متنفر اولدى زيرا اكرسيم وزردن دست ودامانى تهى اما علو عقل ايله همتى هميانى جواهر قناعت ايله پر اولوب كمال غنايه منتهى اولديكه دنمشدر شعر فارسى كرچه دريك قرص جو در فقر قادرنيستم دامنى همت نيالايم بقرص افتاب ورز فرط تشنكى جان ايدم نزديك لب ترم باد از همتم كرخود ز درياضو ابم نثر خدمت مخلوقده ال بغلمغى كندويه روا ودولت نامعقوله دل بغلمغى سزا كورميوب اخر برشب سواد ده قالقوب اَللَّيْلِ اَخْفَى لِلْوَيْلِ ديوب كربت غربتى وشدت فرقتى اختيار ايتدى

ازانکه جای نیست همه شهر جای اوست ✤ درویش هرکجاکه شب آمد سرای اوست
مرد خدا بمشرق و مغرب غریب نیست ✤ هرجاکه میرود ملک خدای اوست
نثر اول زمانده بغداد دار السلام کرسی ممکت اسلام و تختگاه خلفاء دین
و مستقر علماء اهل یقین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین ایدی شادان دیدی
شعر شام محنتده کوریکه جان ضعیفمی ✤ قیلدم روانه عاشقه بغداد اراق دکل
نثر دیوب سمت بغداده طریق سداد صوب ماه نو کبی شهر بشهر سرکردان
و کوی افتاب کبی کوبکو افتان و خیزان روان اولوب عبائت حال ورثاثت
سر بال ایله بی رخت و یار و بی مرکب و بار چون ظاهر حلوانه یتشدی
دبر روایتده صحرای خانقینه واصل اولدی کوردیکه بر غلام عجب
منظور ذکی و غبی نهال قدی ماه نو کبی تحصیل کمال ایچون هلال و تغیره
ظاهری ثبات باطننه شکل اول کبی دال اولوب صفرۀ خدینی و بشی
التون اولوغنه شاهدینی اولمش عنوان حالنده اثار صلاحی بیدا و
ظاهر افعالندن اسرار فلاحی هویدا ایله و کلوب جوان فارسی یه
طالب اعجمی کبی عزت ایدوب لسان عربی ایله السلام علیک یا
شادان دیدی شعر عربی قمر السماء و شمسها اجتمعا ✤ بالسعد ما غابا
و ما طلعا شادان متعجب اولوب علیک السلام یا عبد الله بنم نامم
هنوز نانشینده ایکی بذن بیلدک و نشانم نادیده ایکی شانم ندن اکلدک
غلام عربی لسان بو العجمی ایله اخبار تکلم ایدوب دیدیکه هنوز بو قول
مطبوع سکا مسموع اولمدیمی که حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه و سلم
بیورر الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف و ما تناکر
منها اختلف ✤ یعنی جانلر عساکر مجتمعه در انلرکه عالم ارواحده

بربرینی

بر برینی بلدیلر عالم اشباحده دخی صدق وائتلاف اوزره اولدیلر
وانلرکه عالم ارواحده بر برینی بلمدیلر عالم اشباحده دخی بعضی اختلاف
اوزره اولدیلر شاذآن بلدیکه اول غلام مه لقا اولیاء خدا وجمیع عرب
وعربا درپس دیدیکه رواد کلدرکه سن بنم نامم بلهسن بن سنك نامك بلمیم
غلام عربی دیدیکه پدر ومادر وضع ایتدوکی نامم بلمکده نه ضرر خداوند
خیروشر وضع ایتدوکی نامم خود معلومك دیدی قال الله تعالى اِنْ كُلُّ
مَنْ فِی السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِلَّا اٰتِی الرَّحْمٰنِ عَبْدًا هرکه اسمانده وزمینده
موجود در جملهسی عباد اللهدن معدود در ناکاه بونلر بوسوزده ایکن
بر غبار ظاهر اولوب شقّ روزکار ایله ایچندن برسوار ذوالوقار بلوردی
که زیر راننده براق ومیاننده تیغ براق تاج شاهی کیوب نطاق پادشاهی
بغلنمش مکر اول سوار خلیفهٔ زمان هارون الرشید ایدی که شکار
اردنجه خدم وحشمندن بعید اولمش ایدی بو ایکی غلامه کلوب سلام
ویردی اقبال تام ایله علیك الدیلر هارون فراستله کیاستلرینی
بیلوب وصحبتلرینه راغب اولوب ایدی مِنْ اَیْنَ اَقْبَلْتُمَا غلام عربی
ایتدی مِنْ ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ یعنی ظلمت بطن وظلمت رحم وظلمت مشیمه
هارون ایتدی راه صواب قنغیدر غلام عربی ایتدی ذَاكَ یُشَارُ
اِلَیْهِ بِلَطَائِفِ الْعُقُولِ وَلَا یُدْرَكُ بِظَوَاهِرِ الدَّلِیلِ یعنی راه معرفته
اشارت ایتدی نته که مثنوی سخن کو از دماغ هوشمند است
کران تحت الذرا اید بلند است هارون الرشید اول جوانلرن بو بیانه
کلماتی بعید کوروب اَیْنَ مِنْ اَنْتَ یَا غُلَامُ غلام ایتدی اِبْنُ رَجُلٍ
وَاِمْرَاَةٍ هارون ایتدی اندن سؤال ایتمدم کَمْ لَكَ مِنَ السِّنِینَ غلام

غلام ایتدی • اَلسِّنُونَ كُلُّهُ لِلّٰهِ تَعَالَى • هارون ایتدی • كَمْ تَعُدُّ هِيَ • بوندن
سؤال ایتمزم كَمْ اَتَى عَلَيْكَ • غلام ایتدی • لَوْ اَتَى عَلَى شَيْءٍ لَاَكَلَنِي
هارون ایتدی • تَعُدُّ يَا غُلَامُ • غلام ایتدی • مِنْ وَاحِدٍ اِلَى مِائَةِ اَلْفٍ
هارون مضطرب اولوب ایتدی كه پس نیجه سؤال ایتمك گرك غلام ایتدی
قُلْ كَمْ مَضَى مِنْ عُمْرِكَ هارون بویله دیدی غلام ایتدی بكا خبر ویردكلری
اوزره اون درتییلدر هارون ایتدی وَكَلَامُ منقطع اولوب تكرار
شادان غلام عربی یه ایتدی خدای علام حقی اول نامم كه پدرك اوقومشدر
ندر دیدی غلام ایتدی بشیردر شادان ایتدر شاد اولوب بشرك الله بالخیر
هارون ات باشن چكوب بونلرك تماشاسنه ایدی شادان كیدو بشیره
ایتدی یا بشیر اجازت وارمیدر كه سنكله همصحبت اولم دخی متنه اولم
بشیر ایتدی بنی عهد اتمشم بر كمسه ایله صحبته كه روزكار دیده اوله وكار
آزموده تلخ وشیرینی كورمش ورنج وراحت چكمش اوله بشرط انكه اكتساب
علوم ادبیه وتحصیل فنون عربیه قیلوب كمالات قدسیه وفضائل
انسیه یه مظهر اوله شادان ایتدی پس بنی امتحان تا جهل هنر ظاهر
وردّ وقبول نمایان اوله نته كه شاعر دیمشدر شعر سوف ترى اذا انجلى
الغبار • افرس تحتك ام حمار بشیر ایتدی اول توحید خدا جل وعلادن
سؤال ایدرمكه اصل عرفان ورأس ایمان ندر شادان ایتدی
سؤال ایله مسئله فی علم التوحید بشیر ایتدی • اَيْنَ اللّٰهُ قَبْلَ اَنْ يَخْلُقَ علم التوحيد ١
الْعَالَمَ • یعنی الله تعالی عالمی خلق ایتمزدن اول قنده ایدی جواب
شادان ایتدی اَيْنَ مكاندن سؤالدر خدا مكاندن منزه در ومتعالدر
پس محل خدادن سؤال محالدر وسؤال ایتدیكه خدا عالمی نیچون

71

يراتدى جواب ويرديكه فعل خدا علل واعتراضدن برى وكيف وكمدن
عاريدر علم ازليسنه اولان ارادت شامله وقدرت كامله حسبى
ايله بى توسط آلت جميع اشيايى هويدا قيلدى ديدى وسؤال ايتديكه
خدا سكا قنغى نعمتى اول موهبت قيلدى جواب ويرديكه اول نعمت
هدايت اسلامدر ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا﴾ الآيه معانى
قرآن بحثنه ايتدى ارشادآن تعبير قرآن لفظ سمايى جمع وارضى مفرد
ذكر ايتديكه ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ ديدى ومعلومدركه زمين
دخى اسمان كبى طبقات سبعهدر ﴿خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ
مِثْلَهُنَّ﴾ الآيه جواب ويرديكه طبقات سما اجناسى متعددهلى
مختلفهدر اما طبقات ارضى كرچه متعدددر اما جنسى واحددر
جنسيته اعتباريله واحد ذكر ايتدى ديدى سؤال ايتديكه الله
تعالى بيورر آتاكم من كل ما سألتموه يعنى سزه جمله مرادلريكوزى
عطا وجميع مسئوللريكزى روا قيلدم بيورر اما نيچه فقير غنا طلب
ايدر واصل اولمز وهزار بيمار صحت استر حاصل اولمز جواب ويرديكه
بو خطاب مجموع خلقه وارد اولمشدر شخص متعينه وفرد مخصوصه دكلدر
مجموع خلقه خود جميع مرادات ويرلمشدر اگرچه بعضى محروم ايسه ده
ونحويون ديمشلردركه من تبعيض ايچوندر يعنى سزه هر سؤال
ايتدكلركزدن بعضنى عطا قلدم ديمك اولور بو تقديرجه سؤال
وارد اولمز علم نحو بحثنه سؤال ايتديكه ارشادآن علم نحودن دخى
بهره وبهرهدن قطره حاصل قلدكمى شادآن ايتدى طلاقت لسان
وفصاحت وبيان علم نحو اولميجق اولمز پس لسان ايچون نيچون

معانى قرآن

علم نحو

نیچون عاقل اولان نحودن غافل اوله قال النبی علیه السلام
جمال الرجل فصاحة لسانه وسحن لحن کاه اولورکوزه مودی
اولور نته کم خدا عیسی علیه السلام وحی ایدوب بیورد دیکه ولدتک
وانت نبی یعنی بن سنی توليد ایتدم وسن پیغمبرسن ترسالر تشدیدی
تخفیف ایدوب ولفظ نبی نك بعضی اعجامی تصحیف ایتدیلر ایت
ولدتك وانت بنی اولدی تعالی الله عما یقول الظالمون ورسول
خدا بیورر رحم الله امرأ اصلح لسانه پس سؤال ایتدیکه قال
الله تعالی ان هذان لساحران ان حرف نصبدر هذان تثنیه در
حالت نصبی یا ایله کرك پس نیچون ان هذین دیمدی جواب ویردیکه
ان نعم معناسنه در نته کم اخبارده وارد اولمشدرکه مهاجرلر
حضرت رسول الله ایتدیلر که انصار بزه تقدم ایتدیلر اول جهتدن بنکم
سکا مقام احضار ایتدیلر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردرکه
انَّ انَّ یعنی آری آری ترکیده اوت اوت دیمکدر کلمهٔ ایجابدر
وشعر بیت شعر ویقلن شیب قد علاك وقد کبرت فقلت انه
یعنی فقلت نعم وانه ده اولان ها هاء استراحتدر بشیر ایتدی
اول کلمه قنغیسیدرکه هم اسم اوله هم فعل اوله حرف اوله شاذان ایتدی
بو مقوله اوچ کلمه واردر اول علا در اسم در ابو عمرو ابن علا کبی
و فعل ماضیدرکه علی یعلو قال الله تعالی ان فرعون علا فی الارض
و حرف جردرکه وعلی ربهم یتوکلون ثانیا کلمهٔ فی در فی اسم دهان
سمعت من فیه و امردر فی بعهدك یا هند عهدکه وفا ایله و حرف
جردرکه المال فی الکیس ثالثا لما در نذرته لما قدم و فعلدر

علم صرف
٢

٧٢

لمّا لمّوا و جه قدر لما يعم زيد بكى و علم صرف بعده بو بشير ايتدى
ارشادان علم تصريفه اولان تصانيفه نظر واكتاب هذه قلدى
شادانك اول جهتدن كه قلبى حرف علتدن اجوف و كم همتى
مضاعف ايدى كلمهٔ ايجاب ايله جواب ويروب ايتديكه تصريف
كيميا لغة عرب و مفتاح كنوز علم ادب درنته كه كيميا لفتح
قليلك كثيرده تأثير اته سيدر تصريف دخى كلمهٔ واحدى متعدد
قلمقدر حكايت ابو عثمان مازنى حضرت واثق بالله اوكنده يعقوب
بن سكيته سؤال ايتديكه قرأتنده ارسل معنا اخاك نكتل واقع
اولمشدر نكتل نه وزن اوزره در ديدى يعقوب ايتدى نفعل در
مازنى ايتدى پس ماضيسى كتل اولمق لازم كلور يعقوب
عاجز قالوب مازنى ايتدى وزنى نفتعل در كسره يايه ثقيل
اولوب اولوب يالى الف قلب ايتديلر جواب امرده لام مجزوم
قلنوب التقاء ساكنين ايچون يا حذف اولندى پس بشير شادانه
سؤال ايدوب ايتدى كه مفعل دن وزن مولى نيچه در شادان ايتدى
وزنى مفعل در پس وزن مولى نيچه در جواب ويرديكه فعلى در
بشير ايتدى مولى ايله مولى بيننده فرق نه در كه انك وزنى مفعل
بونك وزنى فعلى اوله شادان ايتدى ميم مولى زائده در اصلى ولكلر
وَلَى يَلىٖ دندر اما ميم موتى اصلى در مات يموت دندر علم شعر
بعده بشير ايتدى ارشادان اشعار عرب حقنده نه شعورك واردر
شادان ايتدى شعورم اولدر كه حضرت رسول الله بيورمشدر ان من
اِنّ مِنَ الشِّعرِ لحِكمَةً وَاِنّ مِنَ البَيانِ لَسِحراً شعرده فوايد كثيره بيحد در

علم شعر
٤

بی حددر خزانهٔ مکارم و زینت ولایم ومدایح الکذی الهام
ربانی و تلقین سبحانیدر مادامکه تخیلات مشتمل اولمیه منهی
اولمز و احادیث نبویهده بو راخی وارد اولمشدرکه علموا اولادکم
الشعر فانه یفتق الذهن ویورث الشجاعة یعنی اولادکزه
تعلیم شعر ایلک زیراکه خاطری کشاده ایدر وشجاعت وسخاوت
دخی کتورر و بالجمله شعر مجامع حکم وعرفان وشواهد مشکلات
قرآندر شعر اذا التنزیل اشکل منه حرف فشاهد ذالک الشعر
المقول وطبایع مردم منثوردن منظومه اوتق مائلدر و نظم
ایچون قید الادابد دیمشلردر زیرا نثرده اخلال وتغیر واردر
اما نظمده یوقدر پس سؤال ایدیلکه اشعر عرب کیمدر شاعران
ایتدی امرء القیس اذا رَکِبَ وطرفه اذا طَرِبَ والاعشی اذا شرب
والنابغه اذا رهب وزهیر اذا رغب اِعلَم اَنَّ خیرَ الکَلامِ المطیعِ
المُمتَنِعُ وَاَحسَنَهُ ماقَلَّ وَدَلَّ والخطباء ثلثة جاهلی واسلامی
ومُخَضرَم مُخَضرَم اول شاعردرکه جاهلیتده واسلامده کلمشدر مشتمندر
لبید کبی واعلم ان الشعر یسخی البخیل ویشجع الجبان ویفرج المهام
ویمرض الغضبان ولذلک قالوا الشعر انفذ من السحر لابی الرومی
وما المجد لولا الشعر الا معاهد وما الناس الا اعظم الخرات پس
سؤال ایتدیلکه اشعار عربدن قنغی شعر اصدقدر جواب ویردیلکه
شعر حسان ابن ثابتدر رسول الله مدحنده صلی الله تعالی علیه وسلم شعر عربی
وَمَا حَمَلَتْ مِنْ نَاقَةٍ فَوْقَ رَحْلِهَا ابَرَّ وَاَوْفَى ذِمَّةً مِنْ مُحَمَّدٍ یعنی
اشتره کمه بنمدی قولنده وعهدنده محمددن اصدق مرثیه‌ده احسن

اشعار قنغیسیدر ایتدیکه بو بیتدر بیت ارادوا لیخفوا قبره من عدوه
فطیب تراب القبر نم علی القبر یعنی استه دیلر که قبرنی عدودن
اخفا ایده لر تراب قبرک رایحهٔ طیبه سی قبره دلیلدر وسؤال ایتدیکه
ابلغ اشعار قنغیسیدر جواب ویردیکه قول زهیردر تراه اذا ما جئته
متهللا کانک تعطیه الذی انت اذا سألته یعنی اندن نسنه
طلب ایتسک شاد اولور کویا که اکا طالب اولدیغک نسنه‌یی ویرسن
سؤال ایتدیکه اوصاف بخیلده قنغی بیت ابلغدر جواب ویردیکه
بو بیتدر شعر ابصرتر قاعدا فی مربطهم ضوغا علی الروث
من لقطه العصافیر یعنی کوردم اخورده اوتورر عصفورلی
مزبلده اولان دانه‌لری دوشورمسونلر دیو سؤال ایتدیکه سخاوده
ابلغ اشعار قنغیسیدر جواب ویروب ایتدیکه بو بیتدر شعر
اشد علی الکتیبة لا ابالی افیها کان حتفی ام سواها
یعنی لشکرده حمله ایدرم غم چکمزم که موتم اول لشکرده میدر غیری
یرده میدر سؤال ایتدیکه قنغی شعر خاطره زیاده تسلی ویرر جواب
ویردیکه بو شعردر شعر فقل للشامتین بنا افیقوا سیلقی
الشامتین ما یقینا یعنی بزم مصیبتمزه شاد اولنلره سویله که
بزه ملاقی اولان عنقریب انلره دخی اولور معانی شعر مشکل
وسؤال ایتدیکه ای شادان بو بیتک معناسی ندر ان لنا احمرة
عجافا یا کلن کل لیلة اکافا معناء بیت بودرکه بنم بر قاچ
لاغر اشکلرم واردر هر کیجه پالان یرلر حر پالانی ینجه یر جواب
ویردیکه شاعر پالان دوز ایمتی عیالنه هر کیجه بهای پالانی یدررمش

علم امثال ٥

علم امثال بشير ايتدى امثال عربدن نسنه بيلورمسن شادان ايتدى امثال عرب علم مشر يفدر قال الله تعالى ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ و ديمشلردر الامثال للقلوب كالماء للعيون ٥ و امثال عربك اكثرى بر اصل سابقى اولور اما وجوهدن بر وجهه مناسبت ايله اخر موضعه استعمال اولنور ضرب مثل ديرلر ٥ و مثلك معناى مقصوده دلالتى صريحدن ابلغ اولور پس بشير ايتدى أَعْيَا مِنْ بَاقِلٍ مثلنك اصلى ندر جواب ويرديكه باقل حماقت ايله معروف بر شخصك اسميدر بركون بازاردن اون بر درهمه بر آهو صاتون الوب اغوشنه الورقان كن كيتورر ايكن سؤال ايتمشلركه بو اهولى نيجه الدك جوابه قدرتى و عبارته استطاعتى اولمامغله ايكى اللرينى اچوب ودلينى چقاروب وبر مقلريله ولى ايله اون بر عددنه اشارت اتمك اراده ايتدكده اهو اغوشندن خلاص اولور و صچرايوب قچه كيدر عرب ايچنده اول زماندن برو سوزه قدرتى و سينه كينه اولان معنالى اداية مكنتى اولمايوب اهولى الدن ضايع ايدن كمسه لره اعيا من باقل ديرلر مثل اولمشدر يعنى باقلدن اعجز ديمكدر سؤال ايتديكه بو مثلك اصلى ندركه الحديث ذو شجون جواب ويرديكه ضبة بن أدّ ك ايكى اوغلى وار ايدى برى سعد و بيرى سعيد بركون حارث بن كعب ايله كيدركن بر جايكاهه كلوب اثناى كلامده حارث ايتدى بو جايكاهده برجوانى طمع خام ايله طعمهٔ شمشير ايدوب مياننده شمشيرنه يرا ايلدم ضبه اوصاف جواندن خبر بيلوب بيلديكه حارث سعيدك قاتليدر الحديث ذو شجون ديوب فى الحال اسب حارثه اول ايتغ ايله عزق حون ايتدى پس بر محلده كه سوزدن سوز اچلسه وكوشه اسرار اچلمه بو مثلى ضرب ايدرلر و سؤال ايتديكه

بو مثلك

بو مثلك اصلی ندر ؛ مَا اَرْخَصَ النَّاقَةَ لَوْلَا الْمَلْعُونَةُ فِي عُنُقِهَا جواب
ویر دیکر برا عرابینك دوه سی بدخوی ایدی برکون غضب ایدوب اکر بو دوه یی
بر درهمه بیع ایتمزیسم عورتم بوش اولسون دیدی بعده پشیمان اولوب طلاق
واقع اولمامغه حیلهٔ شرعیه اولسون ایچون اشتدك کردننه بر کربه
اصوب بازاره کوندرر و دلال ایدر دیکه دوه بر درهمه وکربه درتیوز
درهمه اما صفقهٔ واحده ایله صاتیلور برر بر ندن ایرلماز کورنلر
ما ارخص الناقة لولا الملعونة فی عنقها دیرلر ایدی یعنی نه اوجوز
دوه اولوردی اکر بو بینننده بو ملعونه اولماسه بو مثل اول محلده قذف
اولنورکه بر نعمت ارزانك یاننده زحمت کرانی و برکل رعنانك خار بد
لقاسی اوله علم لغت بشیر ایتدی ارشادان هیچ لغت عرب تتبع
ایتدکمی شادان ایتدی نیچون ایتمیم که خدای تعالی بیورر بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ
مُبِينٍ وحضرت پیغمبر علیه السلام خبر ویرر تَعَلَّمُوا الْعَرَبِيَّةَ فَاِنَّهَا اللِّسَانُ
الَّذِي يُكَلِّمُ اللّٰهُ بِهِ عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ونیچون شریف اولمیه که بهترین
کتاب و مهترین رسل بو لسان اوزره در و دیمشلر که لسان عربیت
سائر لسانلر ایچننده شول قدر شهره درکه پادشاه سائر نقوددن اول
نقدی قبول ایدوب ونام شریفك اول نقدك سکه سنه نقش ایتدی
بشیر ایتدی بری وادمون وجن وانس دیرلر شادان ایتدی انس
محسوس اولدوغیچون دیدیلر نته که انست النار ابصرتها معناسنه
اما جن مبصراتدن دکلدر انونکچون اکه جن دیدیلر نته که وجن علیه اللیل
اللیل کیجه اکا تاریك اولدی دیمکدر ومستور العقل اولانه دخی مجنون
دیمك بو قبیلدندر بشیر ایتدی لفظ مسلم ویهودی ونصرانی ومجوسی

ندر مأخوذ در شادان ایندی اللهه امرینی تسلیم ایدیکی و فرماننه مطیع
دیمکدر امایهودی اصلنده یهودایه منسوبدر دال معجمه ایله بن یعقوبک
اخرننه اولان بابایه نسبیدر اما مجوس موی کوشدن معربدر که صاحبلری
قولاقلرینه صارقدرلرایدی تعریب ایدوب مجوس قیلدیلر سؤال ایتدیکه
عربیتی اول تکلم ایدن کمدر شادان ایندی یعرب بن قحطاندر بلیر ایندی
لسانه فارسی حقننه نه درسن شادان ایندی الفارسیة تلو العربیة فی الفصاحة
یعنی فارسی عربیه یه تابعدر و عربینک مادونی فصاحتده فارسیدر سائر
السنه فارسینک مادونیدر اول اجلدندر که امام اعظم قاتننه مصلی
لسان فارسی ایله قرائت ایلسه صلواتی جائزدر اما مکروهدر و امامین
قاتننه جائز دکلدر اکر عربیته محسن اولسه یعنی کوکلک بلمجی محسن اولسه
انلر یاننده دخی جائزدر کافی ده ابوسعید بردعی ایدر لم یجز بغیر الفارسیة
لمزیتها علی غیرها لقوله صلی الله علیه وسلم لسان اهل الجنة العربیة والفارسیة
الدریة نظم مثنوی الدار داران ایوان وغمدان ٥ والملک ملکان
ساسان وقحطان ٥ والناس فارس والاقلیم بابل ٥ والاسلام مکه والدنیا
خراسان ٥ ایوان کسری در غمدان صنعان قصر بلقیسدر ساسان وقحطان
جد ملوک عجمدر بابل کوفه دن بر ناحیه در قابل ابن لرهیمه فارس
والروم قریش العجم وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم لوکان الایمان
متعلقا بالثریا لناله اصحاب فارس الحدیث علم الخط بلیر ایندی علم الخط ٦
ای شادان یقیح طریق خط وکتابتده خطوات همت صرف ایتدکمی شادان
ایندی علم خط اشرف کمالات انسانی وسبب ثبات کلام انسانیدر قال الله تعالی
علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم ن والقلم وما یسطرون صدق الله

رحمه

علم فقه
۷

رحمه الله ن دواتدر والقلم کاتبدر ویسطرون خطدر ودیمشلرکه
الخط لسان الید ودیمشلردرکه العلم صید والکتابت قید ودیمشلرکه
الخط خیط جواهر الکلم پس نیچون بویله صنعتی الکتاب وبونجیلیغی فنه
انتساب اتمیم دیدی بو فنده دخی ماهر متبحر ایدوکی متعین وظاهر
اولدی علم فقه بشیر ایتدی پس فقه دخی بیلورمسن شادان ایتدی سؤال ایله
بشیر ایتدی ندرسن سؤال ایکی زن حقنده که محل واحدده وضع حمل ایتدیلر
برر پسر وبرر دختر ناگاه پسرلری مشتبه اولوب هر بریسی پسر بنمدر دیو دعوی
ایتدیلر جواب ویر دیکه ایکیسنک دخی لبننی برابر بر شیشه یه وضع ایدوب
میزان ایله وزن ایده لر قنغیسنک لبنی اغر ایسه پسرک مادری اولدر غریب
الحدیث بشیر ایتدی ارشادان بو حدیثک معناسی ندرکه حضرت رسول الله
بیورر لا تسبوا الدهر فان الدهر هو الله شادان ایتدی عرب زمان
جاهلیتده چون کندولره قحط وغلا ایتسه زمانه دشنام ویررلر ایدی
جناب رسول خدا منع ونهی بیوردیلر و بیوردیکه ترک دشنامک معنیسی
الله تعالی یه دررزیرا جمیع فعلک خالقی الله در وسؤال ایتدیکه اخبارده
گلمشدر ان النبی صلی الله علیه وسلم نَهَی اَکْلُ الْفَغَم وَرَمیِ الْوَغْمِ نَغَم ووغم
ندر شادان ایتدی فغم بسر خلال ایله دندان اورته سندن چیقان
بقیه طعامدر انی یوتمق گرکدر ودغم اخر بوجانحنده قلان طعامدر یوتمق
گرکدر بیانه اتمق گرکدر بشیر ایتدی بو حدیث شریفک معناسی ندرکه
حضرت رسول الله بیورر لا عدوی ولا هامة ولا صفر ولا غول الحدیث
معنی دیمکدرکه بو اشیاء اربعه نک رعایتی شرعده منهیدر سرایت جریدر
سرایه یوقدر سرایه مرض باذن الله در هامه میتک استخوانی مرغ شکلنه

شکلنه کیروب او جمعه دیرلر عرب جاهلیتنه بویله دیرلر ایدی و سفر اینده سفر ایتمزلر ایدی و غول و دیو بیابانده آدمی چاغروب هلاک ایدر دیرلر بو جمله‌ی اسلام بو قدر علم طب بشیر ایتدی ای شادان علم طبک بحرینه آشنالق و علمه سندن روشنالق حاصل ایتدکی شادان ایتدی بلی بشیر ایتدی سبب ندر برکه قبل الطعام سفرجل یسه قبض اولور و بعد الطعام یسه اسهال اولور طبیعت جزو واحد در حکم نیچون متعدد اولور شادان ایتدی زیرا سفرجل غایتله قابضدر و غدا جنسندندر چون معده خالی اوله قعر معده‌یه واصل اولور قبض ایدر اما بعد الطعام یسه معده مملودر فم معده‌یی چقوب طعامی اشاغی دفع ایدر بشیر ایتدی احسنت احسنت ای شادان ان لك فی کل قدر معرفة یعنی سنک هر چو لمکه کنعکیرکا وار در یعنی هر علمه بهره و هر بحردن قطره حاصل ایتمشسن پس اشانه حالت عشق ندر که بو معنی بکا مشکل و علتنه جمیع عاقللر غافللردر دیدی و نته که شعر فارسی مشکل غمیست عشق که کفتن نمیتوان ۞ ویش مشکل دیکر که نهفتن نمیتوان درعشق سبب عشق ندر شادان مثابخدن بر بینه بو سؤالی ایتدیلر ایتدیکه ان الله تعالی دعا عباده الی محبته فابوا ذلك فعاقبهم بعشق من لا یرحم لهم یعنی حق سبحانه و تعالی کمال لطفندن و نهایه شفقتندن جمال بی مثالنی عرض ایدوب عبادینی کندو محبتنه دعوت قیلدی عباد نامراد اول سعاد تدن ابا ایتدیلر حق جل و علا دخی اول کناهه عقوبت ایچون انلری بر مخلوق عاجزک دردینه کرفتار و عشقنه سرکشته و زار ایتدیکه نه وصلته مجالی نه فرقته احتمال اولم شعر دیدم رخ جانان وشد از جان عاشق ۞ بر باد شد از عشق بتانه وبی دلم یارب نشود ۞ قال الله تعالی

ومن

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَاناً فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ بشير ايتدى
عشقك دل عاشقده كيفيت ظهورندن و ابتداء لمعان نورندن
ابتداسى نظرت ثانيسى فكرت ثالثى طمع وصلت تا بر مرتبه ده برو
برورش بولور كه نقطه ايكن كتاب ذره ايكن افتاب اولور كه شعر تركى
عشقى يازمق استسم نقطه سى بر كتاب اولور شوقى سويلسم اكر ذره سى
افتاب اولور عقل ضعيفه اضطراب وجسم نحيفه انقلاب كلور
طبيعت مقتضى سنجه وجان مترهالك سركشته وناتوان اولوب تلف جانه
مؤدى اولور بشير ايتدى ظاهر بودر كه عشق كمالات انسانيه دندر (نفسانيه)
جهت محاسنى بو دكلو سوزلرى عشق اهلنك هپ جمله لاف اولمز بو عشقك
يوق دكل بر سرى وار لابد گزاف اولمز وطرف محامدينى دخى بيان ايله
ديدى شادان ايتدى عشقه بر هنر وار دركه جميع هنرلره سردفتر و جمله
كمالات اكه منحصردر زيرا صفت كبر رأس خطيئات و اصل زمايمدر بر كمسه
عاشق اوله اندن صفت كبر زائل اولور فاخضع لا لفك كاينا ما كانا
قطعه صفحه كتاب عقله سؤال وجواب عشق ممكن دكل بيانه سود حساب عشق (كتاب)
رباعى بر نغمه سى ايدر بوطقوز پرده دن گذر رباعى اويمز اصول مطربه ساقى رباب عشق
قطعه فارسى اصل گهر عشق زكان دگرست منزلگه عشاق مكان دگرست
بيت آن مرغ كه دانه زغم عشق خورد بيرون زدوكون آشيان دگرست
بشير ايتدى ارشادان چون عشق ورطه هلاك و محل استهلاكدر بوندن
خلاصه طريق و انتقاله توفيق نوجهله اولور شادان ايتدى عشق بيمارلقدر
قال الله تعالى فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ الآيه مفسرلر ديمشلر كه مرضدن
مراد عشقدر چون طريق شرعيله معشوقه وصول ميسر اولميه تدبير اولدر كه

اولدرکه کنجه کندر. خدای بی نیازه نیاز ایدوب چاره سازلق طلب ایده
امیذدر نور عصمت مددکارلق ایدوب ظلمت هوا پرستلکدن طریق
هدایته ایریله ودخی معشوقک عیوب قبایحک یاد وحسن مدایحی فراموش
ایتمکه قصد ایده واندیشه ایده که اول مفتون اولدوغی جمال عرصهٔ زواله
مثلا اول تناسب اعضادن حاصل اولان حسن وخوبلی شیب وکهرم ویا
ویا موت وسقم ایله متغیر ونابود اوله سبب نفرت وباعث مباعدت اولور
وَكُلُّ آتٍ قَرِيبٌ وَالْمُقَدَّرُ نَصِيبٌ **بيت فارسي** تا درهوس لعل لب وجام میی
تا در پی آواز دف وچنگ ونیی ... اینها همه جنونیت خدا میداند
تا ترک تعلق نکنی هیچ نیی **نثر** بشیء ایتدی نه درسن سؤال طائفهٔ معتقد که
خدایه دعوای تقرب ایدرلر بو حدیثک اصلی وارمیدر شاداف الآن کلدرا متوعلو
ونتیجهٔ رسوم واصل معارف وخلاصهٔ عوارف اولان معنایه نته که **شعر**
سهر العیون لغیر وجهک ضایع ... وبکاؤ هنّ لغیر فقدک باطل
لنجیست وصل دوست که عالم طلسم اوست ... هرکس که یافت سعادت باسم اوست
معلوم اوله که خالق عالم ادمی کلی تاریکدن خلق ایدوب جان باریک نوردن
مخلوق اولدی بعده هوا خلق ایتدی ونفسی اکا عابد وجانی عقله مائل ایدوب
نفس ایله جانی مجاهد قیلدی نفس ایله هوا بیننده شیطانی وسیله قیلدی روحه
الهام ونفسه وسوسه ویروب بو ایکی صنف محاربه ومقاتله اوزره اولدیلر
هوا ونفس حیل شیطانه متعلق وعقل وجان فرشته یه متشبث اولدیلر ایکیسی
ایکی کفهٔ ترازو ودل زبانه مثال پس کاه متاع هوا غالب ودل مزخرفات
دنیایه مائل وطالب اولوب موتی ناسی واخرتی فراموش ایدرکه ۞ قال الله تعالی
فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ۞ انلرک شاننده در وکاهی عقل غلبه

ایدر

ایدوب جانب اخرته مشتاق ونفحات نسیم ربانیدن استشاق
هوای عاقبت قلوب خلقدن متوحش وحق ایله متأنس اولوب
چشمندن خواب وراحت دور وجسمی بستر عافیتدن بیحضور سینه‌سی
نور شهود جمال ایله مالامال ومشاغل قلبی متصل ذکر متعال رجال
لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله انلر حقنده در بشیر ایتدی بخدای
لایزال نجه ماه وسالدر که سنجلین یار موافق طلبنده یم **شعر فارسی**
ای کروه درد عشق تو اشلم بجون بدل ٥ وی ایزدم سرشته زعشق تو در ازل
ترسم که در فراق جمال تو ناکهان ٥ سر بر زند ز مشرق عمم شب اجل
دیکر تو هائی ومن خسته بیچاره کدا ٥ پادشاهی شوم از سایه بمن بر فکنی
ند دیوب بر بریله مرحبا ایدوب عهد اخوت وعقد موافقت بغلدیلر
هارون انکشت تحیری دهانه قویوب بونلرک حالنه نکران وسرکردان
ایدی استدیلر که بر طرفه روانه اوله‌لر هارون ایتدی ای جوانان صاحب
دل قابل اولمیه‌می که بنم ایله همراه اولوب بغداده کیده‌وز سزکله راه
رشاده کیدوب معارفکزدن بهره واسراریکزده ثمره حاصل ایده‌وز
بشیر ایتدی یا عبدالله نه سن بزم صحبتمزه لایق ونه بز سنک حضرتکه
موافقز هارون ایتدی نیچون بشیر ایتدی زیرا سن بزم بنده‌مزک
بنده‌سی سن هارون غضب ایدوب ای غلام بو نه کلامدر دیدی بشیر
ایتدی یا عَبدَ الله یعنی ابسم اول زیرا هوا وخشم سکا مالکدر بر فعلی
ارزو ایتسک البته اشلرسن وکمسه انجنسک بهر حال غضب ایدرسن
بو ایکی حالتک سکا استیلاسی واردر اما بو ایکی خصلت بزه بنده‌در
مغلوبدر بز انلره مالک وغالبز ارزوی نفسی ویرمیز وغیظمزی

وغیظلرینی کظم ایدر ر. نه والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس
نهارون کر یانی اولدی وموعظت طلب ایتدی بشیر ایتدی اجعل
هذه الآیة نصیب عینک. افرأیت ان متعناهم سنین ثم جاءهم
ما کانوا یوعدون وما اغنی عنهم ما کانوا یمتعون یعنی بر شونلره
دنیاده نجه یللر نان ونعمت ویردک چون موت یتیشیر نه مال
فریاد رس اولور انلره نه لشکر بوجی دیوب نهارونک کر یانی
ومحزون قودیلر وکیتدیلر شعر ومن عادة الایام تحریک ساکن
وتغدیق مجموع تنغیص مشتبها دیگر فلک را کارجز تعزیق مشم
فکل الصفو منها قد تکدر
وله لدینا تعطاء الحساب انا العبد
والعبد مخطئ ومصیب
والله تعالی اعلم
بالصواب

۱۲۴۷ه
ع س
۱۱

بسم الله الرحمن الرحيم هذا حضرت ناد على

بسم شاه اسم شاه جسم شاه بحق ناد علياً مظهر العجائب والغرائب تجده عوناً لك فى النوائب ... عجب بكل هم وغم سينجلى بعظمتك الوهيتك يا الله يا الله يا الله وبنور [ولايتك] نبوتك يا محمد يا محمد يا محمد وبنور ولايتك يا على يا على يا على ادركنى ابا الحسن ادركنى ابا الحسن ابو الحسن ادركنى ابو الحسين ابو الحسين ابو الحسين لا فتى الا على لا سيف الا ذو الفقار

عدد

١٢

ائمه معصومين دوازده امام حرمتيچون

اللهم صل على سيدنا محمد المصطفى

مدح على
ويرانى ء

دردیمك درمانى سن سين لا فتى الا على
عمریمك فرمانى سن سين لا فتى الا على
تا كيجلر صبحا دك نيجه زار فغان ايلرم
عاشقلك بيدارى سن سين لا فتى الا على
دوشمشم الدن اياغه پايدار اولماز وجود
زخميمك تيمارى سن سين لا فتى الا على
دائما قالدم نظاره نقشى كم نقشى ايلديك
معشوقك ديدارى سن سين لا فتى الا على
شش جهات چار عنصر مركب بر قلم
جمله نك عطارى سن سين لا فتى الا على
لا شريكه لا نظيره ذره جه هيچ مثل يوق
دنيانك ديارى سن سين لا فتى الا على

چون بشردن كلوبن دوغدك نور ويرانى ابدال

شه دن دوندورن دوران سن سين لا فتى الا على

دفع صبيان ايچون بوينونه اصالر

ط	ى	ح	م
م	ح	ى	ط
ط	ى	ح	م
م	ح	ى	ط

افغان صبيان ايچون فاتحه اوقومق

عدد
٩١

